

Бо қарори Ҳукумати
Ҷумҳурии Тоҷикистон
аз 2 июни соли 2011, №277
тасдиқ шудааст

Стратегияи давлатии
рушди бозори меҳнати Ҷумҳурии Тоҷикистон
то соли 2020

РЎЙХАТИ ИХТИСОРОТ

АИ	Академияи илмҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон
АО	Агентии омори назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон
ВА	Вазорати адлияи Ҷумҳурии Тоҷикистон
ВАО	Воситаҳои ахбори омма
ВКХ	Вазорати корҳои хориҷии Ҷумҳурии Тоҷикистон
ВК	Вазорати кишоварзии Ҷумҳурии Тоҷикистон
ВМ	Вазорати маорифи Ҷумҳурии Тоҷикистон
ВМҲИА	Вазорати меҳнат ва ҳифзи иҷтимоии аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон
ВМол	Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон
ВН	Вазорати нақлиёти Ҷумҳурии Тоҷикистон
ВРИС	Вазорати рушди иқтисод ва савдои Ҷумҳурии Тоҷикистон.
ВТ	Вазорати тандурустии Ҷумҳурии Тоҷикистон
ВЭС	Вазорати энергетика ва саноати Ҷумҳурии Тоҷикистон
ВМҚБ	Вилояти Муҳтори Кӯҳистони Бадаҳшон
ДИПҴТ	Дастигоҳи иҷроияи Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон
ДТИХД	Донишкадаи такмили ихтисоси хизматчиёни давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон
ИЕ	Иттиҳоди Европа
ИҚҴТ	Иттиҳодияи корфармоёни Ҷумҳурии Тоҷикистон
КА	Кумитаи андози назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон
КТР	Кумитаи телевизион ва радиои назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон
КДСИАД	Кумитаи давлатии сармоягузорӣ ва идораи амволи давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон
ММД	Маҷмӯи маҳсулоти дохилӣ
ММХ	Муҳочирати меҳнатӣ ба хориҷа
МТС	Маркази тадқиқоти стратегии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон
НТҴ	Ноҳияҳои тобеи ҷумҳурӣ
ТБМ	Ташкилоти Байналмилалии Меҳнат
ТФД	Ташкилотҳои файридавлатӣ
ТҚҚ	Тадқиқоти қувваи корӣ
ФИКМТ	Федератсияи иттифоқҳои касабаи мустақили Тоҷикистон

ХДША	Хадамоти давлатии шуғли аҳолӣ. Вазифаи ин хадамотро Агентии давлатии ҳифзи иҷтимоӣ, шуғли аҳолӣ ва муҳочи-рат дар соҳтори Вазорати меҳнат ва ҳифзи иҷтимоии аҳолӣ иҷро менамояд
ҲМ	Хадамоти муҳочирияти назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷики-стон
ШИ	Шарикони иҷтимоӣ: ташкилоти кормандон (иттифоқҳои касаба), ташкилоти корфармоён

1. МУҚАДДИМА

Стратегияи таҳиягардидаи давлатии рушди бозори меҳнати Ҷумҳурии Тоҷикистон то соли 2020 (минбаъд – Стратегия) ҳуҷҷати банақшагирии сиёсат буда, он амалҳоеро инъикос менамояд, ки Ҷумҳурии Тоҷикистон дар давраи дарозмӯҳлат анҷом медиҳад, то ки рушди иқтисодӣ таъмин ва ба баланд бардоштани сатҳи шуғл мусоидат карда шавад. Зарурати таҳияи ин Стратегия дар доираи Стратегияи паст кардани сатҳи камбизоатии Ҷумҳурии Тоҷикистон барои давраи солҳои 2010-2012 муайян гардидааст.

Ҳангоми таҳияи Стратегия натиҷаҳо ва тавсияҳои ҳисоботи таҳлилии "Сиёсати меҳнат дар Тоҷикистон", маълумотҳои омори расмӣ ва тадқиқотҳои қувваи корӣ, иттилоот аз ҳисботи тадқиқотҳои мухталиф, ҳисбот оид ба тадқиқотҳои коршиносони байналмилаӣ ва маҳаллӣ, ки дар чаҳорҷӯбай таҳияи ҳисботи таҳлилии дар боло номбурда анҷом дода шудаанд, ҳуҷҷатҳои аз ҷониби Ҳукумат қабулгардидаи банақшагирии сиёсат – Стратегияи миллии рушд до соли 2015, Стратегияи паст кардани сатҳи камбизоатии Ҷумҳурии Тоҷикистон барои давраи солҳои 2010-2012 истифода шудаанд.

Барои таҳияи ин Стратегия моҳи январи соли 2010 бо қӯмаки техникии поихаи ИЕ "Қӯмаки техникӣ ба Барномаи дастгирии сиёсати секторалӣ дар соҳаи ҳифзи иҷтимоӣ – қисми сиёсати меҳнат" (EuropeAid/127893/C/SER/TJ) гурӯҳи кории байниидоравӣ таъсис дода шуда буд. Ба ҳайати ин гурӯҳи корӣ мутахассисон аз Вазорати меҳнат ва ҳифзи иҷтимоии аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон ва мақомоти зердобеи он, Вазорати рушди иқтисод ва савдои Ҷумҳурии Тоҷикистон, Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон, Вазорати адлияи Ҷумҳурии Тоҷикистон, Вазорати маорифи Ҷумҳурии Тоҷикистон, Вазорати кишоварзии Ҷумҳурии Тоҷикистон, Вазорати энергетика ва саноати Ҷумҳурии Тоҷикистон, Вазорати нақлиёти Ҷумҳурии Тоҷикистон, Кумитаи давлатии сармоягузорӣ ва идораи амволи давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон, Кумитаи андози назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон, Агентии омори назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, собиқ Хадамоти муҳочирияти Вазорати корҳои дохилии Ҷумҳурии Тоҷикистон, Институти демографияи Академияи илмҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон, Маркази татқиқоти стратегии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, намояндагони ташкилотҳои байналмилаӣ ва баҳши ғайриҳукуматӣ, инчунин Шарикони иҷтимоӣ шомил шуданд.

2. РУШДИ ИҚТИСОДЙ

Сиёсати иқтисодй бо сиёсати шуғл ва бозори меҳнат зич алоқаманд аст. Суботи сиёсӣ ва сиёсати аз ҷониби давлат татбиқшаванд ба рушди иқтисодй таъсири расониданд. Ҳамасола сатҳи зиндагии аҳолӣ баланд мегардад.

Мачмӯи маҳсулоти дохилӣ бо нарҳҳои амалкунанда (ММД) дар соли 2009 нисбат ба соли 2005 2,9 маротиба афзуда, рушди миёнаи солонаи ММД 6,66 фоизро ташкил намуд. Содироти ашёи хом аз ҷумла, пахта ва алюминий ба рушди иқтисоди кишвар кӯмак расонд. ММД ба ҳар сари аҳолӣ аз соли 2005 2,62 маротиба афзоиш ёфт, вале сатҳи таваррум низ дар ин давра баланд буд ва ба ҳисоби миёна 11,5 фоизро ташкил дод (Ҷадвали 1). Дар соли 2009 ҳаҷми ММД 20628,3 million сомониро ташкил намуда, суръати воқеии афзоиши ММД бо нарҳҳои муқоисашаванд ба 3,9 фоиз расид. Бо вучуди ин, он дар муқоиса бо дигар кишварҳои минтақа баланд мебошад.

Ҷадвали 1

Нишондиҳандаҳои асосии рушд

Нишондиҳандаҳо	с.2005	с.2006	с.2007	с.2008	с.2009
Афзоиш дар муқоиса бо соли пешин, бо %					
ММД	6,7	7,0	7,8	7,9	3,9
Сатҳи таваррум	7,1	12,5	19,7	11,8	6,4
Содирот	-0,7	54,0	4,9	-4,0	-28,3
Воридот	11,7	29,7	47,6	28,5	-21,5
бо % нисбат ба ММД					
Касри (-), профитсити (+) бучети давлатӣ	0,4	0,7	2,2	2,3	1,3
Қарзи берунӣ (хориҷӣ)	38,9	31,0	30,2	26,7	36,5
Сармоягузориҳо ба сармояи асосӣ	4,3	7,1	15,3	21,8	18,9

Манбаъ: Маълумоти омори расмӣ

Дар солҳои 2002-2004 афзоиши иқтисодӣ ба 10,3-11,0 фоиз расид, вале дар солҳои 2005-2008 афзоиши миёнаи солонаи он ба 7,35 фоиз баробар гардид. Сабаби пастшавӣ таъсири нарҳҳои нисбатан баланди нафт ва таъсири бӯхрони молиявии ҷаҳонӣ – паст шудани нарҳҳои маҳсулоти асосии содиротӣ ва нисбатан коҳиш ёфтани интиқоли маблағҳо аз муҳоҷирони меҳнатӣ дар хориҷи кишвар буд.

Дар соли 2009 сатҳи таваррум 6,4 фоизро ташкил дод, ки дар тӯли солҳои 2006-2008 ин нишондиҳанда аз 10,0 фоиз баланд буд.

Дар соли 2009 даромадҳои бучети давлатӣ (ҳаҷми умумӣ) 5951,8 million сомонӣ ва ҳароҷот бошад – 5687,3 million сомониро ташкил дод. Бучети давлатӣ (ҳаҷми умумӣ) аз соли 2005 то соли 2009 барзиёд иҷро гардид. Дар соли 2009 ҳаҷми умумии бучети давлатӣ 28,9 фоизи ММД-ро

ташкил намуд, аз чумла даромади бучет аз ҳисоби воридоти андозӣ ва ғайриандозӣ 18,7 фоизи ММД буд.

Яке аз муҳимтарин мақсадҳои Ҳукумат - ҷорӣ намудани ба нақшагирри миёнамӯҳлати бучети давлатӣ мебошад.

Афзоиши қарзи хориҷӣ (берунӣ) сатҳи ҳавфи аз даст додани суботи макроиктисодиро баланд мекунад. Қарзи ҳусусии кафолатдоданашуда дар давоми ду сол 3,25 маротиба афзуд: аз 298,8 миллион доллари ШМА дар 1 январи соли 2006 то 969,9 миллион доллари ШМА дар 1 январи соли 2008 ва баъдан то 898,7 миллион доллари ШМА дар 1 январи соли 2009 кам гардид, ки аз он қарзи асосӣ 98 фоизро ташкил медиҳад. Қарзи беруна дар соли 2008 1371,44 миллион доллари ШМА-ро ташкил медиҳад. Ҳамин тарик, ба ҳолати 1 январи соли 2009 қарзи умумӣ (қарзи ғайридавлатии кафолатдоданашуда ва беруна) 2270,14 миллион доллари ШМА-ро ташкил дод, ки ба 45,0 фоизи ММД баробар мебошад.

Иқтидори рушди иқтисодиро беҳтар аз ҳама афзоиши сармоягузориҳо инъикос менамояд. Дар се соли охир барои ташаккули фондҳои асосӣ зиёда аз 15 фоизи ММД сарф гардид. Рушди саноатӣ якхела набуд. Соҳаҳои анъанавии иқтисод, ки то соли 1991 бартарият доштанд, заминаро аз даст доданд, ҳусусан саноати сабук. Металлургияи ранга ҳиссаи худро қариб 5 маротиба зиёд намуд, рушди устувор дар истехсоли масолеҳи соҳтмонӣ ва маҳсулоти саноати ордбарорӣ ба мушоҳида расид. Бахши энергетикий ҳиссаи худро 1,5 маротиба зиёд намуд.

Истехсоли молҳои истеъмолӣ кам гардид. Сатҳи коркарди маҳсулоти кишоварзӣ чандон баланд нест. Тамоюли возеҳи гузариш аз истехсоли маҳсулоти ниҳоӣ ба коркарди аввалини захираҳои табиии худии кишвар ё ашёи хоми воридотӣ зоҳир мегардад. Барои Тоҷикистон, ки қанданиҳои фоиданок ва захираҳои бойи табиӣ дорад, стратегияи самарабахши рушди иқтисодӣ зарур аст.

Барои ҳалли ин мушкилот Ҳукумат тадбирҳои мушаҳҳас меандешад. Як қатор ҳуҷҷатҳои барномавии рушди саноат ва соҳаҳои коркард қабул карда шудаанд, муҳити соҳибкорӣ беҳтар мегардад ва сармоягузориҳо ҳарчи бештар ҷалб карда мешаванд.

3. Бозори меҳнат

§ 1. Фаъолнокии иқтисодии аҳолӣ

Сарфи назар аз болоравии мушоҳидашавандай нишондиҳандаҳои иқтисодӣ аз соли 2005 инҷониб сатҳи фаъолнокии иқтисодии аҳолии қобили меҳнат паст шуда, дар соли 2009 50,2 фоизро ташкил дод (Чадвали 2). Сатҳи фаъолнокии иқтисодии занон хеле паст боқӣ мемонад. Сатҳи фаъолнокии иқтисодии мардон нисбат ба занон 2 маротиба баландтар аст.

Чадвали 2**Нишондиҳандаҳои қувваи корӣ**

Нишондиҳандаҳо	с.2005	с.2006	с.2007	с.2008	с.2009
Шумораи аҳолии синни қобили меҳнат, ҳазор нафар	3 984,4	4 121,3	4 254,0	4 373,2	4 509,9
Шумораи аҳолии аз ҷиҳати иқтисодӣ фаъол (қувваи корӣ), ҳаз. нафар	2 154,0	2 185,0	2 202,0	2 217,0	2 264,0
Сатҳи фаъолнокии иқтисодӣ, бо %*	54,1	53,0	52,0	50,6	50,2

* шумораи қиёсии аҳолии аз ҷиҳати иқтисодӣ фаъол нисбати аҳолии синни қобили меҳнат

Манбаъ: Маълумоти омори расмӣ

Тибқи маълумоти Тадқиқоти қувваи кории соли 2009 (ТҚҚ-и соли 2009) шумораи аҳолии аз ҷиҳати иқтисодӣ фаъол (а兹 ҷумла муҳоҷирони меҳнатӣ) дар муқоиса бо соли 2004 1,2 фоиз кам гардида, 2617,6 ҳазор нафарро ташкил дод. Ҳамзамон, миқдори қиёсии шумораи аҳолии синни 15-75-сола аз 66,5 то 55,0 фоизро паст гардид.

Паст гардидани сатҳи фаъолнокии иқтисодии аҳолӣ дар ҳама минтақаҳои Тоҷикистон, аз рӯи ҳама синну сол, ҳам дар байни мардон ва ҳам дар байни занон ба мушоҳида мерасад. Дар маҷмӯъ, шумораи аҳолии аз ҷиҳати иқтисодӣ фаъоле, ки дар шаҳрҳо зиндагӣ мекунад, дар соли 2009 дар муқоиса бо соли 2004 3,9 банди фоизӣ паст гардид ва дар соли 2009 51,2 фоизро ташкил дод, дар дехот – 13,7 банди фоизӣ паст гардида, 57,3 фоизро ташкил дод, дар байни мардон – 5,6 банди фоизӣ паст гардида, 72,2 фоиз, дар байни занон – 16,4 банди фоизӣ паст гардида, 39,1 фоизро ташкил дод.

Тибқи дурнамо, то соли 2020 бозори меҳнат аз ҳисоби афзоиши табиии аҳолии қобили меҳнат ва шумораи аҳолии синни қобили меҳнат 1,3 миллион нафар зиёд мешавад. Вале, интизор меравад, ки коэффициенти таваллуд тадриҷан паст мегардад ва шумораи кӯдакон ва ҳиссаи онҳо дар соҳтори аҳолӣ кам мешавад, ҳиссаи шаҳсони синни аз 65 калонтар зиёд мегардад.

Маълумоти охирини омори расмӣ нишон медиҳад, ки шумораи аҳолӣ дар охир соли 2009 ба 7,53 миллион нафар расидааст. Аз соли 1998 шумораи аҳолӣ ҳамасола 2,1 фоиз bemaylon афзиш меёфт, ки дар сурати идома ёфтани чунин тамоюл, шумораи таҳминшудаи аҳолӣ то соли 2020 зиёда аз 9,65 миллион нафарро ташкил хоҳад дод (Чадвали 3).

Чадвали 3**Шумораи қиёсии аҳолии қобили меҳнат дар давраи ҳисботӣ ва дурнамоҳо барои соли 2020 (бо фоиз)**

Нишондиҳандаҳо	2005	2006	2007	2008	2009	с. 2020	Шумораи аҳолӣ дар соли 2020
----------------	------	------	------	------	------	---------	-----------------------------

							дар муқоиса бо соли 2009, %
Ҳамагӣ аҳолӣ, дар охири сол	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	+28,1
Аз ҷумла:							
аз синни қобили меҳнат хурдтар (0-14)	37,1	36,4	35,9	35,6	35,0	33,6	+23,0
қобили меҳнат	57,6	58,4	58,9	59,3	59,9	60,3	+28,5
аз синни қобили меҳнат калонтар	5,3	5,2	5,2	5,1	5,1	6,1	+59,7

Манбаъ: Маълумоти омори расмӣ ва маълумоти дурнамо

То соли 2020 бозори меҳнат аз ҳисоби афзудани пешниҳоди қувваи корӣ ба андозаи сеяк васеъ мегардад. Талабот нисбати ин қувваи корӣ чӣ гуна хоҳад буд, аз сиёсати иқтисодӣ ва иҷтимоию меҳнатии давлат вобаста мебошад.

§ 2. Шуғли аҳолӣ

Дар Тоҷикистон, сарфи назар аз рушди хуби иқтисодӣ дар солҳои охир, шумораи кормандони дар иқтисод машғулбуда начандон афзоиш меёбад ва мутаасифона, аз соли 2007 инҷониб, сатҳи шуғли аҳолии қобили меҳнат мунтазам паст шуда истодааст (Ҷадвали 4). Шумораи кормандон дар саноат, дар соҳаи маориф, фарҳанг, санъат ва илм кам гардида, дар айни ҳол дар соҳаи нақлиёт ва алоқа тамоюли рушди иқтисодӣ ба мушоҳида мерасад.

Ҷадвали 4

Нишондиҳандаҳои асосии шуғл

Нишондиҳандаҳо	c.2005	c.2006	c.2007	c.2008	c.2009
Шумораи кормандони дар иқтисод машғулбуда (ҳаз. нафар)	2 112	2 137	2 150	2 168	2 219
Сатҳи шуғлнокии аҳолии қобили меҳнат, (%)*	53,0	51,9	50,5	49,6	49,2

* миқдори қиёсии машғулбӯдагон аз шумораи аҳолии синни қобили меҳнат

Манбаъ: Маълумоти омори расмӣ

Воқеияти ҷумҳурӣ вучуд доштани бозори меҳнати "сечузъа" мебошад, ки аслан онро бо ҳиссаҳои баробар шуғли расмӣ, шуғли ғайрирасмӣ ва муҳоҷирати меҳнатӣ, ки аксаран дар ҷойи бо кор таъминшавӣ ба қайд гирифта намешавад, ташаккул медиҳанд. Бинобар ин, мушкилоти ҳифзи иҷтимоии шаҳсони ба муносибатҳои меҳнатӣ дар бахши ғайрирасмии иқтисодиёт воридшаванд ва муҳоҷирони меҳнатӣ ба миён меояд.¹

Бозори меҳнати "сечузъа" ба сатҳи шуғл таъсири зиёд мерасонад, ки он дар тӯли панҷ сол қариб 4 фоиз паст шудааст. Сатҳи фарқунандай шуғл дар минтақаҳои алоҳидаи ҷумҳурӣ ба мушоҳида мерасад. Асоси

¹ Стратегияи миллии рушди Ҷумҳурии Тоҷикистон барои давраи то соли 2015

фарқиятҳои мазкур дар сатҳи шуғл рушди заиф ва нобаробари соҳаҳои иқтисод мебошад. Бинобар ин, амалӣ намудани тадбирҳои ҷиддӣ зарур мебошад, то ки вазъи бамиёномада тағиیر дода шуда, сатҳи шуғл тадриҷан баланд бардошта шавад.

Сарфи назар аз он, ки соҳаҳои дар онҳо одатан занон фаъолиятдошта соҳаҳои савдо ва ҳӯроки умумӣ, тандурустӣ ва таъминоти иҷтимоӣ тараққӣ меёбанд, сатҳи шуғли занон хеле паст боқӣ мемонад ва аз рӯи маълумоти ТҚҚ-и соли 2009 33,9 фоизро ташкил намуда, (мардон - 45 фоиз), ин нишондод дар тӯли панҷ соли охир қариб тағиیر намеёбад.

Дар ҷумҳурий миқдори соатҳои воқеии корӣ дар ҳафта нишондиҳандай баланд дорад. Шумораи кормандоне, ки дар вақти кории нопурра ё ин ки дар ним баст кор мекунанд, нисбатан камтар аст.

Мушкилоти шуғли ба қайд гирифтанашууда ва шуғл дар бахши ғайрирасмии иқтисод ҳал нагардидааст. Аксар вақт корфармо бо коргарон шартномаҳои меҳнатии хаттӣ намебандад.

Тибқи маълумоти ТҚҚ-и соли 2009, бе дарназардошти соҳаи кишоварзӣ, дар бахши ғайрирасмӣ 49 фоизи (428,6 ҳазор нафар) кормандон машғули кор буданд. Бо дарназардошти шуғли ғайрирасмӣ дар бахши расмӣ – бе бастани шартномаи меҳнатии хаттӣ, бе пардоҳҳои иҷтимоӣ, шуғли ғайрирасмӣ 53,8 фоизро (470,6 ҳазор нафар) ташкил менамояд. Бо дарназардошти соҳаи кишоварзӣ ин нишондод хеле зиёд мегардад.

Зиёда аз 77 фоизи аҳолии дар бахши ғайрирасмӣ машғули кор буда дар заминаи фаъолияти инфириодӣ амал мекунанд. Агар соҳаи кишоварзиро ба инобат нагирем, асосан шуғли ғайрирасмӣ дар соҳаи савдо (95,3 фоизи машғулини ин намуди фаъолият), дар соҳтмон (91,2), дар меҳмонхонаю тарабхонаҳо (81), дар ташкилотҳои ғайриҳукуматӣ (69,1) ва дар байни ҷавонони синни 15-29 сола (68,1 фоиз) ба назар мерасад.

Имкониятҳои гирифтани баъзе маблағҳои пулӣ бе пардоҳти андозҳо ва истифодаи онҳо барои пардоҳти музди меҳнат вуҷуд доранд: ҳангоми ҳаридории молҳо ва хизматрасонӣ мошинаҳои хазинавии дорои хотираи фискалӣ дар нақлиёти ҷамъиятӣ чиптаҳо истифода намешаванд ва ғайра. Чунин маблағҳоро барои пардоҳти музди меҳнати кормандон бе бастани шартномаи меҳнатӣ дар шакли хаттӣ ё бо бастани шартномаи меҳнатӣ дар шакли хаттӣ истифода мекунанд ва музди меҳнатеро мепардозанд, ки андозҳо (андоз аз даромад) ва пардоҳтҳои сугуртаи иҷтимоӣ (андози иҷтимоӣ), як навъ музди меҳнат дар дохили «лифофа», инчунин пардоҳтҳо ба ҳудишиғолон ва ҳаққи хизмат (гонорарҳо)-ро дар ҳаҷми пурра намепардозанд.

§ 3. Бекорӣ

Дар Тоҷикистон сол аз сол шумораи аҳолии аз ҷиҳати иқтисодӣ фаъол меафзояд (Ҷадвали 2), лекин тағиироти мазкур ба сатҳи бекории ба қайд гирифташуда таъсир намерасонад. Дар айни ҳол шумораи аҳолии аз ҷиҳати иқтисодӣ фаъол ҷондон зиёд набуда ва қариб 50%-и шумораи аҳолии синни қобили меҳнатро ташкил медиҳад. Сатҳи бекории ба қайд ги-

рифташуда дар панҷ соли охир қариб бетағийир мемонад – дар сатҳи 2 фоиз (Ҷадвали 5).

Ҷадвали 5

Нишондиҳандаҳои асосии бекорӣ

Нишондиҳандаҳо	c.2005	c.2006	c.2007	c.2008	c.2009
Шумораи корчӯён (ҳаз. нафар)	58,3	55,7	60,5	53,3	59,9
Сатҳи умумии бекорӣ (%), аз рӯи методикаи ТБМ*	-	-	-	-	11,5
Шумораи бекорони ба қайд гирифташуда (ҳаз. нафар)	43,649	46,547	51,742	43,623	44,492
Сатҳи бекории ба қайд гирифташуда (%)**	2,0	2,2	2,3	2,2	2,0

* - тибқи маълумоти ТҚҚ.

** Шумораи қиёсии бекорони ба қайд гирифташуда нисбати шумораи аҳолии аз ҷиҳати иқтисодӣ фаъол

Манбаъ: маълумоти омори расмӣ

Шумораи зиёди бекороне, ки наметавонанд дар тӯли 1 сол кор пайдо қунанд, боқӣ мемонад.

Шумораи занони бекор дар панҷ соли охир нисбат ба мардон зиёд гардид – қариб 54 фоизи бекорони ба қайд гирифташударо занон ташкил медиҳанд.

Шумораи қиёсии бекорон дар байни ҷавонон нисбат ба аҳолии синни миёнаю солҳӯрда зиёдтар аст. Дар байни бекорон шумораи қиёсии ҷавонони синни 15-24-сола 70 фоизро (дар соли 2009) ташкил дода, дар панҷ соли охир бекорӣ дар байни ҷавонон афзуда истодааст.

Имконияти пайдо кардани кор аз сатҳи таҳсилот (маълумот) вобастагӣ дорад. Бекорони дорои таҳсилоти олӣ 5,5 фоизи шумораи умумии бекоронро ташкил медиҳанд. Шумораи аз ҳама баландтарин қиёсии бекорон дар байни онҳое ба мушоҳида мерасад, ки таҳсилоти нопурраи миёна доранд.

Тамоюли ба худ ҳос ҳангоми таҳлили давомнокии ҷустуҷӯи кор ба мушоҳида мерасад. Бекороне, ки сатҳи пасти таҳсилот (маълумот) доранд, зудтар кор пайдо мекунанд, онҳое, ки маълумоти миёнаи маҳсус (7,7 моҳ) ва ибтидои касбӣ (8,4 моҳ) доранд, дар ҷустуҷӯи кор вақти бисёртар сарф мекунанд. Аз рӯи маълумоти ТҚҚ-и соли 2009 давомнокии ҷустуҷӯи кор барои шахсони маълумоти олӣ дошта 6,9 моҳ ва дар байни бекорони маълумоти ибтидоӣ дошта 6,2 моҳро ташкил менамояд.

Сатҳи бекории ба қайд гирифташуда нисбат ба сатҳи умумии бекорие, ки тибқи дастурҳои ТБМ муайян карда шудааст, 5,5 маротиба пасттар буда, ва ин якчанд сабабҳо дорад:

- на ҳамаи бекорон ба гирифтани кӯмакпулӣ барои бекорӣ ҳуқӯқ доранд, чунки маблағҳои сугуртai иҷтимоиро пардоҳт накардаанд;
- баъзеҳо наметавонанд ё ки намехоҳанд таҳассусашонро тағиیر диханд, чунки дар таҳсилоти миёна камбудӣ доранд (ҳисоб карда наметавонанд, ҳонда ё навишта наметавонанд), ё ки Агентии

- давлатии ҳифзи ичтимоӣ, шуғли аҳолӣ ва муҳоҷират имконият надорад барномаҳои зарурии тафиири таҳассусро бинобар набудани маблаг пешниҳод кунад;
- баъзеҳо наметавонанд ўҳдадории бекорро ичро кунанд ва бинобар ин, дар қайди Агентӣ намеистанд. Баъзеҳо умуман аз вучӯд доштани Агентӣ ва хизматрасониҳои пешниҳодшаванд ҳабардор нестанд, дигарон бошанд ба мусоидату қӯмаки Агентӣ умедвор нестанд.

Дар соли 2009 шумораи бекорон як андоза афзуда бошад ҳам, вале соҳтори бекорон аслан тафиир намеёбад. Шумораи ҷавонону занони бекор каме афзуд. Дар охири соли 2009 шумораи шахсони бекори синни то нафақа нисбат ба соли гузашта 2,8 маротиба афзудааст.

Фарқияти шумораи бекорон дар байни минтақаҳо боқӣ мемонад. Сатҳи аз ҳама баландтарини бекорӣ (аз рӯи маълумоти ТҚҚ-и соли 2009) дар шаҳри Душанбе (19,1 фоиз) ва вилояти Муҳтори Кӯҳистони Бадаҳшон (16,8 фоиз) ба мушоҳида мерасад.

§ 4. Ғайрифаъолнокии иқтисодии аҳолӣ

Паст гардидани сатҳи фаъолнокии иқтисодӣ ва шуғли аҳолӣ ба афзоиши шумораи аҳолии аз ҷиҳати иқтисодӣ ғайрифаъол таъсир расонид. Аз соли 2004 то соли 2009 шумораи аҳолии аз ҷиҳати иқтисодӣ ғайрифаъоли синни 15-75 сола 1,6 маротиба афзуда, тибқи маълумоти ТҚҚ-и соли 2009 2089,7 ҳазор нафарро ташкил дод. Сатҳи аҳолии аз ҷиҳати иқтисодӣ ғайрифаъол аз 33,5 то 44,4 фоиз баланд гардид. Дар шаҳрҳо шумораи аҳолии аз ҷиҳати иқтисодӣ ғайрифаъол 26,4 фоиз афзуда, ва 628,2 ҳазор нафар (48,8 фоиз)-ро ташкил дод, дар деҳот – 1,8 маротиба афзуда 1461,6 ҳазор нафар (42,7 фоиз)-ро ташкил дод. Аз ҷумлаи онҳо аҳолии синни қобили меҳнат 83 фоизро ташкил медиҳад.

Сатҳи занони аз ҷиҳати иқтисодӣ ғайрифаъол нисбат ба мардон 2,2 маротиба баланд буда 60,9 фоиз ё 1437,5 ҳазор нафарро ташкил медиҳад, мардон – 27,8 фоиз ё 652,2 ҳазор нафар.

Аз ҷумлаи аҳолии аз ҷиҳати иқтисодӣ ғайрифаъол қариб 72 фоизашон бо сабабҳои гуногун кор кардан намехоҳанд. Инҳо донишҷӯён (20,4 фоиз), нафақаҳӯрон (16,6 фоиз) ва онҳое, ки бо пешбуруди ҳочагии оилавӣ машғуланд (33,6 фоиз), мебошанд. Зиёда аз 28%-и аҳолии аз ҷиҳати иқтисодӣ ғайрифаъол изҳори кор кардан намуданд, вале дар ҷустуҷӯи кор ҳеч гуна чорае наандешиданд ва бинобар ин, аз рӯи методологияи ТБМ ба ғурӯҳи аҳолии аз ҷиҳати иқтисодӣ ғайрифаъол мансубанд.

Сабабҳои машғули кор набудани аҳолӣ аз рӯи нишонаҳои гендерӣ фарқ мекунанд. Сабабҳои асосии машғули кор набудани занон нигоҳубини хона (пешбуруди ҳочагии оилавӣ) мебошад, ки ин тақрибан 47,5 фоизи занони машғули кор набудаи синни 15-75-сола ва 13,8 фоизи занони таҳсил-кунандаро дар бар мегирад. Дар байни мардон ҷунин табақаи аҳолии ғайрифаъол мутобиқан 3,5 ва 34,7 фоизро ташкил медиҳанд.

Шахсони бо сабаби вазъи саломатӣ ба кор машғулнабуда 3,8 фоизи аҳолии аз ҷиҳати иқтисодӣ ғайрифаъолро ташкил медиҳанд, дар байнин мардон - 6,2 фоиз, дар байнин занон – 2,6 фоиз.

Ҳиссаи аз ҳама баландтарини аҳолии аз ҷиҳати иқтисодӣ ғайрифаъол дар шаҳри Душанбе буда, 50 фоизи шумораи аҳолии синни 15-75-сола ё 234,1 ҳазор нафарро ташкил медиҳад. Дар дигар минтақаҳо он рақамҳои зеринро ташкил медиҳад: дар ВМҚБ – 47,7 фоиз (73,9 ҳазор нафар), дар вилояти Суғд – 43,6 фоиз (627,8 ҳазор нафар), дар вилояти Ҳатлон – 42,1 фоиз (677,7 ҳазор нафар), дар НТҶ – 46 фоиз (476,1 ҳазор нафар).

§ 5. Муҳочирати меҳнатӣ

Муҳочирати меҳнатӣ ду самти асосӣ дорад: дохилӣ (acosan муҳочирати мокувор – сафарҳои ҳаррӯза аз деҳот ба шаҳр) ва берунӣ (дар ҷустуҷӯи кор ба хориҷа сафар кардан).

Душанбе, ҳамчун шаҳри аз ҳама бузург ва пойтаҳти Тоҷикистон аҳолиро аз дигар ноҳияҳои наздики тобеи ҷумҳурӣ ва вилояти Ҳатлон ба ҳуд ҷалб менамояд. Шумораи муҳочирони мокувор, ки ҳар рӯз барои кор меоянд, тибқи маълумотҳои ТҚҚ-и соли 2009 46,8 ҳазор нафарро ташкил медиҳад. Аз Душанбе ба дигар ноҳияҳо ҳар рӯз 4,2 ҳазор нафар барои кор мераванд. Бо дарназардошти ин, шумораи ба кор машғулбудагони шаҳри Душанбе метавонад ба 21,9 фоиз баландтар бошад.

Муҳочирати мокувор, ҳамчун самти шуғл то андозае масъалаи воридшавии қувваи кориро аз нуқтаҳои аҳолинишини деҳоти "бо кор таъминбуда", ки дар он ҷо шумораи захираҳои меҳнатии ҳудӣ бо ҷойҳои корӣ таъмин нест, ба шаҳр ва ноҳияҳо ҳал мекунад. Дар маҷмӯъ ҳаҷми муҳочирати мокувор дар соли 2009 дар муқоиса бо соли 2004 қариб 40 фоиз афзуд ва төъдоди 200,9 ҳазор нафарро ташкил дод (10,8 фоизи аҳолии машғули кор буда). Дар ҳайати онҳо 82,4 фоиз (165,6 ҳазор нафар) сокинони деҳот мебошанд. Зиёда аз 40 фоиз (81,3 ҳазор нафар) муҳочирони мокувор дар ҳудуди ноҳия ба кор мераванд (acosan аз деҳот ба шаҳр), зиёда аз 30 фоиз (62,9 ҳазор нафар) ба ноҳияҳои наздик дар доираи вилояти ҳуд ва 28 фоиз (56,7 ҳазор нафар) – ба вилоятҳои ҳамсоя.

Муҳочирати мокувор дар байнин аҳолии НТҶ (15,2 фоизи аҳолии машғули кор) ва вилояти Ҳатлон (12,3 фоиз) паҳн гардидааст. Дар ВМҚБ он 9,3 фоиз, дар вилояти Суғд – 8,5 фоизро ташкил медиҳад.

Дар маҷмӯъ афзоиши ҳаракатнокии меҳнатии аҳолии синни 15-75-сола ба мушоҳида мерасад. Дар давраи аз соли 2004 то соли 2009 ҳаҷми муҳочирати мокувор 20,3 маротиба афзудааст. Агар дар соли 2004 86,9 ҳазор нафар ба муҳочирати мокувор ҷалб шуда бошанд, он гоҳ дар соли 2009 ин нишондиҳанд ба 200,9 ҳазор нафар расид. Зиёда аз 82 фоизи онҳоро мардон аз минтақаҳои деҳот ташкил медиҳанд.

Муҳочирати меҳнатии шаҳрвандони ҷумҳурӣ ба давлатҳои ҳамсоя "барои фаъолияти меҳнатӣ" (дар оянда ММХ) дар давраи гузариш вусъати бештар пайдо кард ва ба андозаҳои зиёд мерасад. Тамоюли кам гардидани он дар ҳоли ҳозир ба мушоҳида намерасад.

Дар давраи аз соли 2004 то соли 2009 афзоиши зиёди ММХ, ҳам аз ҷиҳати ҷараён ва ҳам аз ҷиҳати ҳаҷм ба мушоҳид мерасад. Ҷараёни ММХ (тибқи маълумоти варақаҳои муҳочиратии собиқ Ҳадамоти муҳочирати Вазорати корҳои дохилии Ҷумҳурии Тоҷикистон, ки дар он ҷо ҳисоби дӯкарата истисно нест), ки дар давоми соли 2009 барои фаъолияти меҳнатӣ ба ҳориҷа сафар кардаанд, 697 ҳазор нафарро ташкил дод ва дар муқоиса бо соли 2004 зиёда аз 2 маротиба афзудааст. Миқдори ММХ тибқи маълумотҳои ТҚҚ-2004 (шумораи муҳочирони меҳнатӣ дар лаҳзаи пурсиш) 317,9 ҳазор нафар ё 13 фоизи аҳолии машғули корро ташкил дод (8,0 фоизи аҳолии синни 15-75-сола). Тибқи маълумотҳои ТҚҚ-2009 шумораи онҳо 1,6 маротиба афзуд ва 519,9 ҳазор нафар ё 21,9 фоизи аҳолии машғули корро ташкил дод (11,0 фоизи аҳолии синни 15-75-сола).

Аз маҳаллаҳои шаҳрӣ 8,8 фоизи аҳолии синни 15-75-сола (113,9 ҳазор нафар, аз деҳот – 11,9 фоиз (409 ҳазор нафар) барои ба даст овардани маблағ ба ҳориҷ сафар мекунад.

Ҳиссаи аз ҳама баландтарини ММХ ба НТҔ – 15,1 фоизи аҳолии синни 15-75-сола (156,3 ҳазор нафар), аз ҳама камтарин – ба шаҳри Душанбе – 6,4 фоиз (29,9 ҳазор нафар) рост меояд. Аз ВМКБ 13,5 фоизи аҳолии синни 15-75-сола (21,0 ҳазор нафар), аз вилояти Суғд – 11,2 фоиз (160,7 ҳазор нафар), аз вилояти Ҳатлон – 9,5 фоиз (152,0 ҳазор нафар) дар ММХ буданд.

Ҷараёни асосии ММХ аз ҷумҳурӣ ба кишварҳои ИДМ равона шуда, аз онҳо 99,3 фоиз (ТҚҚ-и соли 2009) ба Федератсияи Россия сафар мекунанд. Бо дигар кишварҳои ИДМ мубодилаи муҳочиратӣ ноҷиз аст.

Сабабҳои афзоиши ММХ аз Тоҷикистон чунинанд:

- вуҷуд надоштани миқдори кофии ҷойҳои корӣ. Миқдори ҷойҳои кории ишғолнагардида (холӣ) тибқи маълумоти Агентии давлатии ҳифзи иҷтимоӣ, шуғли аҳолӣ ва муҳочирати Вазорати меҳнат ва ҳифзи иҷтимоии аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар охири соли 2009 дар муқоиса бо ҳамин давраи соли 2004 қариб 2 маротиба камтар шуда, 11,2 ҳазор ҷойҳои кориро ташкил дод, ки эҳтиёҷоти қувваи кориро қонеъ намегардонад. Коэффициенти шиддат дар бозори меҳнат тибқи маълумотҳои ТҚҚ-и соли 2009 дар муқоиса бо соли 2004 ду маротиба афзудааст ва 17 нафар ба 1 ҷойи холиро ташкил дод (дар соли 2004 он 9 нафарро ташкил медод). Вазъияти аз ҳама шиддатноктар дар бозори меҳнати вилоятҳои Суғд ва Ҳатлон ба миён омадааст, ки дар он ҷо коэффициенти шиддат мутобиқан 25 ва 20 нафар ба 1 ҷойи холиро ташкил медиҳад;
- музди меҳнати паст дар ҷумҳурӣ. Сарфи назар аз ҳамасола ба ҳисоби миёна афзудани музди меҳнат, андозаи он паст боқӣ мемонад, он дар соли 2009 284,35 сомонӣ ё 68,6 доллари ШМА-ро дар як моҳ ташкил дод (соли 2004 он 61,81 сомонӣ ё 20,80 доллари ШМА-ро дар як моҳ ташкил медод);
- бӯҳрони молиявии ҷаҳонӣ ва пастравии истеҳсолот дар бахшҳои кишоварзӣ ва истеҳсолии ҷумҳурӣ ба кам гардидани шуғл ва афзудани бекорӣ оварда расонид. Дар давраи аз соли 2004 то соли 2008 тағйирот дар соҳтори ММД ба мушоҳид мерасад – ҳиссаи истеҳсо-

ли молҳо кам гардида (аз ҳисоби паст шудани ҳаҷми истеҳсолоти саноатӣ), ҳиссаи хизматрасониҳои пешниҳодшаванд афзуд (аз ҳисоби нақлиёт, алоқа, савдо ва системаи бонкӣ). Дар ҳаҷми умумии ММД дар соли 2008 истеҳсоли молҳо 50,5 фоиз (маҳсулоти саноатӣ – 26,7 фоиз, кишоварзӣ – 19,2 фоиз, соҳтмон – 4,3 фоиз), пешниҳоди хизматрасонӣ – 43,7 фоиз афзуд.

Дар ММХ асосан ҷавонмардон иштирок мекунанд. Дар байни муҳоҷирони меҳнатӣ мардон 94,5 фоиз (490,5 ҳазор нафар), занон 5,7 фоиз (29,4 ҳазор нафар), ҷавонони синни 15-29-сола – 56 фоизи (292,1 ҳазор нафар) тамоми муҳоҷирони меҳнатии беруниро ташкил медиҳанд. Шахсони синни миёна (30-49-сола) дар шумораи умумии муҳоҷирони меҳнатӣ 40,5 фоиз (210,8 ҳазор нафар)-ро ташкил медиҳанд. Синни миёнаи муҳоҷирони меҳнатӣ 30 солро ташкил медиҳад.

Дар маҷмӯъ, муҳоҷирати меҳнатӣ ба ҳориҷа имкон медиҳад, ки шиддат дар бозори меҳнати дохилӣ хеле паст гардад.

§ 6. Музди меҳнат

Дар солҳои охир музди меҳнати миёнаи номиналии кормандони кироякори корхонаю муассисаҳо устуворона афзоиш меёбад. Дар солҳои 2006-2008 афзоиши музди меҳнати миёнаи моҳона 40 фоизро ташкил дод. Ҳамчунин андозаи музди меҳнати воқеӣ пардохтшуда (ба истиснои андозҳо) меафзояд.

Музди меҳнати ҳадди ақали моҳона аз 1 июля соли 2010 ба андозаи 80 сомонӣ муайян карда шудааст (Ҷадвали 6). Музди меҳнати ҳадди ақал

дар сатҳи хеле паст боқӣ мемонад ва наметавонад кафолати пурраи иқтисодию иҷтимоии кормандро таъмин намояд.

Ҷадвали 6

Нишондиҳандаҳои асосии музди меҳнат

Нишондиҳандаҳо	с.2005	с.2006	с.2007	с.2008	с.2009
Музди меҳнати ҳадди ақал, сомонӣ	12,00 11,88	20,00 19,80	20,00 19,80	60,00 56,65	60,00 56,65
Барои пардохт, сомонӣ					
Ҳадди ақали андозбанди-нашаванд, сомонӣ	12,00	20,00	20,00	25,00	35,00*
Музди меҳнати миёнаи моҳона, сомонӣ	83,58	116,26	163,27	231,53	284,35
Барои пардохт, сомонӣ	77,08	107,49	148,23	207,66	255,50

* - аз 1 июля 2009.

Манбā: Маълумоти расмии оморӣ, маълумоти ҳисобии Вазорати меҳнат ва ҳифзи иҷтимоии аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон

Аз 1 октябри соли 2010 барои вазорату муассисаҳои таҷрибавӣ (20 фоизи хизматчиёни давлатӣ) музди меҳнати заминавӣ барои хизматчиёни давлатии мақомоти идора ва ҳокимиияти давлатӣ муайян карда шуд, ки дар

як моҳ 350 сомониро ташкил медиҳад ва 4,4 маротиба аз музди меҳнати ҳадди ақал дар иқтисодиёти Тоҷикистон зиёд мебошад.

Тибқи маълумотҳои оморӣ, дар соли 2008 6,3 фоизи кормандони кироя дар як моҳ музди меҳнати аз 60 сомонӣ камтар, 58,7 фоиз дар як моҳ ба андозаи аз 60 то 300 сомонӣ музди меҳнат гирифтаанд. Вале дар соли 2009 шумораи кормандони кирояе, ки ба андозаи аз 60 то 300 сомонӣ (63,2 фоиз) музди меҳнат мегирифтанд, қариб ба 4,5 банди фоизӣ зиёд гардид.

Вале, фарқият дар андозаи музди меҳнати миёна байни минтақаҳо боқӣ мемонад (дар соли 2009): дар Душанбе – 562 сомонӣ дар як моҳ, дар НТҶ – 273 сомонӣ, дар ВМҚБ – 241 сомонӣ, дар вилояти Суғд – 212 сомонӣ ва дар вилояти Ҳатлон - 186 сомонӣ.

Музди меҳнати миёнаи моҳонаи аз ҳама баландтаринро дар соли 2009 кормандони соҳаи қарздиҳӣ ва сугуртаи давлатӣ мегирифтанд – 1229,42 сомонӣ. Дар соҳаи алоқа бошад – 771,47, хизматрасонии иттилоотию ҳисобкунӣ – 735,08 ва дар соҳтмон – 657,56 сомонӣ мегирифтанд.

Тибқи маълумоти оморӣ, аз рӯи тақсимоти гендерӣ дар моҳи декабри соли 2008 музди меҳнати миёнаи моҳонаи занон 235,36 сомонӣ ё 61,3 фоизи музди меҳнати миёнаи моҳонаи мардон (383,83 сомонӣ)-ро ташкил медиҳад. Дар соли 2007 таносуби мазкур 56,7 фоиз буд. Ҳатто дар соҳаҳои тандурустӣ, тарбияи ҷисмонӣ ва таъминоти иҷтимоӣ, ки дар онҳо 57 фоизи занон кор мекунанд, таносуби музди меҳнати миёнаи моҳонаи занон ва мардон 75 фоизро ташкил медиҳад.

Дар соли 2008 дар соҳаҳои савдо, ҳӯроки умумӣ, таъминоти моддию техникиӣ ва фурӯш, маҳсулоттайёркунӣ ва ҳочагии манзилию коммуналӣ, намудҳои ғайриистехсолии хизматрасонии майшиӣ музди меҳнати миёнаи занон аз музди меҳнати миёнаи мардон зиёдтар аст, вале начандон зиёд – ба андозаи 1,41 сомонӣ дар соҳаи савдо, ҳӯроки умумӣ ва дар соҳаҳои дигари истехсолоти моддӣ – ба андозаи 31,95 сомонӣ, дар соҳаҳои ғайриистехсолӣ (ҳочагии мазилию коммуналӣ ва намудҳои ғайриистехсолии хизматрасонии майшии аҳолӣ) ба андозаи 12,6 сомонӣ дар як моҳ. Дар ин соҳаҳо танҳо 32 фоизи шумораи умумии кормандони ба тариқи кироя коркунандаро занон ташкил медиҳанд.

Яке аз сабабҳои нисбат ба мардон музди меҳнати пасттар гирифтани занон он аст, ки занон дар вазифаҳои каммузд кор мекунанд, сабаби дигараш – фикрронии кӯҳнашуда оид ба тақсимоти қасбҳо аз рӯи мансубияти ҷинсӣ мебошад.

Дар масъалаи пардохти музди меҳнат қарздории мӯҳлаташ гузашта ба мушоҳида мерасад, ки то 1 январи соли 2009 22895 ҳазор сомониро ташкил медод ва дар муқоиса бо давраи пешин қариб тағйир наёфтааст (то 1 январи соли 2010-11089,6 ҳазор сомонӣ). Қарздории аз ҳама балантарин дар соҳаҳои кишоварзӣ, ҳочагии ҷангали ва моҳипарварӣ боқӣ мемонад – 14700,3 ҳазор сомонӣ ё 64,2 фоизи тамоми қарздорӣ. Қобили таваҷҷӯҳ аст, ки қарздорӣ дар соҳае вучуд дорад, ки музди меҳнати миёнаи камтарин дошта (70,93 сомонӣ дар як моҳ), дар он шумораи зиёдтари аҳолӣ машғули коранд (67 фоиз).

§ 7. Шароити меҳнат

Яке аз нишондиҳандаҳое, ки ҳолати ҳифзи меҳнат ва шароити меҳнатро дар корхонаҳо нишон медиҳад, омори ҳодисаҳои нохуш дар ҷойи кор ва бемориҳои қасбӣ мебошад.

Дар давраи аз солҳои 2005 то 2008 83 ҳодисаи нохуш дар истеҳсолот бо оқибати марговар ва 363 ҳодисаи зарар дидан дар истеҳсолот ба қайд гирифта шудааст. Омори мазкур аз он гувоҳӣ медиҳад, ки корфармоён аз ҳодисаҳои воқеан рӯйдода ҳабар намедиҳанд ва онҳоро рӯйпӯш мекунанд ё аниқтараш қоидаҳои ҳифзи меҳнатро риоя намекунанд ва системаи ташкилнамудаи ҳифзи меҳнат амал намекунад. Бинобар ин, маълумотҳо оид ба ҳодисаҳои ҷароҳат бардоштан паст карда шудаанд.

Маълумотҳои оморӣ нишон медиҳанд, ки шумораи кормандоне, ки барои онҳо имтиёзҳо ва ҷубронҳо барои кор дар шароити заарнок ва номусоиди меҳнат муқаррар карда шудаанд, нисбат ба кормандоне, ки дар шароити зааровари меҳнатӣ кор мекунанд, аз 2 то 6 маротиба зиёд аст ва ин аз он шаҳодат медиҳад, ки баҳисобгирий ва маълумотҳо нодурустанд.

Дар Тоҷикистон масъалаи истифодаи меҳнати қӯдакон вуҷуд дорад. Аз рӯи натиҷаи ТҚҚ-ҳо, дар давраи аз соли 2004 то соли 2009 шумораи қӯдаконе, ки дар синни 12-14-солагӣ ҳадди ақал ҳафтае 1 соат кор кардаанд, ба 33,3 фоиз афзуда, 179,6 ҳазор қӯдак (34,4 фоиз)-ро ташкил додааст, аз онҳо 52,1 ҳазор қӯдакон (10,0 фоиз) дар як ҳафта зиёда аз 20 соат кор кардаанд.

Асосан меҳнати қӯдакон дар истеҳсолоти маҳсулоти кишоварзӣ (98,0%), дар соҳаи савдо (0,9 фоиз), дар соҳаи саноати коркард (0,5 фоиз) ва дар соҳтмон (0,5 фоиз) истифода бурда мешавад.

Дар дехот, нисбат ба шаҳр меҳнати қӯдакон бештар истифода мегардад. Дар дехот 12,6 фоизи қӯдакони синни 12-14-сола (49,5 ҳазор қӯдакон), дар шаҳрҳо – 2,1 фоиз (2,6 ҳазор қӯдакон) ҳафтае зиёда аз 20 соат кор кардаанд.

Дар дехот қӯдакони синни 12-14-сола асосан ба сифати аъзои ёрирасони оила бидуни пардоҳт ба корҳои гуногун ҷалб карда мешаванд. Ин корҳои вобаста ба истеҳсоли маҳсулоти кишоварзӣ дар ҳочагии ёрирасони шахсӣ мебошанд – 98,6 фоиз.

Дар маҳаллаҳои шаҳрӣ низ ҳиссаи қӯдакони ба савдо машғулбуда зиёд аст (48,1 фоиз).

Дар маҷмӯъ ба ҳама намудҳои меҳнати қӯдакона писарбачагон нисбат ба духтарон бештар ҷалб карда мешаванд – 12,0 фоизи писарбачагони синни 12-14-сола ва 8 фоизи духтарон дар ҳафтаи тадқиқшуда зиёда аз 20 соат кор кардаанд. Духтарон аксаран ба корҳои хонагӣ (тайёр кардани ҳӯрок, шустушӯй, рӯбучин ва ғайра) машғулбуда, аз рӯи методологияи ТБМ ҳамчун шахсони машғули кор муайян карда намешаванд.

Сол аз сол ҳаҷми шуғли ба қайд гирифтанишуда (ғайрирасмӣ) дар кишвар афзоиш меёбад, ки боиси ташвиши давлат аст. Ба миқдори кофӣ вуҷуд надоштани ҷойҳои корӣ, ё ҷойҳои кории дорои маоши паст боиси он мегардад, ки як қисми аҳолӣ истифодаи меҳнати худро дар бахши ғайрирасмӣ – дар фаъолияти соҳибкорӣ ва инфириодӣ дар корхонаҳои хурд ва

дар корхонаҳои ба қайд гирифтанашууда пайдо мекунад. Тибқи маълумотҳои ТҚҚ-и соли 2009 дар бахши ғайрирасмӣ (бидуни ба ҳисоб гирифтани бахши кишоварзӣ) 49 фоизи аҳолии машғули кор (428,6 ҳазор нафар), дар бахши расмӣ – 51 фоиз (446,1 ҳазор нафар) кор мекарданд. Зиёда аз 77 фоизи аҳолии дар бахши ғайрирасмӣ машғулбуда ҳамчун шахси инфиродӣ кор мекунад.

Ба ғайр аз бахши ғайрирасмӣ як қисми аҳолӣ ғайрирасмӣ дар бахши расмӣ – бидуни шартномаи меҳнатии хаттӣ ё бидуни ҳуқуқ ба рухсатии меҳнатӣ ё рухсатӣ бо сабаби беморӣ, бидуни пардохтҳои иҷтимоӣ машғул аст. Инҳо 42,0 ҳазор нафар ё 9,4 фоизи шумораи онҳое, ки дар бахши расмӣ машғуланд. Дар маҷмӯъ шуғли ғайрирасмӣ дар ҷумҳурӣ 53,8 фоиз (470,6 ҳазор нафар, бе назардошти соҳаи кишоварзӣ)-ро ташкил медиҳад. Агар шуғлро дар соҳаи кишоварзӣ ба инобат гирем, нишондиҳандай шуғли ғайрирасмӣ метавонад хеле зиёдтар бошад.

Барои дақиқ арзёбӣ намудани шуғли ғайрирасмӣ масъалаи мағҳум, яъне киро ба шуғли ғайрирасмӣ машғулбуда ҳисобидан ҳалнагардида бοқӣ мондааст.

§ 8. Аз ҷиҳати иҷтимоӣ дар канор будан

Дар ҷомеа нобаробарии даромадҳо ва тамоюли ба табақаҳо ҷудошавии он афзоиш меёбад. Дар соли 2009 дар муқоиса бо соли 2008 тафриқаи байни аҳолии доро ва аҳолии камбизоаттариҳ мутобиқан аз 11 маротиба дар соли 2008 то 14,8 маротиба дар соли 2009 афзуд.

Масъалаи камбизоатӣ ташвишовар аст, зеро нисфи шумораи умумии коргарони дар бозори меҳнати доҳилӣ машғули кор буда ба табақаҳои камбизоат мансубанд. Коргарони кироя ва худиштиғол дар бахши кишоварзӣ дар муқоиса бо нишондиҳандай миёна дар кишвар бо ҳавфи бештари камбизоатӣ рӯ ба рӯ мебошанд – мувофиқан 58,3 фоиз ва 52,7 фоиз.² Бинобар ин, сол аз сол ҳиссаи даромадҳои меҳнатӣ (аз меҳнати кироя) дар соҳтори даромадҳои оилаҳо камтар мегардад ва даромадҳо ба буҷет аз андозҳои меҳнатӣ коҳиш меёбанд. Аз камбизоатӣ оилаҳое раҳо меёбанд, ки наздикини худро барои кор ба ҳориҷи кишвар мефиристанд.

Бинобар ин, барои баланд бардоштани сатҳи ҷолибияти шуғл дар доҳили кишвар андешидани тадбирҳои муайян зарур мебошад.

Қисми зиёди аҳолии синни қобили меҳнат – аҳолии аз ҷиҳати иқтисодӣ ғайрифаъол (48 фоиз) буда, зиёда аз 50 фоизашонро заноне ташкил медиҳанд, ки ба корҳои ҳочагии оилавӣ машғуланд. Дар Тоҷикистон қариб 1,1 миллион занҳои хонашин ҳаст, ки ба гурӯҳи синнусолии 25-54-сола мансубанд. Аз ҳама гурӯҳҳои синнусолӣ нишондиҳандай баландтари иштирок надоштан дар бозори меҳнат дар байни ҷавонони қобили меҳнати синни 15-24-сола ба мушоҳида мерасад. Ин нишондиҳанда ба қадри баланд будани сатҳи таҳсилот (маълумот) дар байни ҳама гурӯҳҳои синнусолӣ паст мегардад.³ Сол аз сол шумораи заноне, ки дар асоси кироя кор мекунанд,

² Арзёбии нишондодҳои камбизоатии Ҷумҳурии Тоҷикистон, Бонки ҷаҳонӣ, ҳисботи №51341-TJ, саҳ. 7.

³ Арзёбии нишондодҳои камбизоатии Ҷумҳурии Тоҷикистон, Бонки ҷаҳонӣ, ҳисботи №51341-TJ, саҳ. 45.

камтар мегардад ва дар давраи аз соли 2005 то соли 2008 шумораи онҳо 15 фоиз кам шудааст.

Барои фаъолтар намудани нақши занон дар ҷомеа Ҳукумат 29 майи соли 2010 қарори №269 "Дар бораи стратегияи миллии фаъолгардонии нақши занон дар Ҷумхурии Тоҷикистон барои солҳои 2011-2020"-ро қабул намуд, ки дар он амалҳо барои фаъолгардонии шуғли занон ва нақши онҳо дар бозори меҳнат, дастгирии рушди соҳибкории занон, баланд бардоштани сатҳи маърифатнокии занон ва ғайра пешбинӣ гардидаанд.

Гурӯҳи дигари аҳолӣ, ки одатан аз ҷиҳати иҷтимоӣ дар канормонда мебошад – маъюбонанд. Шумораи умумии онҳое, ки нафақаи маъюбӣ мегиранд, ҳамасола 3-4 ҳазор нафар меафзояд. Аз шумораи шахсоне, ки бори аввал маъюб дониста шудаанд, қарib 90 фоизашон синни қобилии меҳнат мебошанд.

Дар соли 2009 аз шумораи умумии шахсоне, ки маъюб дониста шудаанд, 2544 нафарашон – маъюб аз кӯдакӣ мебошанд (соли 2008 – 2958 нафар маъюб аз кӯдакӣ).

Тибқи Қонуни Ҷумхурии Тоҷикистон "Дар бораи мусоидат ба шуғли аҳолӣ" давлат ба шаҳрвандоне, ки ба ҳифзи иҷтимоӣ эҳтиёҷ доранд ва дар ҷустуҷӯи кор мушкилӣ мекашанд ва қодир нестанд дар баробари дигарон дар бозори меҳнат рақобат кунанд, бо роҳи муқаррар кардани квотаҳои ҷойҳои корӣ кафолатҳои иловагиро таъмин менамояд.

Квота – ин ҳиссаи (қисми) ҷойҳои корие мебошад, ки дар корхонаю муассисаҳо ва ташкилотҳо сарфи назар аз шакли моликият ва хоҷагидорӣ барои бо кор таъмин намудани гурӯҳҳои алоҳидаи аҳолӣ, ҳусусан аҳолии ба ҳифзи иҷтимоӣ эҳтиёҷдошта пешниҳод карда мешавад. Квота дар ҳаҷми 5 фоизи шумораи воҳидҳои штатӣ муқаррар карда мешавад (агар шумораи воҳидҳои штатӣ на камтар аз 20 воҳид бошад).

Дар соли 2009 дар маҷмӯъ 1366 ҷойҳои кории квоташаванда муқаррарар карда шудаанд, ки аксарияти онҳоро занон (69 фоиз), собиқ маҳбусон (17) ва маъюbon (14) ишғол мекунанд. Ба дигар табақаҳои аҳолӣ ҷойҳои кории квоташаванда пешниҳод карда нашудаанд.

Квотакунии ҷойҳои корӣ ҷораи маъмурӣ мебошад ва корфармоён ихтиёран манфиатдор нестанд чунин ҷойҳои кориро таъсис диханд, ки ба ин шумораи ками чунин ҷойҳои корӣ гувоҳӣ медиҳад. Бинобар ин, корфармоёнро ба ин кор ташвиқ кардан - дастгирӣ намудан дар таъсиси ҷойҳои корӣ, ҷуброн намудани музди меҳнат ё қисми музди меҳнат, пардохтани суғуртаи иҷтимоӣ, паст кардани ҳаҷми андозҳо, зарур аст.

Дар кишвар муайян намудани тоифаи шахсони аз ҷиҳати иҷтимоӣ дар бозори меҳнат дар канормонда ва барои онҳо таҳия намудани тадбирҳои ҷалби иҷтимоӣ зарур аст.

§ 9. Шарикӣ иҷтимоӣ

Дар давлатҳои демократӣ шакли умуми эътирофгардидаи ҳамкорӣ шарикӣ иҷтимоӣ байни корфармоён, иттифоқҳои касаба ва муассисаҳои давлатӣ мебошад, ки имкон медиҳад манфиатҳои табақаҳои гуногуни

чомеа оид ба масъалаҳои иқтисодӣ ва иҷтимоӣ мувофиқа карда шаванд ва субот дар кишвар таъмин гардад. Дар шарикии иҷтимоии дучониба корфармоён ва иттифоқҳои касаба иштирок мекунанд, вале ба шарикии иҷтимоии сеҷониба идораҳои давлатӣ ҳамроҳ мешаванд.

Дар Ҷумҳурии Тоҷикистон шарикии иҷтимоӣ дар асоси Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон "Дар бораи шарикии иҷтимоӣ, созишиномаҳо ва шартномаҳои колективӣ" ташкил карда шуда, таъсиси комиссияҳои сеҷониба ва дучонибаро дар сатҳҳои гуногун – ҷумҳурияйӣ, соҳавӣ, минтақавӣ пешбинӣ гардидааст. Ташкилотҳо ва гурӯҳҳои молиявию саноатӣ, ки музокироти колективӣ анҷом медиҳанд, созишиномаҳо ва шартномаҳои колективӣ таҳия ва ба имзо расонида, ҷараёни иҷрои онҳоро оид ба батанзимдарории муносибатҳои иҷтимоию меҳнатӣ баррасӣ менамоянд.

Ҳукumat ва Шарикони иҷтимоӣ баъзан, инчунин дар соли 2009 "Созишиномаи генералӣ байни Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон, Иттиҳодияи корфармоёни Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Федератсияи иттифоқҳои касабаи мустақили Тоҷикистон барои солҳои 2009-2011"-ро ба имзо расониданд.

Ҷумҳурии Тоҷикистон конвенсияҳои асосии ТБМ-ро ба тасвиб расонидааст, аз ҷумла Конвенсияҳои №87 ва №98, ки тибқи санадҳои дахлдори қонунгузорӣ иҷро карда мешаванд, то ин ки унсурҳои зерини муҳим ва ҷудонопазири автономияи меҳнат кафолат дода шаванд:

- озодии муттаҳидшавӣ (хуқуқ ба ҳамроҳшавии озодона ба ташкилотҳо);
- соҳаи озод, ки дар он даҳолати ҳокимияти давлатӣ вуҷуд надорад ва корфармоён/иттиҳодияи корфармоён ва иттифоқҳои касаба метавонанд шартномаҳои колективии пайвасткунанда ба имзо расонанд;
- тавозуни қувваҳо байни тарафҳои шартномаи колективӣ;
- мустақилияти иттифоқҳои касаба ва иттиҳодияҳои корфармоён аз яқдигар ва аз давлат;
- воситаҳо ва фишангҳо барои фишороварӣ ба ҳамшарикон тибқи шартнома.

Сарфи назар аз заминаи меъёрии хуқуқии дар Тоҷикистон фароҳамовардашуда, сатҳи нокифояи шарикии иҷтимоӣ ба назар мерасад. Ҷонибҳои заифи шарикии иҷтимоӣ дар Тоҷикистон инҳо мебошанд:

- сатҳи пасти эҳтиёҷот ба шарикии иҷтимоӣ дар доираи ширкатҳо;
- таъсир надоштани шарикии иҷтимоӣ дар ҳама сатҳҳои муқаррарнамудаи қонун, ба қадри коғӣ салоҳиятнок набудани кормандони давлатӣ барои таъмини шарикии иҷтимоӣ;
- корманд ва захираҳои хеле маҳдуд доштани ҳамшарикони иҷтимоӣ;
- паст будани сатҳи шарикии иҷтимоӣ дар корхонаҳои хурд ва миёна;
- нокифоя вуҷуд доштани шарикон барои шарикии иҷтимоӣ дар корхонаҳои хурд ва миёна;
- шартномаҳои колективие, ки бехатарии касбӣ ва саломатиро

- чандон ба эътибор намегиранд;
- норасоии олот барои мушоракати иҷтимоӣ дар корхонаҳо;
- ба мӯҳтавою мундариҷаи шарикӣ иҷтимоӣ доҳил карда нашудани масъалаҳои таҳсилот ва робита бо бозори меҳнат;

4. МАҚСАДҲОИ СТРАТЕГӢ, АФЗАЛИЯТ ВА ВАЗИФАҲО

Стратегияи давлатии рушди бозори меҳнати Ҷумҳурии Тоҷикистон (минбаъд – Стратегия) то соли 2020 ҳуҷҷати барномавии заминавии байни баҳшҳо барои дар амал татбиқ намудани мақсад ва вазифаҳои бозори меҳнат мебошад, ки аз Стратегияи миллии рушд (СМР) то соли 2015 ва Стратегияи паст кардани сатҳи камбизоатӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2010-2012 бармеоянд, инчунин вазифаҳоро барои марҳилаи ояндаи рушди кишвар то соли 2020, дар доираи рушди бозори меҳнат дар Тоҷикистон муайян менамояд.

Бо дарназардошти барномаҳои рушди соҳавӣ ва минтақавие, ки дар Тоҷикистон татбиқ мегарданд, Стратегияи мазкур амалий намудани тадбирҳоеро, ки то соли 2020 ба нақша гирифта шудаанд, пешбинӣ менамояд.

Ҳадафи асосии Стратегия: Мусоидат намудан ба баланд гардидани сатҳи шуғл бо роҳи фаъолгардонии аҳолии қобили меҳнат, такмилдии мухити соҳибкорӣ ва таъсис додани бозори меҳнати фасех, ҳифзшуда ва барои ҳама дастрас.

Бо дарназардошти он, ки рушди соҳаи шуғл дар худи Тоҷикистон таъсис додани ҷойҳои нави кории пурмаҳсул афзалияти сиёсати иҷтисодии кишвар ба ҳисоб меравад, барои муваффақона ноил гардидан ба мақсадҳое, ки дар доираи Стратегия гузошта шудаанд, афзалиятҳои миллии зерин муайян карда шудаанд:

- Вусъатбахши шуғли пурмаҳсул.
- Рушди бозори меҳнати фасех ва барои ҳама дастрас.
- Такмилдии танзими бозори меҳнат.
- Рушди шарикӣ иҷтимоӣ ва ҷалби ҷомеаи шаҳрвандӣ ба ҳалли мушкилоти бозори меҳнат.

Бо дарназардошти афзалиятҳои дар боло номбаршуда, вазифаҳои зерин муайян карда шудаанд:

Барои ноил гардидан ба Афзалияти 1:

1. Тағийир додани самти сиёсати иқтисодӣ ба ҷалби ҳарчи бештари аҳолии қобили меҳнат ба соҳаи шуғли пурсамар ва қонуний дар бозори меҳнати дохилий;

2. Ташаккул додани мухити ҷолиби соҳибкорие, ки ба таъсиси ҷойҳои корӣ мусоидат намояд.

Барои ноил гардидан ба Афзалияти 2:

1. Истифодаи механизми ташаккулдии пардоҳти музди меҳнат барои батанзимдарории бозори меҳнат;

2. Тағийир додани самти таҳсилот барои дастгирӣ намудани ислоҳоти соҳторӣ дар иқтисод;

3. Такмилдиҳии қонунгузорие, ки муносибатҳои меҳнатиро ба танзим медарорад;

4. Марҳила ба марҳила кам кардани ҳаҷми шуғли ба қайд гирифтана-шуда;

5. Вусъатбахшии ҷалбкуни иҷтимоии табақаҳои аз ҷиҳати иҷтимоӣ дар канор мондаи аҳолӣ.

Барои ноил гардидан ба Афзалияти 3:

1. Баланд бардоштани самаранокии идоракуни бозори меҳнат;

2. Ташаккулдиҳии системаи таҳлил ва ояндабинии бозори меҳнат, таҳқими омори меҳнат;

3. Такмилдиҳии системаи ҳифзи меҳнат барои ҳавасмандгардонии корфармоён ба иштироки фаъолона дар бозори меҳнат;

4. Ҳифзи бозори меҳнати дохилӣ;

5. Баланд бардоштани нақши мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ дар рушди бозори меҳнат.

Барои ноил гардидан ба Афзалияти 4:

1. Баланд бардоштани нақши шарикони иҷтимоӣ дар рушди бозори меҳнат;

2. Ҷалби ҳарчи васеътари ҷомеаи шаҳрвандӣ ба ҳалли мушкилоти бозори меҳнат.

5. СИЁСАТ ВА ТАДБИРҲО

§ 1 Афзалияти 1. Вусъатбахшии шуғли пурмаҳсул

Дар доираи татбиқи афзалият оид ба вусъатбахшии шуғли пурмаҳсул тавассути истифодаи самараноки афзалиятҳои қобили рақобати Тоҷикистон тадбирҳои зерин пешбинӣ карда шудаанд:

1. Тагийир додани самти сиёсати иқтисодӣ ба ҷалби ҳарчи бештари аҳолии қобили меҳнат ба соҳаи шуғли пурсамар ва қонунӣ дар бозори меҳнати дохилӣ.

Иҷрои вазифаи мазкур бо саъю қӯшиши дар Тоҷикистон нигоҳ доштани муҳити макроиқтисодии уствор ҳамчун шарти муҳим барои вусъатбахшӣ ва таъмин намудан бо ҷойҳои корӣ алоқаманд мебошад.

Дурнамоҳои демографии дарозмӯҳлат, хусусан дар давраи то соли 2020 нишон медиҳанд, ки шумораи аҳолии синну соли қобили меҳнат дар муқоиса бо соли 2009 28,4 фоиз афзоиш меёбад (Ҷадвали 7). Ин ҳарчи бештар вусъат бахшидан ба соҳаҳои меҳнатталаబ ва таъсис додани соҳаҳои нав дар иқтисодро тақозо менамояд. Мусоидат намудан ба рушди соҳибкорӣ муҳим аст, то ки миқдори бештари ҷойҳои кории пурмаҳсали дорои музди меҳнати ҷолиб таъсис дода шаванд.

Илова бар ин, истифодаи бархурди "силсилаи ҳаётӣ" дар шуғл, анҷомдиҳии тадбирҳои пешгирикунандаи бекорӣ, такмилдиҳӣ ва вусъатбахшии ҷорабиниҳои фаъоли шуғл, баланд бардоштани сатҳи иқтидорҳои (дениш, малака, таҷхизонии техники) идораҳое, ки ба масъалаҳои меҳнат машғуланд, таҳқимбахшии шарикии иҷтимоӣ ва рушди муколамаи иҷтимоӣ, ҷорӣ намудани принсипҳои фасех ҳимояшавандагӣ унсурҳои асосие мебошанд, ки сиёсати шуғлро муайян менамоянд.

Тағиироти доимӣ дар бозори меҳнат амалҳои мусирро барои мутавозинсозии талабот ва пешниҳодоти қувваи корӣ тақозо менамоянд ва зарурати рушд додани системаи ояндабинӣ ва таҳлили бозори меҳнатро муайян мекунанд. Вусъатбахшии имкониятҳои ба даст овардани маълумотҳо, аз ҷумла маълумотҳои оморӣ (гуногундоира) тақозо карда мешавад ва ба кормандони мақомоти давлатӣ лозим аст, ки маҳорату малакаи таҳлил ва арзёбии сиёсатро аз худ кунанд ва дар мақомоту идораҳо воситаю дастурамалҳои зарурӣ таҳия намоянд.

Нишондодхой асосий демографӣ

№	Нишондод	c.2008	c.2009	c.2010	c.2011	c.2012 дурнамо	c.2013 дурнамо	c.2014 дурнамо	c.2015 дурнамо	c.2016 дурнамо	c.2017 дурнамо	c.2018 дурнамо	c.2019 дурнамо	c.2020 дурнамо
1.	Шумораи ахолии машғули кор, ҳаз.нафар	2168	2219	2319	2428	2542	2660	2778	2914	3055	3198	3344	3490	3640
2.	Музди меҳнати миёнаи моҳона, сомони	231,53	284,35	332,58	375,81	416,18	451,66	492,61	539,97	594,83	658,55	732,74	819,37	920,81
3.	Музди меҳнати хадди ақали (20% аз музди меҳнати миёна), сомонӣ	60	60	70	82	91	99	107	118	130	144	160	179	201
4.	Музди меҳнати хадди ақал (аз 20% то 40% музди меҳнати миёна), сом.	60	60	70	82	91	99	118	145	177	215	260	314	379

Манбай асосии қувваи корӣ – шахсони корҷӯй, дар давраи кунунӣ донишҷӯён ва талабагони таълимгоҳҳои касбӣ ва дар маҷмӯъ ҷавонони аз ҷиҳати иқтисодӣ ғайрифаъол, ба шарте ки донишу малакаи онҳо ҷавобгӯй талаботи бозори меҳнат бошад, инчунин кормандони муҳоҷирати байнисоҳавӣ (муҳоҷирати касбӣ) ва занони ба корҳои ҳоҷагии оилавӣ машғулбуда ба шумор мераванд.

Дар Тоҷикистон сатҳи шуғлнокӣ ва сатҳи саводнокии касбии (тахассусии) аҳолӣ хеле паст аст. Тибқи маълумотҳои омории солҳои охир сатҳи шуғлнокӣ дар кишвар қариб 50 фоизи аҳолии қобили меҳнатро ташкил медиҳад ва сатҳи шуғлнокӣ дар соҳаҳои алоҳидаи иқтисод низ паст мебошад. Аз ҷумла 4,8 фоиз дар саноат, 3 фоиз дар соҳтмон, 2,8 фоиз дар нақлиёт ва алоқа, 5,2 фоиз дар савдо ва ҳӯроки умумӣ. Вале шумораи машғулбудагон дар соҳаи кишоварзӣ (67 фоиз) хеле зиёд аст.

Барои Тоҷикистон ҳамчунин сатҳи муҳоҷирати пасти байнисоҳавӣ хос аст, вале сатҳи муҳоҷирати меҳнатӣ ба ҳориҷи кишвар хеле баланд мебошад – зиёда аз 600 ҳазор нафар ё бештар аз 15 фоизи қувваи корӣ ҳар сол ба ҳориҷи кишвар ба муҳоҷирати меҳнатӣ сафар мекунанд.

Бинобар ин, зарур аст:

- рушди мутавозини иқтисод таъмин карда шавад;
- афзоиши ҳамасолаи ММД таъмин карда шавад (ниг. Ҷадвали 7);
- сатҳи таваррум назорат карда шавад, то ки ин омил ба муҳити соҳибкорӣ таъсири манғӣ нарасонад ва сатҳи рақобатпазирии иқтисодро паст нақунад;
- ҳаҷми қарзи берунӣ таҳти назорат қарор дода шавад, то ки он аз 60 фоизи ММД зиёд нагардад;
- Бучети давлатӣ бе қаср нигоҳ дошта шавад ё аққал қасри Бучети давлатӣ аз 0,5 фоизи ММД зиёд нагардад;
- сиёсати иқтисодӣ ва сармоягузорӣ бо сиёсати шуғл ҳамоҳанг карда шавад;
- дар оянда сатҳи шуғлнокӣ куллан баланд бардошта шавад.

Барои тағиیر додани самти сиёсати иқтисодӣ ба ҷалби ҳарчи бештари аҳолии қобили меҳнат амалӣ намудани тадбирҳои зерин зарур мебошад:

- ташаккул додани иқтидорҳо барои мусоидат намудан дар таҳияи сиёсати асосноки макроиқтисодӣ ва соҳторӣ – вусъатбахши имкониятҳо ва захираҳо барои таҳлил ва дурнамои равандҳои иқтисодӣ ва рушди онҳо, аз ҷумла ҳамчунин ояндабинии бозори меҳнат. Вусъатбахши иқтидорҳои макроиқтисодӣ барои таҳияи сиёсати макроиқтисодӣ ва соҳторӣ дар ояндаи кӯтоҳмӯҳлат, миёнамӯҳлат ва дарозмӯҳлат, ҳангоми банақшагирии миёнамӯҳлат маблағҳои бучети давлатӣ зарур мебошад. Инчунин маълумотҳои ояндабиниро барои таҳияи барномаҳои давлатӣ ва соҳавии рушд истифода намудан зарур аст. Барои ташаккулдиҳии иқтидорҳои макроиқтисодӣ се унсур зарур дониста мешавад – захираҳои инсонии дори омодагии касбӣ ва донишҳои маҳсус (бо дарки равандҳои иқтисодӣ дар сатҳи миллӣ ва байналмилалӣ ва

- маҳорату малакаи эконометрия ва омор), маълумотҳо ва иттилооти мӯътамад, воситаю дастуралмалҳо;
- баланд бардоштани самаранокии истифодаи маблағҳои буҷетӣ – ҷорӣ намудани банақшагирии миёнамӯҳлати буҷети давлатӣ, ҷорӣ кардани системаи муайянкуни афзалиятҳои буҷетӣ, таъсис додани системаи натиҷаҳо ва нишондодҳои натиҷавӣ, истифодаи нишондиҳандаҳои амалий дар банақшагирӣ ва татбиқу амалисозии сиёсат, инчунин барои банақшагирии буҷет, иҷро ва барои назорати иҷрои буҷет. Тағиیر додани сиёсати давлатии молиявӣ, бо дарназардошти вазъи демографӣ зарур мебошад – сатҳи баланди таваллуд ба нақша гирифтани маблағи бештарро барои соҳаи маориф, шуғл ва тандурустӣ тақозо менамояд;
 - баланд бардоштани сатҳи шуғлнокии аҳолӣ. Ҳама захираҳои дастрас ва иқтидорҳои ташкилӣ, аз ҷумла қӯмаки берунӣ бояд ба зиёд намудани ҳаҷми истеҳсолот ва хизматрасонӣ дар бозори доҳилӣ равона карда шаванд. Рушди соҳаҳои нав – туризм ва хизматрасонҳои тиҷоратӣ, вусъатбахшии соҳаи иттилоотию технологӣ ва энергетика, соҳтмони роҳҳо, рушди соҳаҳои дорои арзиши иловагии нисбатан баландтар (коркарди пахта, маҳсулоти кишоварзӣ), рушди хизматрасонҳои иҷтимоӣ барои аҳолӣ, таъсиси системаи банақшагирии захираҳои инсонӣ барои идоракунии давлатӣ, таъсиси системаи дурнамоии кӯтоҳмӯҳлат, миёнамӯҳлат ва дарозмӯҳлати бозори меҳнат, механизми ҳифзи бозори меҳнат (иҷозати кор, талабот нисбати забони давлатӣ);
 - таҳия ва ҷорӣ намудани механизми баҳодиҳии (арзёбии) ҳама барномаҳое, ки дар сатҳи миллӣ, минтақавӣ ва соҳавӣ таҳия карда мешаванд, аз нуқтаи назари таъсири онҳо ба шуғл, аз ҷумла чунин нишондиҳандаҳои арзёбии натиҷабахшии барномаҳо, ба монанди миқдори ҷойҳои кории таъсисдодашаванда бо дарназардошти хусусиятҳои синнусолӣ ва гендерӣ, эҳтиёҷот ба кадрҳо (маҳаллӣ ва хориҷӣ), миқдори зарурии мутахассисони омӯзонидашаванда вобаста ба сатҳ ва намудҳои таҳсилоти (маълумоти) қасбӣ, ҳаҷм ва манбаи маблағгузории тарбияи кадрҳо, ҷойҳои ташкили омӯzonии кадрҳо (натиҷаҳои ояндабинӣ баъди таҳия ва ҷорӣ намудани система истифода бурда мешаванд);
 - доир намудани азnavбаҳодиҳии ҳама барномаҳои пештар қабулгардида бо асосноксозии маҳсулнокии онҳо аз нуқтаи назари шуғл ва пайваст кардан бо масъалаҳои тарбияи кадрҳои маҳаллӣ. Дар амал ҷорӣ намудани механизми воқеии ташхиси (экспертизаи) иҷтимоии ҳама барномаҳои қабулшаванда ва амалқунандай рушди иқтисодӣ, минтақавӣ, соҳавӣ, инчунин барномаҳои сармоягузорӣ;
 - анҷомдиҳии ташхиси иҷтимоии ҳамаи барномаҳои қабулшаванда ва амалқунандай рушди иқтисодӣ, минтақавӣ, соҳавӣ, инчунин барномаҳои сармоягузорӣ оид ба масъалаҳои шуғл;
 - таҳқимбахшии робитай байни рушди шуғл ва вусъатбахшии бозорҳои фурӯш, хусусан содирот, бо роҳи ҷорӣ намудани нишон-

диҳандаҳои самарабахши шуғл ба сиёсати рушди бозор ва тақвиятбахши ҳамкории мақомоту идораҳои давлатӣ оид ба рушди содирот ва шуғл;

- чорӣ намудани принсиҳии дастгирии инноватсияҳо (навгониҳо) дар иқтисод, чорӣ намудани технологияҳои нав, истеҳсолоти илмтаблаб, истифодаи манбаъҳои гайрианъанавии энергия, истеҳсолоте, ки коркарди ашёи хоми маҳаллиро таъмин мекунад, тавассути сиёсати фасехи андоз, дастгирии давлатӣ ва қарздиҳӣ.

2. Ташаккул додани муҳити ҷолиби соҳибкорие, ки ба таъсиси ҷойҳои корӣ мусоидат намояд.

Ташаккул додани муҳити ҷолиби соҳибкорӣ ҳамеша бо ислоҳоти андешакоронаю пухта ва мувоғиҳи матлаб буда, ба тағиироти системавӣ алоқаманд аст. Муҳити солими соҳибкорӣ ба рушди корхонаҳо, афзоиши ҷойҳои корӣ ва ихтисор гардидани фаъолияти соҳибкории гайрирасмӣ мусоидат менамояд, инчунин ба ҷалб гардидани сармоягузориҳои хориҷӣ ва баланд гардидани сатҳи рақобатпазирӣ дар байни давлатҳои ҳамсоя ва дигар давлатҳо мусоидат мекунад.

Рушди соҳибкорӣ ва ташаккулёбии муҳити мусоиди тиҷорат дар қишвар метавонад манбаи вусъатёбии ҳарчи бештари соҳаи шуғл гардад.

Татбиқ намудани тадбирҳои зерин зарур мебошад:

- озод намудани корфармоён аз иҷрои вазифаҳои ба онҳо хоснабуда;
- якҷоя бо ташкилотҳои соҳибкорон ва сармоягузорон таҳия намудани нақшай ҳарсола барои беҳтар намудани муҳити соҳибкорӣ. Ноил гардидан ба муттаҳидсозии манфиатҳо ва қабул гардидани қарорҳои қобили татбиқ муҳим аст, бинобар ин, амалҳои муштараки ҳукумат, роҳбарони корхонаҳои қалон ва аз ҷиҳати стратегӣ муҳим, намояндагони соҳибкорон ва сармоягузорони хориҷӣ, олимон ва намояндагони мақомоти идораи маҳаллӣ зарур мебошад. Ҳусусан бояд ба паст кардани монеаҳои маъмурӣ барои соҳибкорони инфиродӣ, корхонаҳои
- ҳурд ва миёна, ҳочагиҳои дехқонӣ (фермерӣ) таваҷҷӯҳ зоҳир карда шавад;
- чорӣ намудани механизми фасехи ҳавасмандгардонӣ барои соҳибкороне, ки барои омӯзонидани кормандон маблағҳо чудо мекунанд, миқдори зиёди ҷойҳои кории пурмаҳсул ва қонунӣ таъсис медиҳанд, барои соҳибкороне, ки соҳаҳои истеҳсолиро рушд медиҳанд;
- такмил додани механизми бақайдгирии соддагардиаи тиҷорат дар шакли шахси ҳуқуқӣ, ки ба принсиҳи "равзанаи ягона" асос ёфтааст ва ҳадди аксар кам кардани ҳаҷми ҳароҷоти таъсис додани тиҷорат барои соҳибкорон дар шакли шахси ҳуқуқӣ, рушд додани хизматрасониҳои электронӣ барои соҳибкорон, чорӣ намудани меъёрҳои ҳавасмандгардонанда барои истеҳсолқунандагони молҳо ва сармоягузорони дохилӣ;
- такмил додани сиёсати андоз дар қисмати ворид намудани тавсияҳои мукаммал ба меъёрҳои қонунҳо, мӯҳлатҳои саривақтии

эътибор пайдо кардани муқаррароти қонунҳо, соддагардонии пардохти андозҳо ва паст кардани сатҳи хавфҳои коррупсия, васеъ намудани заминаи андозбандишаванда, беҳтар намудани интизоми ҷамъоварии андозҳо;

- такмили Фехристи умумимиллии баҳисобгирии андозсупорандагон ва ба роҳ мондан ҳамкорӣ бо мақомоти манфиатдори давлатӣ (мақомоти суғуртаи иҷтимоӣ, ҲДША ва ғ.);
- таҳия ва татбиқ намудани тадбирҳои дарозмӯҳлат ҷиҳати иттило-отонии аҳолӣ оид ба аҳамият ва зарурати пешбурди тиҷорати шаҳсӣ.

Самти муҳими ислоҳот такмилдиҳии системаи суғуртаи давлатии иҷтимоӣ, баланд бардоштани сатҳи ҷолибияти он мебошад.

Системаи суғуртаи давлатии иҷтимоӣ суғуртапулиро дар ҳолати фаро расидани хавфҳои гуногуне, ки ҳангоми онҳо шаҳс музди меҳнат ё даромадашро аз даст медиҳад, пешбинӣ менамояд: ба нафақа баромадан, аз даст додани кор, маъюб шудан, аз ҳодисаи ноҳуш дар ҷойи кор ё бемории қасбӣ зарар дидан, аз даст додани саробон, бемор шудан, ба рухсатӣ рафтани пеш аз ва ё баъд аз таваллуд, фавт ва дигар ҳолатҳо.

Одатан ба гирифтани пардохт аз системаи суғуртаи иҷтимоӣ шаҳсе ҳукуқ дорад, ки бо суғуртаи иҷтимоӣ фаро гирифта шудааст. Барои таъмин намудани ҳама намудҳои зикргардидаи суғуртаи иҷтимоӣ таҳия ва ҷорӣ намудани ҳуҷҷати меъёрий оид ба суғуртаи иҷтимоӣ аз ҳолатҳои ноҳуш ва ҷойи кор ва бемориҳои қасбӣ зарур мебошад. Ин тадбир ҳамчунин барои рушди системаи ҳифзи меҳнат дар қишвар муҳим мебошад.

Системаи суғуртаи давлатии иҷтимоӣ одатан ба принсипҳои ҳамраъӣ (масъулияти муштарак) байни пардохткунандагони пардохтҳои суғуртаҳои иҷтимоӣ ва гирандагони пардохтҳо аз ҳисоби маблағҳои суғуртаи иҷтимоӣ асос меёбад ва аз даромадҳое, ки аз онҳо барои суғуртаи иҷтимоӣ ҳиссаҷудокуниҳо анҷом дода шудаанд, вобаста мебошад. Бинобар ин, такмил додани қонунгузорӣ ва васеъ намудани доираи шахсони аз ҷиҳати иҷтимоӣ суғурташуда мувофиқи матлаб аст – ба модарон (падарон) барои нигоҳубини қӯдак, хизматчиёни ҳарбӣ ва дигар табақаҳо давлат метавонад пардохтҳои суғуртаи иҷтимоӣ пардозад (аз музди меҳнати ҳадди ақал). Бояд муайян карда шавад, ки маблағҳо барои таъминоти нафақа дар ҳисобҳои инфириодии пасандозкунандай шумораи зиёди одамон чӣ гуна ҷамъ (пасандоз) мешаванд.

Ба шахсон ҳангоми бекорӣ, беморӣ ва ҳангоми рухсатии пеш ва баъд аз таваллуд пардохтҳои иҷтимоӣ пардохта намешаванд ва собиқаи суғуртавии онҳо ба ҳисоб гирифта намешавад.

Барои категорияҳои алоҳидай андозсупорандагон меъёрҳои гуногуни пардохтҳои иҷтимоӣ муқаррар карда шудаанд, вале пардохтҳои даҳлдор аз ҳисоби маблағҳои суғуртаи иҷтимоӣ муқаррар карда нашудаанд (масалан, истифодабарандагони патент, онҳое, ки дар ташкилотҳои байналмилалӣ кор мекунанд).

Дар Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон "Дар бораи суғуртаи давлатии иҷтимоӣ" муқаррар намудани андозаи ҳар як намуди пардохт ва самти ха-

рочот пешбинӣ шудааст, vale дар сатҳи қонунгузорӣ чудокуни пардохтҳо аз рӯи намудҳои алоҳидай сугурта амалан анҷом дода нашудааст.

Ба соҳтори андози иҷтимоӣ (25 фоиз аз музди меҳнат) пардохтҳо барои сугуртаи иҷтимоӣ, пардохтҳои нафақа, пардохтҳо барои сугуртакунӣ аз бекорӣ доҳил мешаванд.

Барои рушди системаи сугуртаи давлатии иҷтимоӣ амалӣ намудани тадбирҳои зерин зарур мебошад:

- ҷорӣ намудани механизми алоқамандии қатъии байни пардохти сугуртаи иҷтимоӣ ва маблағҳое, ки аз ҳисоби сугуртаи иҷтимоӣ гирифта мешаванд. Ба ҳар як шаҳрванд ҳароҷоти иҷтимоӣ аз рӯи маблағҳои воқеии аз ҷониби он пардохтнамудаи андози иҷтимоӣ муайян карда мешаванд. Сатҳи ҷолибияти системаи сугуртаи давлатии иҷтимоӣ баланд бардошта мешавад;
- такмил додани системаи баҳисобгирии инфиридишудаи пардохтҳо барои таъминоти нафақаи соҳибкороне, ки ба сифати шахси воқеӣ ба қайд гирифта мешаванд;
- азnavтақсимкуни ҳаҷми пардохтҳои сугурtaи иҷтимоӣ байни корманд ва корфармо. Ҳаҷми умумии пардохти иҷтимоӣ дар сатҳи 26 фоиз боқӣ монда, ҳиссаи корфармо камтар мегардад (то 15-20 фоиз) ва ҳиссаи корманд зиёдтар мешавад (то 6 - 11 фоиз). Тақсимоти ин маблағҳо дар байни хазинаҳои гуногуни системаи сугуртаи иҷтимоӣ дар асоси қонунгузории ҷорӣ муайян карда мешавад. Ин имкон медиҳад сарбории корфармоён дар пардохти сугуртаи иҷтимоӣ сабук карда шавад ва ҳавасманд гардонии кормандон ба меҳнати расмӣ дар шароити таъмини алоқамандии ҳуқуқи дастрасӣ ба сугуртаи иҷтимоӣ бо натиҷаҳои меҳнат, баланд бардошта шавад.;
- ҷудо намудани иловапулӣ ба системаи сугурtaи иҷтимоӣ нисбати он табақаи истифодабарандагони сугурtaи иҷтимоии давлатӣ, ки пардохтҳои иҷтимоӣ накардаанд (хизматчиёни ҳарбӣ, модарон барои нигоҳубини қӯдак ва гайра), ва барои пардохти нафақаи иҷтимоӣ собиқаи сугуртавӣ надоранд.
- ташаккул додани системаи дастрас барои ҳамроҳшавии ихтиёрии ҳамаи ҳоҳишмандон ба соҳтори таъминоти нафақавӣ, аз ҷумла барои муҳочирони меҳнатӣ;
- таҳия ва ҷорӣ намудани меъёри тафриқаноки андози иҷтимоӣ барои шаклҳои гуногуни шуғл - барои кормандони кироя пардохти сугурtaи иҷтимоӣ дар ҳаҷми пурра (26 фоиз), барои худиштиғолон ва кормандони ҳоҷагиҳои дехқонии инфириди Ҷаҳонӣ ва оилавӣ танҳо пардохти он қисми сугурtaи иҷтимоие, ки ба таъминоти нафақа даҳл дорад. Дар баробари ин дастрасии иттилоот дар бораи системаи сугурtaи иҷтимоӣ ва бо ҳоҳиши ҳуд ҳамроҳ шудан ба намудҳои дигари сугурtaи иҷтимоӣ бояд таъмин карда шавад;

- таҳия ва ҷорӣ намудани механизми воқеии индексатсияи маблағҳои пасандозшаванда ва таъсис додани системаи иттилоотонии доимии мизочони системаи сугуртаи иҷтимоӣ;
- таъмин намудани худмаблағгузории системаи сугуртаи иҷтимоӣ, бо роҳи таъсис додани буҷетҳои алоҳидай маҳсус бо даромаду ҳароҷоти алоҳидай барои ҳар як намуди сугуртаи иҷтимоӣ;
- ба роҳ мондани маъракаи васеи иттилоотию рекламавӣ оид ба ҷалби аҳолии қобили меҳнат ба системаи сугуртаи давлатии иҷтимоӣ.

Ғайр аз ин, муҳим аст ба эътибор гирифта шавад, ки дар даҳсолаи охир муҳочирати қувваи корӣ дар Тоҷикистон доираи васеъ пайдо кардааст, зеро қисми зиёди аҳолии қобили меҳнат, бештар аз 600 ҳазор нафар ҳар сол бозори меҳнати кишварҳои дигарро интиҳоб мекунанд. Муҳочират ба ҳориҷа асосан хислати иқтисодӣ дорад – сабаби ин муҳити соҳибкории ҷалбнакунанд ва музди меҳнати ноҷиз дар худи Тоҷикистон мебошад. Сабаби асосии муҳочират ин фарқият дар андозаи музди меҳнат байни Тоҷикистон ва кишварҳои муҳочирони меҳнатиро қабулкунанд мебошад. Тағйироти назаррас дар даромадҳо дар доҳили кишвар метавонанд ҳоҳиши дар ҳориҷи кишвар кор кардани қувваи кориро пасттар қунад. То замоне, ки чунин омил ба вуҷуд наояд, муҳочирати қувваи корӣ зуҳороти кӯтоҳмуддат наҳоҳад буд. Дар айни ҳол муҳочират шиддатро дар бозори меҳнати доҳилӣ паст мекунад.

Аксари муҳочирони меҳнатӣ баъди бозгаштан ба ватан ба системаи сугуртаи иҷтимоӣ дастрасӣ надоранд. Рушди системаи сугуртаи иҷтимоии ҷолиб бо дастрасии озод барои ҳамроҳшавии ихтиёрии ҳама ҳоҳишмандон, аз ҷумла ММҲ ва шаҳрвандони ҳориҷие, ки дар қаламрави Тоҷикистон кор мекунанд, самти афзалиятноки ислоҳот дар соҳаи сугуртаи иҷтимоӣ ва таъмини нафақа мебошад.

§ 2 Афзалияти 2. Ташаккулдиҳии бозори меҳнати фасех ва барои ҳама дастрас

Мавқеъҳои заифи рақобатпазирии Тоҷикистонро дар бозори ҷаҳонӣ (глобалий) тадқиқоти ҳарсолаи Бонки ҷаҳонӣ дар индекси "Пешбурди тиҷорат" (*Doing Business*) тасдиқ мекунад. То аввали соли 2011 Тоҷикистон дар байни 183 иқтисоди кишварҳои муҳталиф ҷойи 139-умро ишғол намуд. Бартараф намудани ҷойҳои заифи дар рейтинги мазкур зикргардида (ташқили тиҷорат, гирифтани иҷозат барои соҳтмон, пешбурди фаъолияти иқтисодии ҳориҷӣ), рушди иқтисод, такмилёбӣ дар байни соҳибкорӣ ва беҳтарсозии муносибатҳои меҳнатӣ, бояд ҷорабиниҳои асосии афзалияти мазкур бошанд. Ба сифати мақсад бояд беҳтар намудани мавқеъ дар рейтинги мазкур муайян карда шавад, ҳадди ақал ворид шудан ба сади аввал то соли 2020.

1. Истифодаи механизми ташаккулдиҳии музди меҳнат барои батанзимдарории бозори меҳнат.

Истифодаи механизми ташаккулдиҳии музди меҳнат барои баланд бардоштани сатҳи ҷолибияти меҳнат, таъмини музди сазовор барои кори

анчомдода, инчунин барои паст кардани сатҳи камбизоатии меҳнатӣ зарур мебошад. Дар айни ҳол нобаробарии байни аҳолӣ низ зиёд шуда истодааст.

Тадбирҳое, ки бояд пешбинӣ карда шаванд:

- истифодаи музди меҳнати ҳадди ақал ва ҳадди ақали андозбандинашаванд ҳамчун воситаҳои воқеӣ барои баланд бардоштани сатҳи даромадҳои аҳолӣ, хусусан дар қасбҳои каммузд. Бо ҷалби шарикони иҷтимоӣ таҳия намудани системаи баланд бардоштани музди меҳнати ҳадди ақал бо пайвастан ба нишондиҳандаҳои мушаххаси иқтисодии кишвар ва инчунин бо назардошти болоравии сатҳи таваррум. Таҳқим ва вусъатбахши ҳамкорӣ бо шарикони сеҷониба ва ҷалб намудани онҳо ба раванди қабули қарорҳо зарур мебошад.
- ҳал намудани мушкилоти қарздории доимӣ оид ба пардохти музди меҳнат ба воситай гузаронидани бозҳисобии қарздорӣ оид ба музди меҳнат, таҳияи механизми пӯшонидани он ва ташкили системаи назорат, то ки қарздорӣ оид ба пардохти музди меҳнат ба вучуд наояд;
- барои коргарон фароҳам намудани имконияти фавран иттилоъ додан/шикоят кардан аз ҳолатҳои напардохтани музди меҳнат ба мақомоти даҳлдор;
- муайян намудани тартиби пардохти ҳатмии ҳармоҳаи музди меҳнат ба кормандон дар ҳама корхонаҳо ва ташкилотҳо.

2. Тағиیر додани самти таҳсилот барои дастгирӣ намудани ислоҳоти соҳторӣ дар иқтисодиёт.

Таҳсилот дар рушди захираҳои инсонӣ ва рушди ҷомеа аҳамияти зиёд дорад, он ба ҳуқуқҳои инсон мансуб аст ва воситай муҳим барои ноил гардидан ба баробарҳуқуқӣ, рушди иқтисод ва рушди ҷомеаи шаҳрвандӣ мебошад.

Рушди бозори меҳнат бидуни рушди таҳсилот дар тӯли тамоми ҳаёт имконнапазир аст. Сиёсати таҳсилот дар тӯли тамоми ҳаёт бояд ба инкишофи шаҳсияти инсон, таҳсили мустақилона дар ҳар як марҳилаи ҳаёт, дар тамоми соҳаҳо дар тӯли тамоми ҳаёт мусоидат намояд ва ҳамин тарик, барои рушди қобилияти ташаббускорӣ ва мутобиқшавӣ заминаҳо фароҳам оварда, ҷалби иҷтимоӣ, шуғл ва мавқеи шаҳрвандиро таъмин намояд. Дар ҷомеаи мусоир дониш ва истифодаи он, малака ва салоҳиятҳое, ки барои бозори меҳнат ва дар маҷмӯъ барои ҷомеа зарур мебошанд, хеле зуд тағиیر меёбанд. Бинобар ин, ҷойи нисбатан доимӣ ва пураҳамиятро дар баробари таҳсилоти расмӣ таҳсилоти гайрирасмӣ, ҳудомӯзии қалонсолон сарфи назар аз синну соли шаҳс ва аз ҳуҷҷатҳои мавҷуда оид ба таҳсилоти гирифта ишғол мекунад. Таҳсилоти расмӣ, таҳсилоти гайрирасмӣ ва ҳудомӯзии ҳаррӯза ба андозаи баробар дар сиёсати таҳсилот дар тӯли тамоми ҳаёт муҳим мебошанд, зоро онҳо яқдигарро такмил медиҳанд, сатҳи таҷрибаро баланд мебардоранд ва ҷаҳонбиниро васеъ мекунанд.

Барои рушди таҳсилот дар тӯли тамоми ҳаёт инҳо зарур мебошанд:

- таъмин намудани дастрасии аҳолӣ ба таҳсилот дар тӯли тамоми ҳаёт, сарфи назар аз синну сол, чинс, таҳсилоти пештара, чойи истиқомат, сатҳи даромадҳо ва нуқсонҳои ҷисмонӣ (пешниҳоди фасехи имконияти дуюми гирифтани маълумот (таҳсилот), тавассути пешниҳод намудани шаклҳои муҳталифи омӯзиш, (омӯзиши фосилавӣ, ғоибона, шабона), дорои мундариҷа ва давомнокии муҳталиф, дастрас будан дар ҳама минтақаҳо;

- фароҳам овардани пешниҳодҳои пурмаҳсул оид ба таҳсилот дар тӯли тамоми ҳаёт, ки салоҳият ва малакаҳоро барои эҳтиёҷоти бозори меҳнат таъмин кунанд, таъсис додани механизмҳое, ки пешниҳоди таҳсилотро тибқи талаботи бозори меҳнат таъмин мекунанд, таҳия ва ҷорӣ намудани воситаҳои арзёбӣ намудани сифати таҳсилот;

- такмил додани хӯҷҷатҳои меъёрӣ бо муайян кардани идораҳои масъул ва таъмин намудани ҳамкорӣ ва ҳамоҳангӣ, механизмҳои

маблағгузорӣ, бо мутавозин намудани манфиатҳои давлат, мақомоти худидора, шахсони хусусӣ (шахсони воқеӣ ва ҳуқуқӣ);

- таъсис додани воситаҳои эътироф намудани донишу малакаҳое, ки дар доираи таҳсилоти расмӣ ба даст оварда шудаанд.

Циҳати тағйир додани самти таҳсилот барои эҳтиёҷоти бозори меҳнат ва таъмин намудани робитай байни сиёсати иқтисодӣ, шуғл ва таҳсилот татбиқ намудани тадбирҳои зерин зарур мебошад:

- дар барномаи синфҳои болоии мактаби миёнаи асосӣ ҷорӣ намудани фанни "Донишҳои иҷтимоӣ" дар асоси якҷоякунии ҳама фанҳои ҷамъиятӣ ва дохил кардани масъалаҳои тайёр намудан барои баромадан ба бозори меҳнат, шиносӣ бо тиҷорат, баланд бардоштани сатҳи саводнокии функционалӣ, рушди фикрронии мантиқӣ;

- дар таҷрибаи кори мактабҳои миёнаи асосӣ ҷорӣ намудани масъалаҳои муайян кардани касби ояндаи худ ва қасбомӯзонӣ;

- таъсис додани системаи рақобатпазири таълиму тарбияи қасбӣ, бо таъмин намудани болоравии сатҳи ҷолибияти таълиму тарбияи қасбӣ ва таъмин намудани иштироки Шарикони иҷтимоӣ дар баланд бардоштани сифати таҳсилоти қасбӣ, пешниҳоди мутавозини имкониятҳои омӯзиши қасбҳо дар сатҳи минтақавӣ мутобики соҳтори шуғл;

- таҳия ва ҷорӣ намудани механизми ҳамкории муассисаҳои таълими қасбӣ бо корфармоён оид ба таҳияи стандартҳои қасбӣ, барномаҳои таълимӣ, ташкили таҷрибаомӯзӣ барои таҳсилкунандагон, арзёбӣ намудани дониши ҳатмкунандагони муассисаи таълими қасбӣ. Ба ҳама марҳилаҳои таҳсилоти қасбӣ дохил намудани омӯзиши асосҳои соҳибкорӣ;

- таҳия намудани механизми ҷалбуни соҳибкорон ва кормандони соҳаи савдо ва ҳӯроки умумӣ, хизматрасонии нақлиётӣ ба мусоғирон, соҳаи хизматрасонӣ, роҳбарони ҳочагиҳои дехқонӣ (фермерӣ) ва гайра ба омӯзиши қасбӣ (такмилдиҳии малакаҳои қасбӣ);

- бо дарназардошти имкониятҳои маҳдуди буҷети давлатӣ, ҷалб намудан ва ҳавасманд гардонидани иштироки баҳши хусусӣ дар таъмин ва рушди таълиму тарбия дар ҳама зинаҳо.

3. Такмил додани қонунгузории танзимкунандай муносибатҳои меҳнатӣ. Вазифаи мазкур татбиқ намудани тадбирҳои зеринро пешбинӣ менамояд:

- ворид намудани тағириу иловаҳо ба қонунгузории меҳнат дар қисмати баланд бардоштани сатҳи фасехии бозори меҳнат ва мутобиқсозии он ба шароити воқеӣ, бо дарназардошти гуногуни шаклҳои шуғл;

- аниқ намудани истилоҳоти соҳаи меҳнат, шуғл ва бозори меҳнат дар қисмати муайян намудани ҳадди дақиқ байни мақоми муҳталиф дар бозори меҳнат. Соҳибкороне, ки коргарони кирояро истифода мебаранд, бояд фаъолияти худро дар шакли шахси ҳуқуқӣ ба расмият дароранд. Бояд амалияи аз ҷониби соҳибкорон истифода гардидани тартиби барасмиятдарории патентҳо барои кормандони худ бо мақсади ҳалос шудан аз пардохти андозҳои меҳнатӣ ва пардохтҳои иҷтимоӣ барҳам дода шавад;

- муайян намудани шаклҳои қонуни муносибатҳои меҳнатӣ ва такмил додани қонунгузорӣ;

- таҳия ва ҷорӣ намудани Классификатори нави қасбҳо (шуғлҳо) мутобиқи стандартҳои байнамилалӣ ва мутобиқсозии он бо стандартҳои қасбӣ;

- бо ҷалби шарикони сеҷониба таҳия намудани Даствурамал барои корфармоён оид ба қонунгузории меҳнат ва шуғл, идоракуни захираҳои инсонӣ;

- такмили ҳисботи оморӣ, инчунин ба тадқиқоти қувваи корӣ доҳил намудани нишондиҳандаҳо барои гузаронидани таҳлили мунтазами муносибатҳои меҳнатӣ.

4. Марҳила ба марҳила кам кардани ҳаҷми шуғли ба қайд гирифтана-шуда.

Яке аз мушкилоти муҳим дар бозори меҳнати Тоҷикистон ин сатҳи баланди шуғли ба қайд гирифтанашуда мебошад, ки барои рушди рақобати солими корхонаҳо ва соҳибкорон монеаҳо ба вуҷуд меорад, ба ҳаҷми даромадҳои буҷетӣ, ба сатҳи шуғл дар кишвар ва ҳифзи иҷтимоию ҳуқуқии аҳолии меҳнаткаш таъсири манғии зиёд мерасонад. Дар шуғли ба қайд гирифтанашуда ҳамчунин муҳочирони меҳнатӣ аз дигар давлатҳо иштирок доранд, ки бе иҷозатномаи меҳнатӣ кор мекунанд. Ичро ва риоя гардидани қвотаҳои муқарраргардида ва миқдори қувваи корӣ аз дигар давлатҳо дар доираи лоиҳаҳои сармоягузории баимзорасида ва татбиқшаванда тафтиш карда намешавад. Сиёsat оид ба ихтисор намудани шуғли ба қайд гирифтанашуда таҳия нагардидааст, он метавонист аҳолӣ ва соҳибкоронро ба он водор созад, ки бештар дар бахши расмии иқтисод фаъолият кунанд. Тадқиқотҳои анҷомдодашуда (ТҚҚ ва ғ.) сатҳи шуғли ба қайд гирифтана-шударо тақрибан дар ҳаҷми 50%-и аҳолии аз ҷиҳати иқтисодӣ фаъол арзёбӣ мекунанд. Мавҷудияти ҳаҷми зиёди шуғли ба қайд гирифтанашуда зиёда аз 2 маротиба ҳаҷми маблағҳои аз андозҳои меҳнатӣ ба буҷети давлатӣ воридшударо паст мекунад.

Бинобар ин, барои марҳила ба марҳила кам кардани ҳаҷми шуғли ба қайд гирифтанашуда татбиқ намудани тадбирҳои зерин зарур мебошад:

- муайян намудани сиёсати давлат оид ба паст намудани сатҳи шуғли ба қайд гирифтанашууда (гайрирасмӣ);
- ворид намудани тағиирот ба Кодекси меҳнат оид ба ҳатман дар шакли хаттӣ ба расмият даровардани шартномаҳои меҳнатӣ;

- таҳия намудани пешниҳод оид ба тақвиятбахшии ҷавобгарии маъмурӣ ва ҷиноятии корфармоён барои риоя накардан қонунгузории меҳнат ва набастани шартномаи меҳнатӣ бо корманд дар шакли хаттӣ;
- таҳия ва ҷорӣ намудани ҷорабиниҳо оид ба маҳдудсозии фаъолияти соҳибкории ба қайд гирифтанашууда дар қишвар;
- таҳия ва ҷорӣ намудани меъёрҳо оид ба бақайдгирии ҳатмии ҳочагиҳои деҳқонӣ (фермерӣ) вобаста ба хислат ва андоза: барои мисол, ҳочагиҳои деҳқононии инфириодӣ дар шакли ҳудишиғол, ҳочагиҳои деҳқононии оилавӣ ва колективӣ дар шакли шаҳси ҳуқуқӣ метавонанд ба қайд гирифта шаванд. Дар ҳочагиҳои деҳқонӣ системаи муносибатҳои меҳнатӣ бояд мутобиқи меъёрҳои қонунгузории меҳнат ба роҳ монда шаванд, дар қишвар бояд баҳисобигрии омории шаҳсони дар ҳочагиҳои деҳқонӣ машгули кор буда ва ҳаракати қувваи корӣ дар онҳо ба роҳ монда шавад;
- ҳабардор намудани ҷомеа аз таъсири манғии шуғли ба қайд гирифтанашууда.

5. Вусъатбахшии ҷалбунии иҷтимоии табақаҳои аҳолии аз ҷиҳати иҷтимоӣ дар канор монда.

Ба гурӯҳи аҳолие, ки таҳти ҳавфи дар канормонии иҷтимоӣ қарор дорад, метавон шаҳсонеро мансуб донист, ки ба дарёфт кардани даромад қодир нестанд, даромади ғайрикофӣ ё даромади ғайримунтазам доранд – корҷӯёне, ки сатҳи пасти таҳсилот доранд, аз ҷумла донишҷӯёни аз таълимгоҳҳо ҳориҷшуда, дорои малакаи ғайрикофӣ ё қасбҳои нолозим.

Мувоғики қонунгузорӣ гурӯҳҳои зерини осебпазири аҳолӣ муайян карда шудаанд – шаҳсони синни қобили меҳнат, ки дар ҷустуҷӯи кор мушкилӣ доранд ва наметавонанд дар баробари дигарон дар бозори меҳнат рақобат қунанд:

- маъюбон;
- ятимони ноболиғ;
- шаҳсоне, ки аз хизмати ҳарбӣ тибқи даъват аз Қувваҳои мусаллаҳи Ҷумҳурии Тоҷикистон ва дигар сохторҳои ҳарбӣ ба руҳсат ҷавоб дода шудаанд;
- шаҳсоне, ки аз муассисаҳои иҷрои ҷазои ҷиноятӣ ё аз муассисаҳои табобати маҷбурӣ озод карда шудаанд;
- волидони танҳо, инчунин шаҳсоне, ки кӯдакони ноболиғ, кӯдакони маъюб доранд;
- волидоне, ки зиёда аз панҷ кӯдаки ноболиғ доранд;
- шаҳсони то синни 18-сола, ки бо сабаби фавти волидон ё дигар ҳолатҳо сарвари оила мебошанд;

- шахсоне, ки то ба нафақа баромаданашон аз рӯи синну сол ду сол мондааст;
- шахсони то синни 18-сола ва ҷавонон, ки баъди ҳатми муассисаҳои таълими тибқи роҳхати хадамоти давлатии шуғли аҳолӣ ба кор равон карда шудаанд.

Вусъатбахшии ҷалбуни иҷтимоӣ барои табақаҳои аҳолии аз ҷиҳати иҷтимоӣ дар канор монда дар навбати аввал баланд бардоштани сатҳи дастрасӣ ба таҳсилоти сифатнок ва шуғл, беҳтар намудани системаи дастгирии даромадҳо ва хизматрасониҳоро талаб менамояд:

- аз нав баррасӣ намудани механизми квотакунии ҷойҳои корӣ барои табақаҳои аз ҷиҳати иҷтимоӣ осебпазири аҳолӣ бо ҳавасмандсозии ҳатмии корфармоён;
- аз нав баррасӣ намудани табақаҳои аҳолие, ки ба ҳифзи иҷтимоӣ эҳтиёҷ доранд ва таъсис додани ҷойҳои кории маҳсус, инчунин таҳия намудани сиёсати фаъоли ба шуғл ҷалб кардани табақаҳои аз ҷиҳати иҷтимоӣ дар канор мондаи аҳолӣ;
- таъсис додани Агентии маҳсуси ҳамгирои иҷтимоӣ дар назди ВМҲИА, ки ба он бояд ҳамаи ташкилотҳои системаи Вазорат оид ба омӯзонидани маъюбон, барқарорсозии қобилияти меҳнатӣ, хизматрасонии иҷтимоӣ дохил карда шаванд. Агентии мазкур метавонад ҳам дар доираи воҳидҳои кории мавҷудаи соҳторҳои ВМҲИА ва ҳам бо васеъ намудани доираи вазифаҳо, зиёд намудани ҳаҷм ва сифати хизматрасонӣ, таъсис дода шавад;
- нигоҳдорӣ ва ташаккули механизмҳои амалкунандай дастгирии соҳибкорон ва корфармоёне, ки барои табақаҳои аҳолии аз ҷиҳати иҷтимоӣ дар канор монда ҷойҳои корӣ таъсис медиҳанд;
- таҳияи нишондиҳандаҳо ва ҷорӣ намудани системаи мониторинг оид ба масъалаҳои ҷалбуни иҷтимоӣ;
- гузаронидани тадқиқоти мунтазам оид ба масъалаҳои осебпазирии иҷтимоӣ ва камбизоатӣ;
- ташакқул додани механизм оид ба вусъатбахшии имкониятҳо барои занон ҷиҳати якҷоякунии ҳаёти оилавӣ ва меҳнатӣ;
- таъсис додани хизматрасониҳои таълими иловагӣ барои ҷавонон, бекорон ва корҷӯён аз фанҳое, ки барои идома додани таҳсил ва гирифтани касб зарур мебошанд (бартараф намудани камбудихо дар дониши пешин);
- фароҳам овардани имкониятҳои омӯзиш барои шахсони бесаводи синни қобили меҳнат ва ҳамгирои онҳо ба бозори меҳнат;
- фароҳам овардани шароит барои таҳсилоти касбӣ, бозомӯзӣ ва такмили ихтисоси занони маъюб, модарони қӯдакони маъюб, заноне, ки қӯдакони хурдсол доранд;
- вусъатбахшии шабакаҳои муассисаҳои томактабӣ, фароҳам овардани имконияти омӯзиши иловагии қӯдакон, рушди имкониятҳои рӯзи давомдор дар мактабҳо барои таъмини нигоҳубини қӯдакон;

- васеъ намудани шабакаи марказҳои оғиятбахшӣ барои кӯдакони маъюб, ҷиҳати баланд бардоштани сатҳи фаъолнокии иқтисодии онҳо;
- дар ятимхонаҳо ба роҳ мондани фаъолият оид ба меҳнат омода намудани ятимони ба синни қобили меҳнат расида.

Дар такмилдиҳии сиёсати меҳнат бо мақсади фаъолгардонии аҳолӣ ба эътибор гирифтани чорабинихо ақалан барои панҷ ҳолати гузариш ба бозори меҳнат зарур мебошад:

- аз таҳсил (омӯзиш) ба шуғл;
- байни шаклҳои гуногуни шуғл;
- байни шуғл ва хоҷагии оиласӣ;
- байни шуғл ва маъюбӣ;
- байни шуғл ва пиронсолӣ.

§ 3. Афзалияти 3. Такмилдиҳии танзими бозори меҳнат

1. Баланд бардоштани самаранокии идоракунии бозори меҳнат.

Дар соҳтори идоракунии бозори меҳнат дар Тоҷикистон мушкилоти вобаста ба ҷудокунии ваколатҳо байни идораҳои барои таҳияи сиёсат масъулбуда ва идораҳои барои татбиқи сиёсат масъулбуда вучуд доранд. Ғайр аз ин, дар қонунгузорӣ оид ба шуғл меъёрхое вучуд доранд, ки ичро карда намешаванд ё механизми ичро надоранд. Дар ин ҳолат идоракунии бозори меҳнат ва қонунгузорӣ мутобиқсозиро тақозо менамоянд.

Принципҳои кори Агентии давлатии ҳифзи иҷтимоӣ, шуғли аҳолӣ ва муҳочиран (он қисми Агентие, ки вазифаи Хадамоти давлатии шуғлро ичро мекунад – минбаъд ҲДША) ба эҳтиёҷоти бекорон ва расонидани кӯмаку мусоидати зарурӣ дар таъминкунии онҳо бо кор нигаронида нашудаанд, чунки ин кор аз рӯи принсиби мавҷудияти маблағҳои ҷудогардида, на ба эҳтиёҷоти воқеии он ба роҳ монда шудааст. Барои таҳияи дақиқи буҷет ҷорӣ намудани усулҳои банақшагирии стратегии буҷети миёнамӯҳлат дар кори ҳама хадамот аз сатҳи ноҳиявӣ оғоз карда, то ба сатҳи боло зарур мебошад.

Маҳсулнокии кори ҲДША арзёбӣ карда намешавад. То чӣ андоза самаранок будани чорабинихо, ки аз буҷети давлатӣ маблағгузорӣ мешаванд, оё самара меоранд ё не, боре ҳам арзёбӣ карда нашудаанд. Системаи робитаи баръакс байни ҲДША ва мизочони он вучуд надорад.

Амалан мақомоти минтақавии ҲДША системаи ягонаи мубодилаи маълумот оид ба ҷойҳои кории ҳолӣ, оид ба пешниҳодҳо ва ҳаракати қувваи корӣ надоранд. Дар баробари ин, расмияти муроҷиати бекорон бо маҳалли қайди зист вобаста карда шудааст ва чунин ҳолат ҳуқуқи бекоронро барои муроҷиат ба ин хадамот маҳдуд мекунад. Таъсиси манбаи ягонаи маълумот оид ба бозори меҳнат имконият медиҳад, ки ин монеаҳо бардошта шаванд ва ба шахси бекор сарфи назар аз маҳалли ҷойгиршавии он чӣ дар доҳили қишвар ва чӣ дар хориҷи он хизмат расонида шавад. Аз ин лиҳоз, бозори меҳнат ба ташаккулдиҳии фазои ягонаи иттилоотӣ эҳтиёҷ дорад. Тавассути шабакаи Интернет таъсис додани манбаи умумимиллии маълумот оид ба ҷойҳои кории ҳолӣ ва пешниҳоди қувваи корӣ (Фехристи

бекорон ва кочүён), ҳам дар сатҳи миллӣ ва ҳам дар сатҳи минтақавӣ, ба компьютерикунонӣ ва таҷхизонии техникии марҳила ба марҳила ва омӯзонидани кормандони ХДША зарурат дорад. Ин манбаъҳои маълумот бояд бо низоми кории шабонарӯзӣ дастрас ва фаъол бошанд. Манбаи ягонаи маълумот низ барои муҳоҷирони меҳнатие, ки меҳоҳанд баргарданд ва дар ватан кор пайдо кунанд, ҷолиб буда метавонад.

Барои баланд бардоштани сатҳи самаранокии идоракунии бозори меҳнат мутобиқсозии қонунгузорӣ оид ба шуғл аз нуқтаи назари ворид намудан ва нигоҳ доштани танҳо он меъёрхое, ки иҷрошаванда мебошанд, маблағгузории воқеӣ, таъминоти ташкилӣ ва қадрии хадамоти даҳлдор доранд, пешбинӣ карда мешавад.

Дар соҳтори идоракунии бозори меҳнат бояд ҷудокунии дақиқи вазифаҳои мақомоти барои таҳияи сиёsat масъулбуда аз хадамот ва агентиҳои барои татбиқи сиёsat масъулбуда ҷорӣ карда шавад. Ба низомномаҳои вазорати даҳлдор ва хадамоту агентиҳои он бояд тасҳеҳот ворид карда шаванд.

Барои таъмини истифодаи ҳатмии меъёрхое, ки дар санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ оид ба шуғл пешбинӣ гардидаанд, механизми маблағгузории чорабиниҳое, ки аз ҷониби ХДША барои дастгирии иҷтимоии бекорон татбиқ карда мешаванд ва қонун онҳоро кафолат додааст, таҳия ва ҷорӣ карда мешавад. Татбиқи ҳар як чорабинӣ бояд аз нуқтаи назари ҳароҷоти маблағҳо ҳисоб карда шавад, то ки иҷрои ин меъёрхо барои ҳар як шахсе, ки ба дарёftи чунин хизматрасониҳо ҳуқуқ дорад, ва роҳ надодан ба пайдошавии қарздорӣ аз рӯи пардохтҳо таъмин карда шавад. Дар робита ба ин, барои банақшагирии самараноки маблағҳо корҳо оид ба ҷорӣ намудани принсипҳои банақшагирии миёнамӯҳлати буҷет идома дода мешаванд. Ҳамчунин рушди усулҳои банақшагирии стратегӣ дар вазоратҳо ва муассисаҳои давлатӣ, баланд бардоштани иқтидори маъмурии мақомоте, ки ба таҳия ва ҷорӣ намудани сиёsatи бозори меҳнат машғуланд, зарур мебошад.

Таҳлил нишон дод, ки сатҳи фаъолнокии иқтисодии аҳолии қобили меҳнат хеле паст аст ва ин нишондиҳанда тадриҷан паст мегардад. Тибқи маълумотҳои ТҚҚ-и соли 2009 сатҳи фаъолнокии иқтисодии аҳолии синни 15-75-сола танҳо 39,4 фоизро ташкил дод. Сабабҳои чунин ҳолат гуногунанд. Дар навбати аввал ин имкониятҳои маҳдуди шуғл ва афзудани рӯҳафтодагӣ дар байни аҳолии қобили меҳнат мебошад. Аз ҷониби дигар аҳолӣ аз имкониятҳое, ки ХДША пешниҳод мекунад, аз кафолатҳои давлатӣ барои бекорон хабардор нест. Ғайр аз ин, номгӯи хизматрасониҳои ХДША нав карда намешавад, усулҳои қабули шаҳрвандон дар ин хадамот ба эҳтиёҷоти бекорон нигаронида нашудаанд.

Ба соҳаи мусоидат ба кортаъминкуни аҳолӣ бояд бахши хусусӣ ҷалб карда шавад, яъне бояд ба рушди ташкилотҳои хусусии бокортаъминкуни мусоидат карда шавад.

Бояд хизматрасониҳои нав таҳия ва дар фаъолияти ХДША ҷорӣ карда шаванд ва хизматрасониҳои вуҷудошта такмил дода шаванд. Барои ин ба

роҳ мондани кор оид ба омӯзиши доимии талабот ба ин ё он хизматрасонӣ ба роҳ монда шавад.

Аҳолӣ бояд аз хизматрасониҳое, ки ба бекорон пешниҳод карда мешаванд, хабардор карда шавад. Бинобар ин, таҳия ва амалий намудани чорабиниҳо оид ба иттилоотонии аҳолӣ дар бораи кафолатҳои иҷтимоӣ дар ҳолати бекорӣ, реклама намудани хизматрасониҳои ХДША зарур аст. Ин тадбирҳо бояд бо маблағгузории кофӣ таъмин карда шаванд.

Номгӯи хизматрасониҳои ХДША бояд дар қисмати пешгирии бекорӣ васеъ карда шавад. Ба номгӯи чунин чорабиниҳо метавонанд иттилоотонӣ, кор бо корфармоён, пешниҳод намудани хизматрасониҳо оид ба интихоби касб барои ҷавонони бекор ва дигар тадбирҳо дохил карда шаванд. Ин ҷараҳо таҷдиди назар намудани меъёрҳои қонунгузорӣ оид ба шуғлро тақозо менамояд.

Дар заминаи шӯъбаҳои минтақавии ХДША шароит барои хизматрасониҳои электронӣ ба мизочони ХДША фароҳам оварда мешавад. Аз ҷумла, толорҳои компьютерӣ ташкил карда мешаванд, ки дар он ҷо дарёфт намудани тамоми иттилооти ибтидой оид ба бозори меҳнати минтақавӣ, ҷойҳои кории мавҷудбуда, пешниҳод намудани анкетаи худ барои ҷустуҷӯи кор, шинос шудан бо хизматрасониҳои ХДША ва иттилооти дигар имконпазир ҳоҳад буд. Кор оид ба ҷорӣ намудани системаи мазкур аз соли 2014 бо озмоиш дар заминаи панҷ ноҳияи таҷрибавӣ оғоз карда мешавад ва то соли 2020 тамоми ХДША-и минтақавӣ бо толорҳои компьютерӣ таҷхизонида ҳоҳанд шуд. Системаи хизматрасониҳои электронӣ ҳамчунин аз тариқи шабакаи Интернет низ дастрас ҳоҳад шуд.

Кори ХДША ба эҳтиёҷоти бекорон нигаронида шудааст, принсипи кори "Рӯ ба мизоҷ" ҷорӣ карда шудааст, системаи арзёбии доимӣ аз нуқтаи назари самараноки кор таъсис дода шудааст, ки он имкон медиҳад маҳсулнокии тадбирҳои амалишаванда, маблағҳои ҷудошаванда арзёбӣ карда шавад ва сиёsat дар ин самт сари вақт тасҳех карда шавад. Бинобар ин, лаҳзаи муҳим таҳия ва ҷорӣ намудани нишондиҳандаҳои маҳсулнокии кори ХДША мебошад, ки барои ҳама дастрасанд. Ба роҳ мондани робитаи дучониба байни ХДША ва истифодабарандагони хизматрасониҳои он муҳим аст.

Дар маҷмӯъ навсозӣ ва таҷхизонидани техникии мақомоти меҳнат ва шуғл зарур мебошад. Фаъолияти худи ВМҲИА, Агентии ҳифзи иҷтимоӣ, шуғли аҳолӣ ва муҳочират, Агентии сугуртаи иҷтимоӣ ва нафақа, Ҳадамоти давлатии назорат дар соҳаи меҳнат, шуғл ва ҳифзи иҷтимоии аҳолӣ ва Ҳадамоти давлатии ташхиси тиббию иҷтимоӣ бояд бо истифодаи имкониятҳои техникии мусоир ба роҳ монда шавад.

Дар ин замана бояд фазои иттилоотии ягона ва фаъол оид ба мубодилии маълумот байни соҳторҳои муҳталиф оид ба меҳнат ва шуғл, инчунин бо дигар идораҳои манфиатдор (Кумитаи андоз, системаи маориф, ВРИС ва гайра) таъсис дода шавад.

2. Ташаккулдиҳии системаи таҳлил ва дурнамои бозори меҳнат, таҳқими омори меҳнат.

Барои ташаккул додани сиёсати самараноки рушди бозори меҳнат дар ихтиёр доштани маълумоти боэътиномод ва таҳия карда тавонистани дурнамоҳо барои мӯҳлатҳои муҳталиф зарур мебошад. Барои ин, дар амалияю таҷрибаи ҷаҳонӣ усулҳои муҳталиф таҳия карда шудаанд. Вале, ҳанӯз дар Тоҷикистон ин усулҳо нокифоя истифода мегарданд ва бинобар ин, таҳия намудани дурнамоҳои боэътиномод ва андешидани тадбирҳо оид ба татбиқи самараноки сиёсат пурра имконпазир нест. Тамоми сиёсат дар бозори меҳнат дар асоси вазъи воқеӣ сохта мешавад, ки метавонад таҳти таъсири омилҳои гуногун хеле зуд тағиیر ёбад. Дурнамоӣ вазъро пешбинӣ карда натавонистан боиси он мешавад, ки сиёсати давлатии бозори меҳнат заиф ва ғайри фасех мегардад.

Бинобар ин, барои ташаккул додани системаи таҳлил ва дурнамоӣ бозори меҳнат, таҳқими омори меҳнат системаи *дурнамоӣ демографӣ*, усулҳои *дурнамоӣ кӯтоҳмӯҳлат*, миёнамӯҳлат ва дарозмӯҳлати бозори меҳнат таҳия ва ҷорӣ карда мешаванд. Барои ин дастурҳои методӣ таҳия карда мешаванд ва омӯзонидани кормандони ҳадамот ва мақомоти даҳлдор ташкил карда мешавад. Муайян намудани нақш ва ҷойи ҳар як идора дар ташаккулдиҳии системаи дурнамоӣ муҳим аст.

Дар ВМҲИА бояд воҳиди соҳтории маҳсус (ҳадди ақал иборат аз 3 нафар) барои таҳияи дурнамоҳои демографӣ ва банақшагирии захираҳои инсонӣ (меҳнатӣ) таъсис дода шавад.

Дар кишвар бояд системаи пешбуруди ҳатмии баҳисобигирӣ барои ҳама шаклҳои шуғле, ки қонунгузорӣ пешбинӣ намудааст, ба роҳ монда шавад. Дар соҳаи кишоварзии мамлакат ҳочагиҳои дехқонӣ тараққӣ ёфта истодаанд, вале омори дақиқ оид ба аҳолии дар ин соҳа машғули кор буда дастрас нест. Дар ҳама намуди ҳочагиҳои дехқонӣ омори шуғл бояд ба роҳ монда шавад. Ин таҳия намудани механизми дақиқи ҷамъоварӣ ва коркарди маълумотҳо, баланд бардоштани сатҳи масъулият барои эътиомнокии иттилоотӣ дар ҳама сатҳҳо пешниҳодшавандаро тақозо менамояд. Ҳамчунин системаи омори шуғл бояд бо омори субъектҳои андозбанӣ ва сугуртаи иҷтимоӣ мунтазам муқоиса карда шавад. Яъне, вакте ки дар бораи афзоиши ҳаҷми истеҳсолот, ягон намуди маҳсулот сухан меравад, он гоҳ ин афзоиш бояд бо далели пардохти андозҳои меҳнатӣ ва ҳиссаҷудокуниҳо ба системаи сугуртаи иҷтимоӣ вобаста карда шавад. Ҳамчунин ҳангоми пешниҳоди иттилоот оид ба ҷойи кории нави таъсисдодашуда бояд ҳама андозҳо ва пардохтҳои иҷтимоӣ пардоҳт шуда бошанд. Чунин барҳӯрд бояд аз сатҳи ноҳиявӣ ва шаҳрӣ сар карда, истифода гардад ва бъдан дар сатҳи вилоятию ҷумҳурияйӣ ҷамbast карда шавад. Ба ин низом бояд мақомоти андоз, мақомоти омор, мақомоти шуғл дастрасӣ дошта бошанд.

Дар кишвар, аз соли 2014 оғоз карда, мақомоти омор ҳар сол Тадқиқоти қувваи кориро (ТҚҚ) бо фарогирии ҳатмии масъалаҳои муҳочирияти меҳнатӣ ва таҳсилоти калонсолон бояд анҷом диханд. Дар ТҚҚ-ҳое, ки ҳоло гузаронида мешаванд, маълумот оид ба муҳочирияти меҳнатӣ ҷамъ оварда мешавад ва ин фаъолият такмил мейёбад. Лекин маълумот оиди таҳсилоти калонсолон (иштироқи аҳолии синни 25-64 сола дар намудҳои гуногуни таҳсилоти расмӣ ва ғайрирасмӣ) ҷамъ карда наме-

шавад. Таҷрибаи Иттиҳоди Европа ва давлатҳои дигар нишон медиҳад, ки ба роҳ мондани ин фаъолият барои таҳлил ва таҳияи сиёsat дар самти истифодаи самараноки захираҳои инсонӣ хеле муфид аст.

Барои ин ҳар сол аз буҷети давлатӣ ҷудо намудани маблағҳои мақсаднок зарур мебошад. Таъмин намудани мақомоти омор бо қадрҳои даҳлдор ва иқтидорҳои техникӣ барои коркарди ҳарчи зудтари маъмулотҳо ва нашери натиҷаҳои тадқиқот басо муҳим аст. Дар оянда ба Тадқиқоти ҳар семоҳаи қувваи корӣ гузаштан зарур мебошад.

3. Такмилдиҳии системаи ҳифзи меҳнат барои ҳавасмандгардонии корфармоён ба иштироки фаъолона дар бозори меҳнат.

Системаи ҳифзи меҳнат дар Тоҷикистон барҳурдҳо ва усулҳои ҳалли аз иқтисоди нақшавии солҳои ҳаштодуми асри гузашта боқимондаро ба мерос гирифтааст. Гарчанд дар соли 2009 Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи ҳифзи меҳнат» дар таҳрири нав қабул карда шуда бошад, ҳанӯз барҳурдҳо оид ба пардоҳти ҷубронпулиҳо дар ҳолати расидани зиён боқӣ мондаанд ва ба пешгирии ҷароҳатбардорӣ дар истеҳсолот таваҷҷӯҳи камтар ҷоҳир карда мешавад. Меъёрҳои амалкунанда барои корфармои ба қонун итоаткунанда гарон мебошанд.

Аз ҷониби дигар Ҳадамоти мавҷудбудаи назорат дар соҳаи меҳнат, шуғл ва ҳифзи иҷтимоии аҳолӣ бо шумораи маҳдуни кормандон ба корҳои гуногунсоҳаи аз ҳад зиёд машғул аст. Аслан дар ин ҳадамот бояд мутахассисоне кор қунанд, ки дар истеҳсолот таҷрибаи корӣ доранд, қонунгузорӣ оид ба меҳнат, оид ба шуғл, оид ба таъмини нафақа, оид ба ҳифзи меҳнат, оид ба ҳифзи ҳуқуқи қӯдакро донанд. Ғайр аз ин, масъалаҳои меҳнат ва ҳифзи он чунин гунгунпаҳлӯ ҳастанд, ки бояд доир ба онҳо Нозироти маҳсуси меҳнат вучуд дошта бошад. **Масъалаҳои назорати иҷрои қонунгузории нафақа бояд ба Агентии суғуртai иҷтимоӣ ва нафақа супурда шаванд**, ки он ҳангоми ҷорӣ кардани системаи нафақаҳои суғуртавӣ ба дуруст таъин гардидана нафақаҳо манфиатдор ҳоҳад буд.

Дар сатҳи ИДМ барҳурди нав қабул шудааст, ки ба стандартҳои ГОСТИ 12.03.230-2007 асос ёфтааст. Стандарти мазкур ба принсипҳои дар Дастварамали ТБМ оид ба системаҳои идоракунии ҳифзи меҳнати ТБМ-СИБМ-2001 мувофиқат мекунад. Барҳурди асосӣ нисбати мушкилоти ҳифзи меҳнат дар стандартҳои байнамилалӣ – ин таваҷҷӯҳ ба пешгирии ҷароҳатбардорӣ ва бемориҳои қасбӣ, кам кардани ҳавфҳо ва ҷорӣ намудани принсиҳи суғуртакунӣ аз ҳодисаҳои ноҳуш дар истеҳсолот мебошад. Чунин барҳурд барои Тоҷикистони имрӯза басо муҳим мебошад, он имкон медиҳад, ки бори гарони корфармоён сабук карда шавад, механизми ҳифзи ҳуқуқи кормандон тақвият бахшида шуда сатҳи ҷароҳатбардорӣ пешгирий карда шавад.

Бинобар ин, барои такмилдиҳии системаи ҳифзи меҳнат барои ҳавасмандгардонии корфармоён ба иштироки фаъолона дар бозори меҳнат таҳия намудани барҳурдҳои нав дар санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ оид ба ҳифзи меҳнат, ки ба Стандарти байнамилалии ГОСТ 12.03.230-2007 ва ба принсипҳои Дастварамали ТБМ оид ба системаҳои идоракунии ҳифзи меҳнати

ТБМ-СИБМ-2001 асос ёфтаанд, зарур мебошад. Дар ин васила, бояд Консепсияи сохтори нави миллии бехатарӣ ва ҳифзи меҳнат, аз ҷумла барномаи миллии ҳифзи меҳнат таҳия шуда, қонунгузорӣ дар асоси стандартҳои ТБМ оид ба ҳифз ва бехатарии меҳнат такмил дода шавад.

Дар системаи ҳифзи меҳнат бояд принсипи суғуртакунӣ ва дар сатҳи санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ намуди нави суғуртаи ҳатмии иҷтимоӣ аз ҳодисаҳои ноҳуш дар истеҳсолот ҷорӣ карда шавад.

Бояд Нозироти давлатии меҳнат барқарор карда шавад, ки вазифаи назорати икрои санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ оид ба меҳнат, оид ба ҳифз ва шароити меҳнатро икро намояд, шуғли ба қайд гирифтанашуда ва сӯиистифодаи меҳнати қӯдаконро ошкор намояд. Иқтидорҳои нозироти мазкур бояд аз ҳисоби васеъ намудани ҳайати кормандон ва ташкили омӯзиши онҳо, баланд бардоштани сатҳи тахассусиашон ва таҷхизонии техники Ҷаҳонӣ тақвият бахшида шавад.

Якҷоя бо шарикони сечониба тадбирҳо оид ба иттилоотонӣ ва омӯзонидани корфармоёни нав ва марҳила ба марҳила ҷорӣ намудани принсипҳои нави ташкили системаи ҳифзи меҳнат дар истеҳсолоти мухталиф татбиқ карда мешаванд.

Пурзӯр намудани фаъолият оид ба аз байн бурдани шаклҳои бадтарини меҳнати қӯдакон зарур мебошад. Дар робита ба ин, муайян намудани вазорати масъул барои таҳия ва пешбурди сиёсати мазкур муҳим мебошад. Тибқи талаботи Конвенсияи №182 ТБМ, ки Ҷумҳурии Тоҷикистон онро ба тасвиб расонидааст, таҳия ва қабул намудани

Нақшай миллии амалиёт оиди аз байн бурдани шаклҳои бадтарини меҳнати қӯдакон зарур мебошад.

4. Ҳифзи бозори меҳнати доҳилӣ.

Тоҷикистон бештару бештар бо мушкилоти ҳифзи бозори доҳилии меҳнат аз ғасби қувваи кории нисбатан арзонтар ва дорои тахассуси гайрикофӣ аз давлатҳои ҳамсарҳад рӯ ба рӯ мегардад. Муҳочират аз дигар кишварҳо бо мақсади шуғл дар Тоҷикистон нисбат ба муҳочирати шаҳрвандони Тоҷикистон дар ҷустуҷӯи кор ба хориҷи кишвар хеле камтар аст. Бинобар ин, ноил гардидан ба истифодаи самараноктари қувваи корӣ ва андешидани тадбирҳо оид ба ҳифзи бозори меҳнати маҳаллӣ зарур мебошад. Таҷдиди назар намудани сиёсати кунунӣ ва низоми додани иҷозатномаҳои корӣ ва иҷозатномаҳо барои истиқомат бо мақсади шуғл ва мутобиқати онҳо ба талаботи бозори меҳнати Тоҷикистон зарур мебошад. Бояд ба ҳамгирии муҳочирони берунӣ дар ҷомеа, чӣ гуна ин муюссар мегардад ва ҷомеа саҳми онҳоро дар баланд бардоштани сатҳи зиндагӣ дар кишвар чӣ гуна арзёбӣ менамояд, таваҷҷӯҳ зоҳир карда шавад. Дар тақмилдиҳии сиёсати муҳочират аз берун бояд манфиатҳои кишвар риоя карда шаванд, сиёсат бояд аз рӯи принсипҳои миллӣ, мазҳабӣ ва этникӣ набошад, ҳамчунин бояд иқтидори зарурии сохторҳо барои таъмини идоракунии самараноки татбиқи сиёсат нигоҳ дошта шавад.

Дар кишвар системаи иҷозатномадиҳӣ ҳангоми ҷалби қувваи кории ҳориҷӣ таъсис дода шудааст, ки танҳо дар ҳолати кирояи қувваи корӣ татбиқшаванда аст. Вале ҳолатҳои бидуни кироя кор кардани

шахрвандони хориҷӣ дар Тоҷикистон дар сатҳи санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ ҳал карда нашудаанд. Аз ин камбудии санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ соҳибкорони хитоӣ ва соҳтмончиёни ўзбек истифода мекунанд, ки ба соҳаи шуғли ба қайд гирифтанишуда шомил мегарданд. Дар натиҷа аз соҳаи худиштиғолии ба қайд гирифташуда қисман шахрвандони Тоҷикистонро берун мекунанд ва онҳо маҷбур мешаванд барои ҷустуҷӯи кор ба хориҷи кишвар сафар кунанд. Файр аз ин, шахрвандони хориҷие, ки дар Тоҷикистон кор мекунанд, водор карда намешаванд, ки забони давлатиро омӯзанд, ва ин ҳолат ба соҳаи хизматрасонӣ (савдо) таъсири манғӣ мерасонад. Молҳои хориҷие, ки ба Тоҷикистон ворид карда мешаванд, ба забони давлатӣ дастуралӣ ва тавзеҳот надоранд. Ҳамаи ин амалҳо аслан боиси поймол шудани ҳуқуқи истеъмолкунандагон дар кишвар мегардад.

Ин мушкилот ҳалли ҳарчи зудтарро талаб мекунад ва бинобар ин, масъалаи ҳифзи бозори меҳнати дохилий барои Тоҷикистони имрӯза хеле шадид мебошад.

Дар ҳалли масъалаи муҳочирати қонунӣ бояд инҳо истифода карда шаванд:

принципи санчиши бозори меҳнат, яъне қувваи корӣ аз дигар кишварҳо танҳо ба ҷойҳои кории озоди мавҷудбуда қабул карда мешавад;

- дар сурати ҳалли мушкилоти камбуди қувваи корӣ аз рӯи қасбҳои муайянे, ки Ҳукумати кишвар муқаррар мекунад (дар асоси ҳуччатҳои банақшагирии сиёsat ва татбиқи лоиҳаҳои сармоягузорӣ), санчиши бозори меҳнат гузаронида намешавад;
- амалияи бастани шартномаҳои дучониба ё бисёрҷониба.

Дар татбиқи барҳурдҳои мазкур бояд системаи квотаҳо ҳарчи дақиқтар ва мулоҳизакорона истифода карда шаванд, ҳамасола микдори ҳадди аксари қувваи кории қабулшаванда муайян карда шавад.

Сиёsatи муҳочират бояд бозори меҳнати дохилиро ҳимоя қунад, хусусан аз ҷараёни вуруди қувваи кории пастихтисос.

Бинобар ин, барои таъсис додани механизми самараноки ҳифзи бозори дохилии меҳнат ба санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ тағйирот ворид карда мешавад ва механизми ҷалби қувваи кории хориҷӣ бо дарназардошти талаботи воқеӣ ба ҷойҳои нави кории озод барои қувваи корӣ аз Тоҷикистон муайян карда мешавад. Барҳурди асосӣ бояд далели пешниҳоди воқеии ҷойҳои кории озод ба воситаи ҲДША барои қувваи кории маҳаллӣ ва дар сурати талабот надоштани он додани иҷозат барои ҷалби коргарони хориҷӣ бошад.

Ҳамчунин меъёрҳои санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ оид ба ташкили фаъолияти соҳибкории шахрвандони хориҷӣ дар Тоҷикистон танҳо дар асоси шахси ҳуқуқӣ таҳия карда мешаванд. Дар маҷмӯъ тафтиши қонунгузорӣ оид ба шуғл ва муҳочират дар қисмати ҷорӣ намудани меъёрҳои ҳифзи бозори меҳнати дохилий гузаронида мешавад. Дар робита ба ин, таҷрибаи байнамилалӣ низ омӯхта ҳоҳад шуд.

Барои ҳимояи бозори дохилий меъёри ҳатмии омӯзиши забони давлатӣ барои чунин соҳаҳои шуғл, ба монанди савдо ва хизматрасонӣ, тиб, омӯзгорӣ ва дигар соҳаҳои вобаста ба кор бо истеъмолкунандагон ҷорӣ

карда мешавад. Дар робита ба ин, бояд сатҳи дониши забони давлатӣ барои ҳама шахсон, инчунин барои шаҳрвандони ҳориҷӣ низ вобаста ба намуди шуғл муайян карда шавад. Таъсис додани шабакаи дастрас оид ба омӯзиши забони давлатӣ, аз ҷумла дар курсҳои қӯтоҳмуддати пулакӣ, муҳим аст. Омӯзиш бояд сифатнок бо баҳодиҳии ҳатмии давлатии донишҳо ба роҳ монда шавад.

Ғайр аз ин, меъёри ҳатмии ба забони давлатӣ тавзеҳот доштани ҳама молҳои воридшавандай ниёзи мардум ҷорӣ карда мешавад. Ин имкон медиҳад ҳамчунин афзоиши шуғл барои шумораи муайяни тарҷумонҳо, баҳши маориф ва нашрияҳо таъмин карда шавад, инчунин дар ҳимоя намудани бозори дохилӣ аз воридоти молҳои пастсифат қӯмак мерасонад.

5. Баланд бардоштани нақши мақомоти икроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ дар рушди бозори меҳнат.

Мутобиқи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон "Дар бораи мусоидат ба шуғли аҳолӣ" мақомоти икроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ барои татбиқи сиёсати шуғл дар сатҳи минтақавӣ (ноҳиявӣ, шаҳрӣ ва вилоятӣ)

масъул мебошанд. Вале амалия нишон медиҳад, ки дар асл нақши ин мақомоти ҳокимияти маҳаллӣ дар доираи тасдиқи расмиятии барномаҳои минтақавии мусоидат ба шуғл ва ҷорабинҳои маҳаллӣ маҳдуд аст. Сиёсати иқтисодӣ ва молиявӣ бо масъалаҳои шуғл ва пешбуруди фаъолонаи сиёсат дар бозори меҳнат хеле заиф вобаста карда шудааст. Тавре ки таҳлил нишон дод, ин вазъият бо сабаби паст будани сатҳи дониши қасбии роҳбарон ва кормандони мақомоти икроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ ба вучуд омадааст, чун ки то ҳол қасе бо масъалаҳои омӯзонидани қадрҳо дар сатҳи маҳаллӣ оид ба танзими бозори меҳнат машғул нашудааст.

Бинобар ин, барои баланд бардоштани нақши мақомоти икроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ дар танзими бозори меҳнат ба санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ оид ба шуғл дар қисмати баланд бардоштани сатҳи иштироки мақомоти икроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ дар танзими бозори меҳнат ва ҳалли проблемаҳои шуғл дар сатҳи маҳаллӣ тағйироту тасҳеҳот ворид карда мешаванд. Баъдан маводҳои таълимӣ ва иттилоотӣ оид ба масъалаҳои иштироки мақомоти икроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ дар маҳалҳо дар танзими сиёсати бозори меҳнат дар сатҳи маҳаллӣ таҳия карда мешаванд.

ВМҲИА барои таҳияи барномаҳои минтақавии мусоидат ба шуғл дар сатҳи маҳаллӣ қӯмаки методӣ мерасонад. Дар заминаи Дошишкадаи такмили ихтисоси хизматчиёни давлатӣ курсҳои доимӣ оид ба омӯзонидани кормандони мақомоти икроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ доир ба масъалаҳои батанзимдарории бозори меҳнат ва иштирок дар ташаккулдиҳии сиёсати шуғл таъсис дода мешаванд.

§ 4. Афзалияти 4. Рушди шарикии иҷтимоӣ ва ҷалби ҷомеаи шаҳрвандӣ ба ҳалли мушкилоти бозори меҳнат

1. Баланд бардоштани нақши шарикони иҷтимоӣ дар рушди бозори меҳнат.

Таҳлили вазъ нишон дод, ки гарчанде дар Тоҷикистон заминаи меъёрии ҳуқуқӣ ва механизми рушди шарикии иҷтимоӣ таъсис дода шуда бошад ҳам, vale дар амал шарикии иҷтимоӣ нокифоя фаъолият дорад.

Рушди шарикии иҷтимоӣ дар соҳаи меҳнат масъулияти давлатро хеле сабук менамояд ва самараноктар ҳал намудани мушкилоти меҳнатиро дар сатҳи минтақавӣ ва дар сатҳи корхона имконпазир менамояд.

Бинобар ин, барои баланд бардоштани нақши шарикии иҷтимоӣ дар рушди бозори меҳнат ҷорӣ намудани принсипи баҳисобигирии ҳатмии фикру мулоҳизаҳои Комиссияи сеҷониба оид ба танзими муносибатҳои иҷтимоии меҳнатӣ ҳангоми баррасии лоиҳаҳои қонунҳо ва барномаҳо аз ҷониби Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон зарур мебошад.

Мунтазам доир намудани ҷаласаҳои Комиссияи сеҷониба оид ба танзими муносибатҳои иҷтимоии меҳнатӣ дар сатҳи миллӣ зарур мебошад.

Дар Дағстоҳи иҷроияи Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон имконияти таъсис додани Шӯъбаи (ё баҳши) рушди шарикии иҷтимоиро баррасӣ намудан зарур аст, ки он бояд вазифаи котибот оид ба ташкили фаъолияти Комиссияи сеҷонибаи танзими муносибатҳои иҷтимоии меҳнатиро иҷро кунад, корҳоро бо шарикони иҷтимоӣ, иттиҳодияҳои касбӣ ва ташкилотҳои гайриҳукуматӣ таъмин намояд.

Ташкил намудани кори воқеии Кумитаи ҷумҳуриявии сеҷонибаи мусоидат ба шугли аҳолӣ, таҷдиди назар намудани ҳайати он бо дарназардошти талаботи иштироки баробари ҳамаи се тарафҳо зарур мебошад. Кори кумитаҳои минтақавии мусоидат ба шуғл таҷдиди назар карда мешавад. Дар кумитаҳои мазкур ҳамчунин механизми ротатсияи кадрҳои роҳбарикунанда ҷорӣ карда мешавад.

Ҳамчунин бояд дар асоси доимӣ кор оид ба омӯзонидан ва иттилоотонии мақомоти тафтишкунанда ва ташкилотҳои шарикони иҷтимоӣ дар таъмини шарикии иҷтимоӣ ташкил карда шавад. Ғайр аз ин, тадбирҳо оид ба баланд бардоштани сатҳи оғоҳӣ ва омӯзонидани шарикони иҷтимоӣ аз рӯи шаклҳо ва афзалиятҳои муколамаи иҷтимоӣ, ташкили машваратҳо ва фаъолияти тиҷорат, иштироки кормандон дар шартномаҳои колективӣ ва робитаҳо дар доҳили ширкат таҳия карда мешаванд. Дар робита ба ин дар ВМҲИА кулан таҷдиди назар кардани фаъолияти шӯъбае, ки бо рушди шарикии иҷтимоӣ машғул аст, зарур мебошад, ки он ба таври доимӣ бо масъалаҳои дар боло зикргардида бояд машғул шавад ва тамоми корҳоро оид ба рушди шарикии иҷтимоӣ дар соҳаи меҳнат ҳамоҳанг созад.

Барои рушд додан ва истифодаи принсиҳои шарикии иҷтимоӣ дар сатҳи корхонаҳо барои шарикони иҷтимоӣ олоти алоҳида ҷиҳати нишон додани афзалиятҳои ҷалб ва иштироки коргарон – ҳамчун иқдом ба сӯи муносибатҳои самарабахши меҳнатӣ таҳия карда мешавад.

Ба санадҳои қонунгузорӣ ворид намудани муқаррарот оид ба шартномаҳои колективӣ ва таъсис додани механизми пешбурди баҳисобигирии омории шартномаҳои колективӣ зарур аст. Ташаккул додани Феҳристи баҳисобигирии шартномаҳои колективӣ муҳим мебошад.

2. Ҷалби ҳарчи васеътари ҷомеаи шаҳрвандӣ ба ҳалли мушкилоти бозори меҳнат.

Амалия нишон дод, ки мақомоти икроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ дар назди чомеа дар бораи кори анҷомдода ва сиёсати ба роҳ мондашаванда дар бозори меҳнат ҳисобот намедиҳанд. Ҳучҷатҳои барномавӣ ва қонунҳои таҳияшаванда мавриди муҳокимаи аҳли чомеа қарор дода намешаванд.

Дар маҷмӯъ, ҳангоми таҳия ва татбиқи сиёсат дар бозори меҳнат ва дар соҳаи шуғл афкори умум ҷамъ карда намешавад.

Бинобар ин, барои ҷалби ҳарчи бештари чомеаи шаҳрвандӣ ба ҳалли мушкилоти бозори меҳнат ба фаъолияти ҲДША принсиipi иттилоотонии доимию аҳолӣ дар бораи вазъи бозори меҳнат ва тадбирҳои амалишаванда, ҳам дар сатҳи миллӣ ва ҳам дар сатҳи минтақавӣ ҷорӣ карда мешавад. Ҳар сол ҳисоботи ҲДША дар бораи вазъ дар бозори меҳнат нашр карда мешавад.

Дар амалияи кори мақомоти икроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ принсиipi ташкили муҳокимаи ҷамъиятии лоиҳаҳои ҳучҷатҳои нав ҷорӣ карда ҳоҳад шуд. Ҳисоботи мақомоти давлатии сатҳҳои мухталиф дар назди чомеа оид ба кори анҷомдода, оид ба сиёсати амалишаванда ва оид ба нақшаҳои оянда интишор карда мешаванд.

Механизми ҷамъоварии афкори умум оид ба сиёсати дар бозори меҳнат амалишаванда, ҳам дар сатҳи миллӣ ва ҳам дар сатҳи минтақавӣ таъсис дода мешавад. Ҷамъоварии афкори умум аз тариқи ҳамагуна воситаҳои барои аҳли чомеа дастрасбуда – аз тариқи почта, муроҷиат, Интернет, пурсишҳои сотсиологӣ ва ғайра ташкил карда ҳоҳад шуд.

Ҷузъи ҷудонопазири Стратегия Нақшай татбиқи он мебошад (замимаи 1). Дар доираи Нақшай мазкур барои ҳама вазифаҳо нишондиҳандаҳои ноил гардидан ба натиҷаҳои сиёсат, мӯҳлатҳо ва шахсони масъул, нишондиҳандаҳои арзёбӣ ва дурнамои эҳтиёҷот ба маблағузорӣ муайян карда шудаанд.

6. ТАТБИҚ, ҶОРӢ НАМУДАН ВА МОНИТОРИНГИ СТРАТЕГИЯ

Барои таъмини ҳамоҳангӣ ва назорати икрои вазифаҳо ва ҷорабиниҳои Стратегия, Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон Шӯрои роҳбарикунанда таъсис медиҳад.

Ба Шӯрои роҳбарикунанда ҳамоҳангсоз оид ба ҷорӣ ва назорат намудани икрои Стратегия – Вазири меҳнат ва ҳифзи иҷтимоии аҳолӣ, ки аз ҷониби Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон тасдиқ карда мешавад, сарварӣ мекунад. Ба ҳайати Шӯрои роҳбарикунанда намояндагони Дастгохи икроияи Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, муовинони вазирони масъули икрои вазифаҳо ва ҷорабиниҳои алоҳидай Стратегия – муовини Вазири молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон, муовини Вазири рушди иқтисод ва савдои Ҷумҳурии Тоҷикистон, муовини Вазири маорифи Ҷумҳурии Тоҷикистон, муовини Вазири кишоварзии Ҷумҳурии Тоҷикистон, муовини Сардори Хадамоти муҳочирати назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон, муовини Раиси Кумитаи андози назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон, муовини Дириектори Агентии омори назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, роҳбарони мақомоти минтақавии ҳокимияти давлатӣ, намояндагони

шарикони ичтимоӣ – Иттиҳодияи корфармоёни Ҷумҳурии Тоҷикистон, Ассоциатсияи миллии слҳибкории хурду миёнаи Ҷумҳурии Тоҷикистон, Федератсияи иттифоқҳои касабаи мустақили Тоҷикистон ва намояндагони дигар ташкилоту идораҳои манфиатдор дохил мешаванд.

Вазифаҳои Шӯрои роҳбарикунанда:

- ҳамоҳангсозии икрои вазифаҳо ва ҷорабиниҳои Стратегия, дар мавриди зарурӣ ба икрои онҳо ҷалб намудани дигар идораҳои давлатӣ ва коршиносони мустақил;
- назорат намудани ҷараёни икрои Стратегия (аз ҷумла истифодаи маблағҳои буҷети давлатӣ);
- пешниҳод намудани ҳисоботи иттилоотӣ (солона, фосилавӣ ва хотимавӣ) оид ба ҷараёни татбиқи Стратегия ба Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон;
- ҳабардорсозии ҷомеа аз вазифаҳо ва ҷорабиниҳои икрошудаи Стратегия ва натиҷаҳои ноилгардида.

Шӯрои роҳбарикунанда соле на камтар аз ду маротиба ҷамъ мешавад. Вазифаи котиботи Шӯрои роҳбарикунандаро намояндаи Вазорати меҳнат ва ҳифзи иҷтимоии аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон, ки бо фармони Вазири меҳнат ва ҳифзи иҷтимоии аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон таъин карда мешавад, икро менамояд.

Гурӯҳи кории машваратӣ вазифаҳои зеринро икро менамояд:

- таҳия намудани маводҳо оид ба икрои Стратегия;
- таҳия намудани пешниҳодҳо оид ба ворид намудани тағйири иловаваҳо ба Стратегия, ки ба ноил гардидан ба мақсадҳои гузошташуда мусоидат мекунанд;
- таҳия намудани дарҳост барои маблағҳои буҷети давлатӣ;
- таҳия намудани ҳисоботи иттилоотӣ барои баррасӣ дар Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон.

Ба Гурӯҳи кории машваратӣ муовини Вазири меҳнат ва ҳифзи иҷтимоии аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон, ки масъули масъалаҳои меҳнат мебошад, роҳбарӣ мекунад. Ба ҳайати Гурӯҳи кории машваратӣ намояндагони ҳамаи вазорату идораҳо ва ташкилотҳои барои икроиши ҷорабиниҳои Стратегия масъулбуда ва Шарикони иҷтимоӣ дохил мешаванд.

Гурӯҳи кории машваратӣ соле на камтар аз ду маротиба ҷамъ мешавад. Вазифаи котиботи Гурӯҳи кории машваратиро намояндаи Вазорати меҳнат ва ҳифзи иҷтимоии аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон, ки бо фармони Вазири меҳнат ва ҳифзи иҷтимоии аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон таъин карда мешавад, икро менамояд.

Вазорату идораҳое, ки барои икрои вазифаҳо ва ҷорабиниҳои Стратегия масъул мебошанд, сохторҳои дохилӣ таъсис медиҳанд, ки ноилгардӣ ба мақсадҳои гузошташударо таъмин мекунанд.

Барои арзёбӣ намудани икрои вазифаҳо ва ҷорабиниҳои Стратегия вазорату идораҳои масъул ҳар сол ба ҳамоҳангсоз оид ба ҷорӣ ва назорат намудани икрои Стратегия – Вазорати меҳнат ва ҳифзи иҷтимоии аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон, оид ба ҷараёни икрои Стратегия иттилоот пеш-

ниҳод мекунад.

Иттилоот оид ба ҷараёни икрои Стратегия соле як маротиба, то 1 марта соли баъд аз соли ҳисоботӣ, ба баррасии Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон пешниҳод карда мешавад.

Барои арзёбии икрои вазифаҳо ва ҷорабиниҳо истифода намудани яке аз марҳилаҳои дар поён зикргардида арзёбии икро пешниҳод карда мешавад:

- "Оғоз нагардидааст" – агар ҷорабинӣ бо ягон сабаб оғоз нагардида бошад ё ҳанӯз оғози мӯҳлати икрои ҷорабинӣ тибқи нақшай муқарраргардида фаро нарасида бошад;
- "Дар ҷараён" – агар ҷорабинӣ оғоз гардида бошад, вале аз рӯи мӯҳлат набояд анҷом ёфта бошад;
- "Икро шуд" – агар ҷорабинӣ пурра ва дар мӯҳлатҳои муқарраргардида икро шуда бошад;
- "Бо таъхир икро шуд" – агар ҷорабинӣ пурра икро шуда бошад, вале дертар аз мӯҳлатҳои муқарраргардида;
- "Қисман икро шуд" – агар ҷорабинӣ дар ҳаҷми пурра икро нашуда бошад, вале татбиқи он лозим нест, ё ки дар ҳаҷми пурра икро нашудааст, вале икрои он бояд идома дода шавад;
- "Қашол меёбад" – агар ҷорабинӣ ҳанӯз ҷараён дошта бошад, вале мӯҳлати муқарраргардида икрои он гузашта бошад;
- "Қатъ карда шуд" – агар ҷорабинӣ алакай оғоз гардида бошад, вале бо сабаби ягон амал ё қарори Ҳукумат қатъ карда шуда бошад.

Агар ҳолати ҷорабинӣ ҳамчун "Оғоз нагардидааст", "Бо таъхир икро шуд", "Қисман икро шуд", "Қашол меёбад" ё "Қатъ карда шуд" зикр гардида бошад, - вазорату идораҳои масъул бояд дар бораи сари вакът икро нагардидани вазифаҳои гузошташуда асоснокӣ пешниҳод намоянд.

Баъд аз 5 соли татбиқи Стратегия (баъди соли 2015), ҳамоҳангиз оид ба ҷорӣ ва назорат намудани икрои Стратегия таҳияи ҳисботи фосилавии икрои Стратегияро бо арзёбии ноилгардии мақсадҳои гузошташуда, бо пешниҳодҳо оид ба тасҳехи вазифаҳои гузошташуда ва нишондиҳандаҳои арзёбии муваффақиятҳо ташкил мекунад.

Ҳисботи фосилавии икрои Стратегия то 1 июля соли 2016 ба баррасии Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон пешниҳод карда мешавад.

Баъди татбиқи Стратегия (охири соли 2020), ҳамоҳангиз оид ба ҷорӣ ва назорат намудани икрои Стратегия таҳияи ҳисботи хотимавии икрои Стратегияро бо арзёбии ноилгардии мақсадҳои гузошташуда, бо арзёбии икрои нишондиҳандаҳо ташкил мекунад.

Ҳисботи хотимавии икрои Стратегия то 1 июля соли 2021 ба баррасии Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон пешниҳод карда мешавад.

Мониторинг ва арзёбӣ.

Принсипҳои асосии мониторинг ва арзёбии (М ва А) Стратегия инҳоянд: таъмини арзёбии мустақил, шаффофият ва ҳисботдигӣ, тамоюл доштан ба натиҷаҳо ва афзалиятҳои Стратегия, истифодаи маълумотҳои омори расмӣ, усулҳои ҳарчи муносиртари мониторинг, ҷалби ҳама тарафҳои мафиатдор ба ҷараёни мониторинг ва арзёбӣ, инчунин ба роҳ мондани ро-

битай зич ва доимӣ байни қарорҳои қабулшаванд ва натиҷаҳои татбиқи амалии онҳо.

Ҳар як нишондиҳанда бо дарназардошти он таҳия гардидааст, ки он:

- пурра масъалаеरо, ки ба он мансуб аст, инъикос менамояд;
- иттилооти заруриро оид ба амалҳои ба нақша гирифташуда пешниҳод менамояд ва шарҳу эзоҳи якмаънӣ дорад;
- мағҳумҳои меъёрии дақиқ ва умумиэътирофгардида дорад;
- ҳарочоти аз ҳад зиёдро талаб намекунад.

Барои арзёбии нишондиҳандаҳо манбаъҳои зерин истифода карда мешаванд:

- маълумоти оморӣ;
- маълумотҳои маъмурӣ;
- маълумотҳои таҳлилӣ (ҳисобӣ);
- тадқиқотҳои мушаххас.

Нишондиҳандаҳои таҳияшуда имкон медиҳанд самаранокӣ ва маҳсулнокии чорабинихои сиёsat, ки дар Стратегия зикр шудаанд, пайгирий карда шаванд.

Се навъ нишондиҳандаҳои асосии М ва А, ки инҳоро инъикос ва нишон медиҳанд, истифода карда мешаванд:

- макро таъсир ва натиҷаҳои сиёsatи дарозмӯҳлат;
- натиҷаҳои сиёsatи миёнамӯҳлат ва кӯтоҳмӯҳлат;
- натиҷаҳои амалҳои кӯтоҳмӯҳлат.

Тавсифи нишондиҳандаҳо дар Замимаи 3 оварда шудааст.

Нишондиҳандаҳои натиҷаҳо:

Нишондиҳандаҳои муваффақиятҳо (чамъбастҳо) – Нишондиҳандаи натиҷаҳои макро таъсир;

Нишондиҳандаҳои муваффақиятҳо (натиҷаҳо) – Нишондиҳандаи натиҷаҳои сиёsat;

Нишондиҳандаҳои маблағгузориҳо (саҳмҳо) ва Натиҷаҳои муваффақиятҳо – Нишондиҳандаи натиҷаҳои амалҳо.

Тавсифи нишондиҳандаҳои натиҷаҳо дар замимаи 2 оварда шудааст.

М ва А-и Стратегия дар асоси нишондиҳандаҳо ва чорабинихое, ки дар доираи Нақшай татбиқи Стратегия амалӣ мегарданд, анҷом дода мешавад.

М ва А дар доираи Стратегия дар сатҳи умумимиlliй анҷом дода мешавад.

Дар баробари мониторинги танзими нишондиҳандаҳо ва чорабинихои асосии Нақшай татбиқи Стратегия, ҳамчунин истифодаи намудҳои мухталифи тадқиқот бо супориши Шӯрои роҳбарикунанда низ имконпазиранд.

Натиҷаҳои чунин тадқиқотҳо ҳангоми арзёбӣ намудани татбиқи Стратегия ба эътибор гирифта мешаванд ва ба ҳисоботи солона оид ба татбиқи онҳо дохил карда мешаванд.

Таҳлили иттилооте, ки дар ҷараёни мониторинг ҷамъоварӣ шудааст ва гузаронидани арзёбии сиёsat дар доираи Стратегия аз ҷониби ҳама иштироккунандагони раванди мониторинг ва арзёбӣ, ки барои татбиқи Стратегия масъуланд, анҷом дода мешавад.

Натицаҳои таҳлил ва арзёбӣ дар шакли ҳисоботҳои ҳарсола оид ба ҷа-раёни татбиқи Стратегия, ки дар онҳо таҳлили проблемаҳои ҷойдошта ва пешниҳодҳо оид ба тасҳехи он самтҳои сиёсат, ки таҳлил зарурати онҳоро нишон медиҳад, инчунин пешниҳодҳо оид ба паҳн кардани таҷрибаи мусбӣ мавҷуданд, ҷамъбаст қарда мешаванд. Ин ҳисоботҳо бояд дар мӯҳлатҳое пешниҳод қарда шаванд, ки имкон медиҳанд, иттилооти дар онҳо мавҷуд-буда пурра истифода бурда шавад.

Системаи интишори (паҳн намудани) иттилоот робитаи мунтазами мутақобила бо ҳама тарафҳои манғиатдори системаи мониторинг ва ар-зёбии Стратегия таъмин қарда шавад. Интишори иттилоот оид ба натицаҳои М ва А тавассути доир намудани ҷорабинҳои иттилоотӣ, наш-ри ҳисботи солона ва фосилавӣ оид ба татбиқи Стратегия, ки дар он ит-тилооти пурра оид ба натицаҳои М ва А-и Стратегия, аз ҷумла маълумоти мониторинге, ки ташкилотҳои ҷомеаи шаҳрвандӣ дастрас намудаанд, мавҷуд мебошад, анҷом дода мешавад.

Ба Нақшай татбиқи Стратегияи мазкур фасли алоҳида оид ба монито-ринг дохил қарда шудааст.

7. МАБЛАГГУЗОРИИ ТАТБИҚИ СТРАТЕГИЯ

Барои маблағгузории ҷорабинҳои Стратегияи давлатии рушди бозори меҳнати Ҷумҳурии Тоҷикистон то соли 2020 манбаъҳои зерини ма-блағгузорӣ истифода мешаванд:

- афзоиши даромадҳои бучети давлатӣ (аз ҷумла суғуртаи иҷтимоӣ) аз ҳисоби зиёд гардидани шумораи машғулбудагон (зиёд шудани шумораи андозсупорандагон) аз ҳисоби:
 - ҳавасмандгардонии иқтисод (рушди соҳаҳои нави иқтисод) ва тақмилёбии муҳити соҳибкорӣ;
 - пурзӯр намудани ҷораҳо оид ба паст кардани ҳаҷми шуғли ба қайд гирифтанашуда;
 - татбиқи ҷорабинҳо оид ба фаъолгардонии аҳолӣ;
- профитсити маблағҳои бучети давлатӣ;
- истифодаи маблағҳои ҳарсолаи мавҷудаи бучети давлатӣ;
- ҷалб намудани маблағҳои донорҳо.

Такмили системаи суғуртаи иҷтимоӣ:

- бо роҳи чудо намудани пардохтҳои суғуртаи иҷтимоӣ аз рӯи наму-дҳои алоҳидаи суғурта ва андозсупорандагон;
- бо роҳи даст қашидан аз ҳароҷотҳои ба суғуртаи иҷтимоӣ хоснабу-да, ки имкон медиҳад: сатҳи шаффоғияти сарфи маблағҳои бучети давлатӣ баланд бардошта шавад, ҳиссаи ҳаҷми қиёсии маблағҳо, ки барои маблағгузории пардохтҳо ва хизматрасониҳои суғуртаи иҷтимоӣ муайян қарда шавад, таъсирнокии татбиқи сиёсати бозори меҳнат пурзӯр қарда шавад.

Воридоти маблағҳо барои афзоиши даромадҳо ба бучети давлатӣ дар давраи то соли 2020 дар се вариант ҳисоб қарда шудааст:

- аз музди миёнаи меҳнати дар иқтисод дар давраи то соли 2020 ба нақша гирифтанашуда;

- аз музди меҳнати ҳадди ақали дар иқтисод ба нақша гирифташуда дар ду шакл дар давраи то соли 2020:
 - андозай музди меҳнати ҳадди ақал 20%-и музди миёнаи меҳнатро ташкил медиҳад;
 - андозай музди меҳнати ҳадди ақал 20 фоизи музди миёнаи меҳнатро ташкил медиҳад, вале аз соли 2014 тадриҷан ва ба андозаи баробар афзоиш меёбад ва дар соли 2020 ба 40 фоизи музди миёнаи меҳнат мерасад.

Чорабиниҳои Стратегияро татбиқ намуда, афзоиши умумии пешбинишавандай даромадҳо ба буҷети давлатӣ дар давраи аз соли 2011 то соли 2020 рақамҳои зеринро ташкил медиҳад:

- дар варианти 1 бо ҳисоб кардани афзоиши даромадҳо аз музди миёнаи меҳнат - 2403,5 миллион сомонӣ;
- дар варианти 2 бо ҳисоб кардани афзоиши даромадҳо аз музди меҳнати ҳадди ақал (20 фоиз) - 467,0 миллион сомонӣ;
- дар варианти 3 бо ҳисоб кардани афзоиши даромадҳо аз музди меҳнати ҳадди ақал (20 – 40 фоиз) – 718,0 миллион сомонӣ.

Дар варианти якум, бо дарназардошти афзоиши даромадҳо ба буҷет ва муқоиса намудани харочотҳои ба нақша гирифташаванда, харочоти Стратегия аз ҳисоби воридоти даромадҳо ба буҷет аз афзоиши ҳаҷми андозҳои меҳнатӣ аз афзоиши шуғл ва кам гардидани ҳаҷми шуғли ба қайд гирифташуда пурра бароварда (талоғӣ) мешавад.

Дар варианти дуюм ва сеюм, бо дарназардошти афзоиши даромадҳо ба буҷет ва муқоиса намудани харочоти ба нақша гирифташудае, ки барои маблағгузории Стратегия зарур мебошанд, профитсити маблағҳои буҷети давлатӣ ва маблағҳои донорҳоро ҷалб намудан мумкин, ё ин ки маблағгузории чорабиниҳои алоҳидаро ихтисор кардан лозим меояд. Новобаста аз он, ки дар ҳисобҳо саҳми донорҳо ба назар гирифта нашудааст, вазорату идораҳои барои татбиқи чорабиниҳои Стратегия мутассадӣ буда, мунтазам бояд бо ҷалби маблағҳои донорон машғул шаванд, ки ин ба сарфа кардани маблағҳои буҷети давлатӣ мусоидат менамояд.

Харочотҳои татбиқи Стратегия дар давраи то соли 2020 аз рӯи ду шакл ҳисоб карда шудааст. Харочотҳои зарурӣ барои татбиқи Стратегия дар давраи то соли 2020 рақамҳои зеринро ташкил медиҳанд:

- ба ҳисоби харочотҳо аз музди меҳнати ҳадди ақал (20 фоиз) – 852,8 миллион сомонӣ;
- ба ҳисоби харочотҳо аз музди меҳнати ҳадди ақал (20 – 40 фоиз) – 1261,7 миллион сомонӣ.

Сохтори харочоти татбиқи Стратегия дар ҷадвали 8 нишон дода шудааст.

Ҷадвали 8

Сохтори харочотҳо барои татбиқи Стратегия дар давраи то соли 2020

	Шакли 1	Шакли 2
--	---------	---------

Сохтори харочотҳо	андозаи музди меҳнати ҳадди ақал 20%-и музди миёнаи меҳнат (бо фоиз)	андозаи музди меҳнати ҳадди ақал то соли 2020 ба 40%-и музди миёнаи меҳнат мерасад (бо фоиз)
Баланд бардоштани музди меҳнати ҳадди ақал	15,4	38,6
Фаъолгардонии ахолӣ	38,0	25,4
Чорабинихои ғайрифаъоли шуғл	13,7	13,8
Таҳқимбахшӣ ва навсозии (такмилдии) иқтидори маъмурии идораҳое, ки ба таҳия ва татбиқи Стратегия, аз ҷумла паст намудани шуғли ба қайд гирифтанашуда ва таҳияи феҳристҳои баҳисобгирӣ машғуланд	11,4	7,7
Масъалаҳои муҳоҷират	10,6	7,1
Ҳавасмандгардонии рушди иқтисод ва беҳтарсозии муҳити соҳибкорӣ	10,1	6,8
Тадқиқот	0,4	0,3
Иттилоотонии чомеа	0,4	0,3
Ҳамагӣ	100,0	100,0

Шартҳои тартибдии ҳисобҳо оид ба афзоиши пешбинишавандай даромадҳо ба Буҷети давлатӣ дар ҷараёни татбиқи Стратегия:

1. Воридоти маблағҳо барои афзоиши даромадҳои Буҷети давлатӣ танҳо дар асоси афзоиши шумораи шуғлдоштагон ва тағйирёбии андозаи музди меҳнати моҳона ҳисоб карда шудааст;
2. Меъёри пардохтҳои суғуртаи иҷтимоӣ 26 фоизро ташкил медиҳад, аз ҷумла 1 фоизро корманд мепардозад;
3. Дар ҳисоби андоз аз даромад ҳадди ақали андозбандинашавандай 35 сомонӣ дар як моҳ истифода мегардад;
4. Дар ҳисоби андоз аз арзиши иловашуда қабул карда мешавад, ки танҳо 30 фоиз аз даромадҳо бо меъёри арзиши иловашуда бо 18 фоиз андозбандӣ мешавад;
5. Дар ҳисоби даромадҳои солона аз андозҳо 7 моҳ гирифта мешавад.

Шартҳои асосии тартибдии ҳисоби харочотҳои молиявии зарурӣ барои татбиқи Стратегия:

1. Буҷети давлатӣ алакай барои давраи аз соли 2011 то соли 2013 тартиб дода шудааст, афзалиятҳои буҷет муайян карда шудаанд ва ҳадди ниҳоии харочотҳои буҷет муқаррар карда шудааст. Бинобар ин, ҷорабинихои наве, ки аз ҳисоби буҷети давлатӣ маблағгузорӣ мешаванд, ба қадри имкон аз соли 2014 оғоз шуда, ба нақша гирифта мешаванд. Вале аз соли 2012 маблағгузории ҷорабинихои асосии Стратегия – тақвиятбахшии иқтидорҳои Ҳадамоти давлатии назорат дар соҳаи меҳнат, шуғл ва ҳифзи иҷтимоии ахолӣ барои паст намудани ҳаҷми шуғли ба қайд гирифтанашуда, таъсис додани системаи иттилоотии автоматизатсияшудаи ҷумҳурияйӣ дар Агентии давлатии суғуртаи иҷтимоӣ ва нафака, ҷорӣ намудани системаи дурнамоии қӯтоҳмӯҳлат дар Агентии ҳифзи иҷтимоӣ,

шуғли аҳолӣ ва муҳоцират, ташаккул додани асосҳо барои ояндабинии бозори меҳнат дар Вазорати меҳнат ва ҳифзи иҷтимоии аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон, вусъатбахшии Шарикии иҷтимоӣ, инчунин барои баланд бардоштани музди миёнаи ҳадди ақал ба нақша гирифта шудааст.

2. Барои таҳияи ҳӯҷатҳои меъёрии нав ва такмилдиҳии ҳӯҷатҳои меъёрии мавҷудбуда маблағҳои молиявӣ муқаррар карда намешаванд, чунки маблағҳои дар доираи буҷетҳои мақомоти иҷроия тасдиқгардида истифода карда мешаванд.

3. Барои хароҷотҳо оид ба иттилоотонии ҷомеа бархурди ягонаи муқаррар намудани ҳаҷми хароҷотҳо қабул карда мешавад ва маҷмӯи хизматрасониҳо тартиб дода шудааст, ки барномаҳои телевизионӣ ва радиоӣ, мақолаҳо дар рӯзномаҳо, нигоҳдории веб-сайтҳо ва дигар ҷорабиниҳоро бо арзиши умумии 79,4 ҳазор сомонӣ дар як сол дар бар мегирад. Дар айни ҳол барои ҳар як идора хароҷотҳо танҳо як маротиба аз рӯи ҳама намудҳои иттилоотонӣ дохил карда шудаанд.

Нишондиҳандаҳои эҳтиёҷот ба маблағгузорӣ барои ҳар як сол дар Нақшай молиявии Стратегия (Замимаи 4) оварда шудаанд.

Афзалиятҳое, ки дар Стратегияи мазкур пешниҳод гардидаанд, дар доираи маблағҳои мувофиқи Даствурамали соҳавӣ оид ба ташаккули Барномаи миёнамӯҳлати хароҷотҳои давлатии (БМҲД) пешбинигардида, буҷети соҳаи меҳнат ва ҳифзи иҷтимоӣ барои солҳои 2012-2015 ва минбаъд то соли 2020 маблағгузорӣ мешаванд.

8. НАТИҶАҲОИ ҶАШМДОШТ

Натиҷаҳои ҷашидоти татбиқи Стратегия инҳоянд:

- баланд гардидани сатҳи шуғл;
- кам гардидани ҳаҷми шуғли ба қайд гирифтанашууда;
- афзудани фасехии бозори меҳнат;
- таъсисёбӣ ва такмилёбии манбаъҳои маълумотҳои иттилоотӣ, во-ситаҳои дастгирии таҳия ва таҳлили сиёsat;
- вусъатёбии тадбирҳои фаъоли шуғл барои гурӯҳҳои мақсадноки мухталиф;
- навсозии мақомот ва ҳадамоти барои таҳия ва назорати иҷроиши сиёsatи меҳнат ва шуғл масъулбуда.

Мувофиқи дурнамои демографӣ то соли 2020 шумораи аҳолӣ ба 9,65 миллион нафар мерасад.

Дар тӯли даҳсолаи наздиктарин сатҳи шуғл бояд то 62,5 фоиз (андозаи қиёсии аҳолии шуғлдошта дар гурӯҳи даҳлдори синнусолии аҳолии қобили меҳнат, бо фоиз), сатҳи шуғли занон то 42 фоиз баланд мегардад (Ҷадвали 9). Дар айни ҳол сатҳи шуғл дар тамоми минтақаҳои Тоҷикистон баланд мешавад. Ба баланд бардоштани сатҳи шуғл татбиқи ҷорабиниҳои Стратегияи мазкур, татбиқи вазифаҳои Стратегияи паст кардани сатҳи камбизоатии Ҷумҳурии Тоҷикистон барои давраи солҳои 2010-2012, Стратегияи миллии рушди Ҷумҳурии Тоҷикистон барои давраи то соли

2015 ва барномаҳои соҳавӣ, инчунин иҷрои сиёсати давлатии сармоягузорӣ имкон медиҳанд.

Сармоягузориҳои давлатӣ ва хусусӣ имкон доданд корхонаҳои нави бузург соҳта шаванд, соҳибкории хурд ва миёна рушд ёбад, намудҳо ва ҳачми хизматрасониҳо зиёд гардад.

Чадвали 9

Дурнамои демографӣ ва сатҳи шуғлнокии аҳолӣ

№	Нишондод	с.2008	с.2009	с.2010 баҳо	с.2011 дур- намо	с.2012 дур- намо	с.2013 дур- намо	с.2014 дур- намо	с.2015 дур- намо	с.2016 дур- намо	с.2017 дур- намо	с.2018 дур- намо	с.2019 дур- намо	с.2020 дур- намо
1.	Аҳолии аз синни қобили мөхнат паст, ҳаз. нафар	2622, 5	2635, 2	2651,4	2695,2	2738,1	2779,5	2830,4	2897,5	2966,6	3034,0	3103,0	3172,7	3242,6
2.	Аҳолии қобили мөхнат, ҳаз. нафар	4373, 2	4536, 2	4683,9	4807,6	4935,7	5066,4	5192,0	5298,5	5406,5	5513,6	5619,4	5721,1	5824,7
2.1.	Аз чумла занон, ҳаз. нафар	2181, 0	2249, 0	2320,0	2378,0	2440,0	2503,0	2562,0	2612,0	2661,0	2709,0	2756,0	2800,0	2846,0
3.	Аҳолии аз синни қобили мөхнат калон, ҳаз. нафар	378,1	367,0	374,2	383,9	395,0	410,4	425,2	445,6	466,6	492,1	519,6	553,1	586,0
4.	Ҳамагӣ аҳолӣ, ҳаз. нафар.	7373, 8	7538, 4	7709,5	7886,7	8068,8	8256,3	8447,6	8641,6	8839,7	9039,7	9242,0	9446,9	9653,3
5.	Сатҳи шуғлнокӣ, бо %	49,6	48,9	49,5	50,5	51,5	52,5	53,5	55	56,5	58	59,5	61	62,5
6.	Ҳамагӣ машғули кор, ҳаз. нафар	2168	2219	2319	2428	2542	2660	2778	2914	3055	3198	3344	3490	3640
7.	Афзоиши ҳарсолаи аҳолии машғули кор, ҳаз. нафар	18	51	100	109	114	118	118	136	140	143	146	146	151
8.	Аҳолии фаъол, ҳаз. нафар	2217	2264	2370	2481	2597	2717	2841	2983	3130	3279	3432	3586	3744
9.	Шумораи бекорони ба қайд гирифташуда, ҳаз. нафар	49	44,5	51,07	53,16	55,34	57,6	62,85	68,73	74,97	81,55	88,46	95,68	103,29

То соли 2020 ба соҳаи шуғл ҷалб намудани зиёда аз 1,4 миллион нафар зарур мебошад. Ҳамин тариқ шумораи умумии аҳолии дар иқтисоди кишвар машғули кор буда бояд ба 3,64 миллион нафар расад.

Дар мавриди нигоҳ доштани раванди афзоиши музди меҳнати ҳадди ақал ва он аз 20 фоизи музди меҳнати миёна баландтар нашавад, то соли 2020 музди меҳнати миёна то 921 сомонӣ меафзояд ва музди меҳнати ҳадди ақал 201 сомонӣ дар як моҳ мешавад. Агар пешниҳоди дар Стратегия овардашуда татбиқ гардад, яъне аз соли 2014 музди меҳнати ҳадди ақал зиёд гардида, то соли 2020 40 фоизи музди меҳнати миёнаро ташкил медиҳад, дар ин ҳол музди меҳнати ҳадди ақал то соли 2020 379 сомониро дар як моҳ ташкил менамояд (ниг. ҷадвали 7).

Хароҷотҳои буҷетӣ 20 фоизи ММД-ро ташкил медиҳанд, меъёрҳои андозҳо тағиیر меёбанд – меъёри пардохтҳои суғуртаи иҷтимоӣ бинобар ҷорӣ гардидани намуди нави суғуртаи иҷтимоӣ – аз ҷароҳатбардории меҳнатӣ ва бемории касбӣ афзоиш меёбад, вале ҳиссаи пардохтҳои корфармоён камтар мешавад, зоро азnavtaқsimkunii меъёри пардохтҳои суғуртаи иҷтимоӣ байни корфармо ва корманд гузаронида шудааст. Ҳачми умумии пардохтҳои суғуртаи иҷтимоӣ ба меъёрҳои алоҳида барои ҳар як намуди суғуртаи иҷтимоӣ ҷудо карда шудаанд. Давлат дар пардохти суғуртаи иҷтимоӣ барои табақаҳои алоҳидаи аҳолӣ иштирок мекунад. Инчунин меъёри пардохтҳои суғуртаи иҷтимоӣ барои намудҳои муҳталифи пардохткунандагон муқаррар карда мешавад.

Низоми пардохти маблағҳои суғуртаи иҷтимоӣ беҳтар гардида, сатҳи иттилоотонии аҳолӣ баданд карда мешавад. Чун натиҷа на камтар аз 10 фоизи бекорон ба пардохти қӯмакпулӣ ҳуқуқ пайдо мекунанд. Шумораи корҷӯяндагони аз хизматрасонии ХДША истифодабаранд то 82 ҳазор нафар мерасад (қариб 4 маротиба зиёдтар) ва онҳо дар ҷорабинҳои фаъол иштирок менамояд, ба корфармоён хизмат расонида мешавад. Дар соли 2020 20 ҳазор нафар корҷӯён ва бекорон дар касбомӯзӣ, бозомӯзӣ ва баланд бардоштани ихтисос бо мақсади дастрас намудани ихтисос ва малакаҳои ба талаботи бозори меҳнат ва корфармо ҷавобгӯ буда, иштирок менамоянд.

Системаи банақшагирии миёнамӯҳлати Буҷети давлатӣ ҷорӣ карда шудааст ва буҷети давлатии соли 2014 бо дарназардошти бархурдҳои наве, ки ҳамаи вазорату идораҳо истифода мекунанд, ташаккул меёбад. Ҷорӣ гардидани системаи муайянкунии афзалиятҳои буҷетӣ, таъсиси системаи натиҷаҳо ва нишондиҳандаҳои самаранокӣ ва истифодаи нишондиҳандаҳои амалӣ дар банақшагирий ва татбиқи сиёsat, инчунин барои банақшагирии буҷет, иҷро ва барои назорати иҷрои буҷет.

Бо дарназардошти вазъи демографӣ – вобаста ба сатҳи баланди таваллуд маблағи зиёдтар барои соҳаҳои маориф, шуғл ва тандурустӣ пешбинӣ карда мешавад.

Замимаи 1
ба Стратегияи давлатии рушди бозори меҳнати
Ҷумҳурии Тоҷикистон то соли 2020

**НАҚШАИ
ТАТБИҚИ СТРАТЕГИЯИ ДАВЛАТИИ РУШДИ БОЗОРИ МЕҲНАТ ТО СОЛИ 2020**

Самти амалҳои сиёсат	Нишондиҳандаҳои ноилгардӣ ба натиҷаҳои сиёсат	Мӯҳлатҳои ичро	Ичроқунандагони масъул	Дурнамои эҳтиёҷот ба маблағгузорӣ, бо ҳазор со-моний	Нишондих андаҳо
----------------------	---	----------------	------------------------	--	-----------------

Афзалияти 1. Вусъатбахшии шуғли пурмаҳсул

Вазифаи 1.1. Тағиیر додани самти сиёсати иқтисодӣ ба ҷалби ҳарчи бештари аҳолии қобили меҳнат ба соҳаи шуғли пурсамар ва конунӣ дар бозори меҳнати дохилӣ

1.1.1. Ташаккул додани иқтидор барои мусоидат намудан дар таҳияи сиёсати макроиқтисодӣ ва соҳтории асоснок	<p>Воситаҳо барои дурнамои рушди макроиқтисодӣ ва соҳторӣ таъсис дода шудаанд.</p> <p>Системаи дурнамои миёнамӯҳлат ва дарозмӯҳлати бозори меҳнат ҷорӣ карда шудааст.</p> <p>Омӯзонидани кормандон барои омодасозии пешниҳодҳо оид ба сиёсати макроиқтисодӣ ва соҳторӣ ташкил карда шудааст.</p>	2012-2013	ВРИС, ВМҲИ А, АО	5,0	
1.1.2. Баланд бардоштани самаранокии истифодаи маблағҳои буҷетӣ, ҷорӣ намудани банақшагирии миёнамӯҳлати маблағҳои буҷетӣ	<p>Системаи муайян намудани афзалиятаҳои буҷетӣ ва нишондиҳандаҳои натиҷанокӣ ва истифодаи натиҷаҳои ноилгардидা дар банақшагирӣ ва татбиқи сиёсати бозори меҳнат, инчунин барои банақшагирии буҷет ва назорати ичрои буҷет ҷорӣ карда шудааст.</p> <p>Сиёсати давлатии молиявӣ вазъи демографиро ба инобат мегирад, зеро барои соҳаҳои маориф, шуғл ва тандурустӣ маблағҳои зиёд талаб карда мешавад.</p>	2011-2014	ВМол, ВМҲИ А, ВРИС	11,3	нишондих андаи 10
1.1.3. Ҳамгироии сиёсати шуғл дар	Ба барномаҳои таҳияшавандай рушди иҷтимоию иқтисодии кишвар, минтақаҳо ва соҳаҳои алоҳида чунин	2014-2020	ВРИС, ВМҲИ	35 000,0	

сиёсати иқтисодии кишвар	<p>нишондиҳандаҳои арзёбии самаранокии барномаҳо, ба монанди миқдори чойҳои кории таъсисдодашаванда бо дарназардошти хусусиятҳои синнусолӣ ва гендерӣ, эҳтиёҷот ба кадрҳо (маҳаллӣ ва хориҷӣ), миқдори зарурии мутахассисони омӯzonидашаванда вобаста ба сатҳ ва намудҳои таҳсилоти касбӣ, ҳаҷм ва манбаи маблағузории тарбияи кадрҳо, чойҳои ташкили омӯzonидани кадрҳо дохил карда шудаанд.</p> <p>Арзёбии дубораи ҳама барномаҳое, ки пештар қабул гардида буданд, бо асоснокии самаранокии онҳо аз нуқтаи назари шуғл ва вобаста кардан бо масъалаҳои тарбияи кадрҳои маҳаллӣ анҷом дода шудааст.</p> <p>ВМҲИА ташхиси иҷтимоӣ оид ба масъалаҳои шуғли ҳамаи барномаҳои қабулшаванда ва амалишавандай рушди иқтисодӣ, минтақавӣ, соҳавӣ, инчунин барномаҳои сармоягузориро таъмин менамояд.</p> <p>Робитаи байни рушди шуғл ва вусъатбахшии бозорҳои фурӯш, хусусан содирот, бо роҳи ҷорӣ намудани нишондиҳандаҳои самаранокии шуғл ба сиёсати рушд ва тақвиятбахшии ҳамкории идораҳои давлатӣ оид ба рушди содирот ва шуғл таҳқим бахшида шудааст.</p>		А, ВМол, ВМ, бо ҷал- би ШИ		
1.1.4. Дастирии инноватсияҳо (навгонҳо) дар иқтисод	Сиёсати таъминкунандай дастирии инноватсияҳо дар иқтисод, ҷорӣ гардидани технологияҳои нав, истеҳсолоти илмтабл, истифодаи манбаъҳои гайрианъанавии энергия ва истеҳсолоте, ки коркарди ашёи ҳоми маҳаллиро таъмин мекунанд, таҳия ва ҷорӣ карда шудааст.	12.2014	ВРИС, КДСИАД, бо ҷал- би ШИ	28 000,0	нишондих андай 11
	Ҳамагӣ харочоти барои Вазифаи 1.1. пешбинишаванда:	63016.3			
	Вазифаи 1.2. Ташаккул додани муҳити ҷолиби соҳибкорие, ки ба таъсиси чойҳои корӣ мусоидат намояд				
1.2.1. Беҳтарсозии муҳити соҳибкорие, ки ба рушди иқтисод ва таъсиси чойҳои нави корӣ мусоидат	<p>Корфармоён аз иҷрои вазифаҳои ба онҳо хос набуда, аз ҷумла пардоҳти нафақаҳо ва қӯмакпулиҳо озод карда шудаанд.</p> <p>Ҳар сол нақшай беҳтарсозии муҳити соҳибкорӣ якҷоя бо ташкилотҳои соҳибкорон ва сармоягузорон таҳия карда мешавад.</p>	01.2013- 12.2020	КДСИАД , ВРИС, ВМол, ВМҲИА, КА,	34 685,8	нишондих ндаҳои 12 ва 13

мекунад	<p>Монеахои маъмурӣ барои соҳибкорони инфириодӣ, корхонаҳои хурду миёна ва хочагиҳои дехқонӣ (фермерӣ) камтар карда шудаанд.</p> <p>Дастгирии давлатӣ ва ҳавасмандгардонии моддии соҳибкороне, ки барои омӯзонидани кормандон маблағҳо чудо мекунанд, корхонаҳои хурду миёна таъсис медиҳанд ва соҳаҳои истехсолиро тараққӣ медиҳанд, чорӣ карда шудааст.</p> <p>Заминаи институтионалии шаффофт ва оммафаҳми соҳибкорӣ таъсис дода шудааст, шаклҳои соҳибкорӣ ба тартиб дароварда шудаанд.</p> <p>Тартиби соддагардидаи бақайдигирии фаъолияти хочагидорӣ дар шакли шахси ҳукукӣ, ки ба принципи "равзанаи ягона" асос ёфтааст, чорӣ карда шудааст, ҳароҷотҳо камтар карда шудаанд.</p> <p>Даҳолати мақомоти ҳокимияти давлатӣ ба фаъолияти соҳибкорон манъ карда шудааст.</p> <p>Соҳибкорон фаъолияти хочагидории ҳудро дар шакле, ки ба фаъолияти онҳо мутобиқ мебошанд, ба расмиёт медароранд.</p> <p>Хизматрасониҳои электронӣ барои соҳибкорон ҳангоми пешниҳод кардани ҳособотҳо ба мақомоти андоз ва иттилооти оморӣ, пардоҳти андозҳо, бақайдигирии кормандон ва дигар намуди хизматрасонӣ рушд намудааст.</p> <p>Чорабиниҳои дарозмӯҳлат оид ба иттилоотонии аҳолӣ аз аҳамият ва зарурати пешбуруди тиҷорати ҳуд ва рушди соҳибкорӣ таҳия ва татбиқ мегарданд.</p>		бо ҷалби ШИ, ВАО	
1.2.2. Такмилдии идоракуни сиёсати андоз	<p>Системаи пардоҳти андозҳо содда карда шудааст ва ҳавфи коррупсия бо роҳи чорӣ намудани тавсияи саҳехи меъёрҳои қонунҳо кам карда шудаанд.</p> <p>Ҳангоми қабули тасҳехот ба Кодекси андоз мӯҳлатҳои воқеии эътибор пайдо кардани меъёрҳои нави қонунҳо муқаррар карда мешаванд.</p> <p>Соҳибкорон бо иттилоот ва омӯзонидани тартиби пардоҳти андозҳо, барасмиятдарории ҳисоботҳо ва пешбуруди баҳисобигирӣ таъмин карда шудаанд.</p> <p>Феҳристи умумимиллии бақайдигирии андозсупорандагон такмил ёфта, дастрасии он ба мақомоти сугуртai иҷтимоӣ ва шугли аҳолӣ таъмин гардидааст..</p>	12.2012	ВМол, ВРИС, ВМҲИА , КА, бо ҷалби ШИ, ВАО	8 315,8

1.2.3. Такмилдихий системай сугуртаи давлатии ичтимой	<p>Вобастагии байни пардохти сугуртаи ичтимой ва маблагхой аз сугуртаи ичтимой гирифташаванд муқаррар карда шудааст.</p> <p>Тартиби пардохтхой сугуртаи ичтимой барои табақаҳои алоҳидай аҳолӣ: хизматчиёни ҳарбӣ, модарон (падарон) ҳангоми руҳсатӣ барои нигоҳбини кӯдак ва ғайра муқаррар карда шудааст.</p> <p>Тартиби пардохтхой сугуртаи ичтимой барои шахсон ҳангоми гирифтани кӯмакпулӣ тибки сугуртаи ичтимой (корношоямии муваққатӣ, ҳомиладорӣ, таваллуд ва бекорӣ) муқаррар карда шудааст.</p> <p>Механизми индексатсияи пасандозҳои инфириодии сугуртаи ичтимой таҳия ва ҷорӣ карда шудааст ва иттилоотонии доимии иштироккунандагони системаи сугуртаи ичтимой таъмин карда шудааст.</p> <p>Имконияти ҳамроҳшавии ихтиёри ба системаи сугуртаи давлатии ичтимой, аз ҷумла ба сугуртаи нафака, барои шахсоне, ки таҳти сугуртаи ҳатмии ичтимой қарор дода намешаванд, аз он ҷумла муҳоҷирони меҳнатӣ таъмин карда шудааст.</p>	12.2013	ВМҲИА, ВМол, ВРИС, КА	Ниг. ба банди 3.1.3.	Нишондиҳа ндаҳои 14 ва 15
	<p>Тибки санадҳои меъёри ҳуқуқӣ тақсимкунӣ меъёри пардохтҳои сугуртаи ичтимой аз рӯи намудҳои алоҳидай сугурта муайян карда шудааст:</p> <ul style="list-style-type: none"> - пардохтҳо барои сугуртаи ичтимой; - пардохтҳои нафака; - пардохтҳо барои сугуртакунӣ аз бекорӣ. <p>Барои ҳар як намуди сугуртаи ичтимой буҷетҳои алоҳидай маҳсус бо даромадҳо ва ҳароҷотҳои алоҳидай ташкил карда шудаанд.</p> <p>Феҳристи умуимилии баҳисобгирии шахсони дар системаи сугуртаи давлатии ичтимой сугурташуда таъсис дода шудааст.</p>	12.2011	ВМҲИА, ВМол, КА	Ниг. ба банди 3.1.3.	
1.2.4. Ҳавасмандгардонии иштирок дар системаи сугуртаи давлатии ичтимой	<p>Меъёрҳои пардохтҳои сугуртаи ичтимой (ҳачми умумиашонро паст накарда) байни кормандон ва корфармоён аз нав тақсим карда шудаанд, ҳиссаи корфармо кам карда шудааст.</p> <p>Меъёрҳои тафриқаноки пардохтҳои сугуртаи ичтимой барои категорияҳои гуногуни андозсупорандагон муқаррар карда шудаанд.</p> <p>Иттилоотонии иштироккунандагони системаи сугуртаи ичтимой оид ба пардохти пардохтҳои сугуртавӣ беҳтар карда шудааст.</p>	12.2014 - 2020	ВМҲИА, ВМол, ВРИС, КА, КДСИАД, бо ҷалби ШИ	555,8	

		Ҳамагӣ харочоти барои Вазифаи 1.2. пешбинишаванда:	43 557,3		
		Ҳамагӣ харочоти барои Афзалияти 1 пешбинишаванда:	106 573,6		
Афзалияти 2. Ташаккулдиҳии бозори меҳнати фасеҳ ва барои ҳама дастрас					
Вазифаи 2.1. Истифодай механизми ташаккулдиҳии пардохти музди меҳнат барои батанзимдарории бозори меҳнат					
2.1.1. Истифодай музди меҳнати ҳадди ақал ва ҳадди ақали андозбандинашаванда и андоз аз даромад ҳамчун воситаи воқеӣ барои таъмини даромади кафолатноки шахсони коргар	Дар сатҳи қонунгузорӣ тартиби таҷдиди назар намудани музди меҳнати ҳадди ақал ва ҳадди ақали андозбандинашаванда андоз аз даромад бо вобастакунӣ ба нишондиҳандаҳои мушаххаси рушди иқтисодӣ ҷорӣ карда шудааст. Ҳар сол музди меҳнати ҳадди ақал ва ҳадди ақали андозбандинашавандаи андоз аз даромад бо вобастакунӣ ба нишондиҳандаҳои мушаххаси иқтисодӣ таҷдиди назар карда мешавад.	12.2011.	ВМҲИА , ВМол, бо ҷалби ШИ	Варианти 1: 131 190,5 Варианти 2: 482 995,0	нишондиҳа ндаҳои 16,17 ва 18
2.1.2. Ҳалли мушкилоти қарздории доимӣ аз рӯи пардохти музди меҳнат	Инвентаризатсияи қарздорӣ аз рӯи пардохти музди меҳнат гузаронида шудааст. Муоина ва назорати ташаккулёбии қарздорӣ аз рӯи пардохти музди меҳнат муқаррар карда шудааст, барои коргарон имконияти фавран ҳабар додан/шикоят кардан аз напардохтани музди меҳнат фароҳам оварда шудааст. Тартиби пардохти ҳатмии ҳармоҳаи музди меҳнат муайян карда шудааст.	01.2013	ВМҲИА , КА, бо ҷалби ШИ	Аз ҳисоби маблағгу- зории ҷории иҷроқуна- ндагон	
Ҳамагӣ харочоти барои Вазифаи 2.1. пешбинишаванда:					Variant 1: 131190,5 Variant 2: 482995,0
Вазифаи 2.2. Тағйир додани самти таҳсилот барои дастрасири намудани ислоҳоти соҳторӣ дар иқтисод					
2.2.1. Таъмини дастрасӣ барои аҳолӣ ба таҳсил дар тӯли та момии ҳаёт	Дар қонунгузорӣ оид ба маориф принципи "Омӯзиш дар тӯли тамоми ҳаёт", ки дастрасии таҳсилотро барои ҳама, сарфи назар аз синну сол, ҷинс, таҳсилоти пештара, маҳалли истиқомат, сатҳи даромадҳо ва нуқсонҳои функционалӣ (чисмонӣ) таъмин мекунад, ҷорӣ карда шудааст. Шаклҳои гуногуни таҳсил (аз чумла фосилавӣ, ғоибона, шабона, таҳсил дар курсҳои кӯтоҳмуддат, таҳсили ғайрирасмӣ ва ғайра), дорон мундариҷа ва давомнокии гуногун, дар ҳама минтақаҳо дастрас, ки идомадиҳии таҳсилро таъмин менамоянд, ташкил карда шудаанд.	12.2013	ВМ, ВМҲИА , ВРИС, бо ҷалби ШИ	Аз ҳисоби маблағгу- зории ҷории иҷроқуна- ндагон	Нишондиҳа ндаи 19

	Идораҳои мастьул барои пешбурди таҳсил дар тӯли тамоми ҳаёт муайян карда шудаанд.				
.2.2. Вусъатбахшии фасехии таҳсилот	<p>Эҳтиёҷоти бозори меҳнат муайян карда мешавад ва барномаҳои омӯзишие, ки салоҳият ва малакаҳои заруриро таъмин мекунанд, таъсис дода мешаванд.</p> <p>Имконияти эътироф намудани донишу малакаҳое, ки дар доираи таҳсили ғайрирасмӣ ба даст оварда шудаанд, муҳайё карда шудааст.</p> <p>Тартиби иштироки бахши хусусӣ дар таъмини таҳсилот дар тамоми зинаҳо таҳия гардидааст.</p>	Доимӣ, аз 12.2013 сар кар- да	ВМ, ВМҲИА, б о ҷалби ШИ, Бахши хусусӣ	Аз ҳисоби маблағгу- зории чории иҷроқуна- ндагон	Нишондиҳа ндаҳои 20 ва 21
2.2.3. Омодасозии ча- вонон барои гузариш аз таҳсил ба меҳнат	<p>Ба барномаи мактаби миёнаи асосӣ ворид намудани масъалаҳои омодасозӣ барои баромадан ба бозори меҳнат, шиношавӣ бо асосҳои тиҷорат, баланд бардоштани сатҳи саводнокии функционалӣ ва инкишоф додани фикрронии мантиқӣ дохил карда шудааст.</p> <p>Дар мактаби миёнаи асосӣ масъалаҳои роҳнамои касбӣ ва касбомӯзонӣ ҷорӣ карда шудаанд.</p>	2012- 2014	ВМ, ВМҲИА	331,5	
2.2.4. Тағйир додани самти таҳсилоти касбӣ ба эҳтиёҷоти бозори меҳнат	<p>Муассисаҳои таҳсилоти касбӣ бо корфармоён дар таҳияи стандартаҳои касбӣ, барномаҳои таълимӣ, ташкили таҷрибаомӯзии до-нишомӯzon, баҳодиҳии донишҳои хатмкунандагони муассисаҳои таҳсилоти касбӣ ҳамкорӣ мекунанд.</p> <p>Дар ҳама марҳилаҳои таҳсилоти касбӣ омӯzonидани малакаҳои соҳибкорӣ дохил карда шудаанд.</p> <p>Талабот нисбати омӯzonидани кормандоне, ки дар ихтисосҳои во-баста ба хизматрасонии истеъмолгарон кор мекунанд, ба монанди кормандони соҳаи савдо ва ҳӯроқи умумӣ, ҳамлу нақли мусофи-рон, соҳаи хизматрасонӣ, инчунин роҳбарони хочагихои дехқонӣ ва соҳибкорони навтаҷриба муқаррар ва ҷорӣ карда шудаанд.</p>	12.2013 - 2020	ВМ, ВМол, ВМҲИА , ВРИС, бо ҷалби ШИ	140,0	нишондиҳа ндаҳои 22 ва 23
2.2.4. Тағйир додани самти таҳсилоти касбӣ ба эҳтиёҷоти бозори меҳнат	<p>Муассисаҳои таҳсилоти касбӣ бо корфармоён дар таҳияи стандартаҳои касбӣ, барномаҳои таълимӣ, ташкили таҷрибаомӯзии до-нишомӯzon, баҳодиҳии донишҳои хатмкунандагони муассисаҳои таҳсилоти касбӣ ҳамкорӣ мекунанд.</p> <p>Дар ҳама марҳилаҳои таҳсилоти касбӣ омӯzonидани малакаҳои соҳибкорӣ дохил карда шудаанд.</p> <p>Талабот нисбати омӯzonидани кормандоне, ки дар ихтисосҳои во-</p>	12.2013 - 2020	ВМ, ВМол, ВМҲИА, В РИС, бо ҷалби ШИ	140,0	нишондиҳа ндаҳои 22 ва 23

	баста ба хизматрасонии истеъмолгарон кор мекунанд, ба монанди кормандони соҳаи савдо ва ҳӯроки умумӣ, ҳамлу нақли мусофи-рон, соҳаи хизматрасонӣ, инчунин роҳбарони хоҷагиҳои дехқонӣ ва соҳибкорони навтаҷриба муқаррар ва ҷорӣ карда шудаанд.				
	Ҳамагӣ ҳароҷоти барои Вазифаи 2.2. пешбинишаванда:	471,5			
Вазифаи 2.3. Такмилдиҳии қонунгузорие, ки муносибатҳои меҳнатиро ба танзим медарорад					
2.3.1. Такмилдиҳии қонунгузории меҳнат бо дарназардошти шаклҳои муҳталифи шуғл	Мафхумҳои соҳаи меҳнат, шуғл ва бозори меҳнат дар қисмати муайян намудани ҳадди дақиқ байни мақомотҳои муҳталиф дар бозори меҳнат аниқ карда шудаанд. Шаклҳои қонунии муносибатҳои меҳнатӣ муайян карда шудаанд ва қонунгузорӣ такмил дода шудааст. Классификатори қасбҳо/шуғлҳо тибки стандартҳои ТБМ таҳия ва ҷорӣ карда шудааст. Ба қонунгузории меҳнат тасҳехот дар қисмати барасмиятдарории ҳатмии ҳаттии муносибатҳои меҳнатӣ дар ҳама шаклҳои шуғл ворид карда шудаанд.	12.2014	ВМҲИА , ВРИС, ВМол, КА, бо ҷалби ШИ	25,5	Нишондиҳа ндаи 24
2.3.2. Рушди муносибатҳои меҳнатӣ	Ба қонунгузории меҳнат тасҳехот дар қисмати баланд бардоштани фасеҳияти бозори меҳнат ва мутобиқсозии он ба шароити воқеӣ ворид карда шудаанд. Якҷоя бо шарикони иҷтимоӣ (ШИ) мунтазам омӯзонидан ва иттилоотонии корфармоён ва коргарон оид ба меъёроҳои қонунгузории меҳнат ва хӯҷҷатҳои меъёрий оид ба мусоидат ба шуғл, идоракунии захираҳои инсонӣ доир карда мешавад. Шаклҳои ҳисботи оморӣ барои доир намудани таҳлили мунтазами муносибатҳои меҳнатӣ таҳия ва ҷорӣ карда шудаанд.	12.2013-2020	ВМҲИА , АО, бо ҷалби ШИ	555,8	Нишондиҳа ндаҳои 25, 26, 27, 28 ва 29
	Ҳамагӣ ҳароҷоти барои Вазифаи 2.3 пешбинишаванда:	581,3			
Вазифаи 2.4. Марҳила ба марҳила кам кардани ҳаҷми шуғли ба қайд гирифтанашууда					
2.4.1. Таҳия намудани Барномаи давлатӣ оид ба кам кардани ҳаҷми шуғли ба қайд гирифтана-шууда/ғайрирасмӣ	Сиёсати давлат оид ба паст намудани сатҳи шуғли ба қайд гирифтанашууда/ғайрирасмӣ муайян карда шудааст. Шартномаҳои меҳнатӣ танҳо дар шакли ҳаттӣ баста мешаванд. Ҷавобгарии қатъитари маъмурӣ ва ҷиноятии корфармоён барои риоя накардан қонунгузории меҳнат амал мекунад. Чорабиниҳои маҳсус барои сабук намудани назорат ва таҳлили шуғл дар соҳаҳои дорои ҳавфи бештарӣ шуғли ба қайд гирифта-	12.2012 - 2020	ВМҲИА , ВРИС, ВМол, КА, бо ҷалби ШИ	3194,1	Нишондиҳа ндаҳои 30, 31 ва 32

	<p>нашуда таҳия ва чорӣ карда шудаанд.</p> <p>Ҷомеа аз таъсири манғии шуғли ба қайд гирифтанашуда иттило-отонида шудааст.</p>				
2.4.2. Таҷдиҳи назар намудани бархурдҳо нисбати ташкили хочагиҳои дехқонӣ (фермерӣ) вобаста ба хислат ва андоза чорӣ гардидаанд.	<p>Меъёрҳо оид ба бақайдгирии ҳатмии хочагиҳои дехқонӣ (фермерӣ) вобаста ба хислат ва андоза чорӣ гардидаанд.</p> <p>Мутобики меъёрҳои қонунгузории меҳнат системаи муносабатҳои меҳнатӣ дар хочагиҳои дехқонӣ (фермерӣ) ташкил карда шудааст, баҳисобигирии шуғлдоштагон ва ҳаракати қувваи корӣ дар онҳо ба роҳ монда мешавад.</p>	12.2013	<p>ВМҲИА , ВРИС, ВМол, КА, бо ҷалби ШИ</p>	<p>Аз ҳисоби маблағгу- зории ҷории иҷроқуна- ндағон</p>	
Ҳамагӣ ҳарочоти барои Вазифаи 2.4. пешбинишаванда:			3 194,1		

Вазифаи 2.5. Вусъатбахшии ҷалбуни иҷтимоии табақаҳои аз ҷиҳати иҷтимоӣ дар канор мондаи аҳолӣ						
2.5.1. Ташаккулдиҳии системаи ҳамгироии иҷтимоӣ	<p>Тадқиқотҳо оид ба масъалаҳои аз ҷиҳати иҷтимоӣ дар канормонӣ ва камбизоатӣ мунтазам гузаронида мешаванд.</p> <p>Гурӯҳҳои аҳолии таҳти ҳавфи дарканормонии иҷтимоӣ қарордошта, ки барои онҳо дастгирӣ ба нақша гирифта мешавад, муайян карда шудаанд.</p> <p>Агентии давлатии ҳамгироии иҷтимоии назди ВМҲИА таъсис дода шудааст.</p> <p>Хизматрасониҳои омӯзонидани иловагӣ барои ҷавонон, бекорон ва корҷӯён аз фанҳои таълимие, ки барои идома додани таҳсил ва гирифтани касб (бартараф намудани камбудиҳои донишҳои пештара) зарур мебошанд, ташкил карда шудаанд.</p> <p>Барои саводомӯзии шаҳсони савод надоштаи синни аз 15-сола боло ба ҳамгироии онҳо дар бозори меҳнат имкониятҳо фароҳам оварда шудаанд.</p> <p>Барои таҳсилоти касбӣ, бозомӯzonӣ ва такмили ихтисоси занони маъюб, модарони кӯдакони маъюб, заноне, ки кӯдакони хурдсол доранд, шароит муҳайё карда шудааст.</p>	12.2013 - 2019	ВМҲИА , ВМ, бо ҷалби ТФД	9 120,0	Нишондиҳа ндаҳои 33, 34, 35 ва 36	
2.5.2. Аз нав баррасӣ намудани қвотакунонии ҷойҳои корӣ барои табақаҳои аз ҷиҳати иҷтимоӣ осебпазири аҳолӣ	<p>Барои табақаҳои аз ҷиҳати иҷтимоӣ осебпазири аҳолӣ ҷойҳои кории маҳсус таъсис дода мешаванд.</p> <p>Дастгирии корфамоёне, ки барои табақаҳои аз ҷиҳати иҷтимоӣ осебпазири аҳолӣ ҷойҳои корӣ таъсис медиҳанд, ҷорӣ карда шудааст.</p>	Аз 01.2016 сар карда	ВМҲИА, ВМол, КА, бо ҷалби ТФД	14 180,4	Нишондиҳа ндаи 37	
2.5.3. Вусъатбахшии имкониятҳо барои занон ҷиҳати якҷоя карданӣ кори оилавӣ ва фаъолияти меҳнатӣ	<p>Шабакаи муассисаҳои томактабӣ рушд дода шудааст, имкониятҳои таҳсили иловагии кӯдакон фароҳам оварда шудаанд, имкониятҳои рӯзи давомдор дар мактабҳо барои таъмини нигоҳбини кӯдакон вусъат бахшида шудаанд.</p> <p>Шабакаи марказҳои офииятбахшӣ барои кӯдакони маъюб, барои баланд бардоштани сатҳи фаъолнокии волидони онҳо, дар навбати аввал модарони онҳо инкишоф ёфтааст.</p>	Мунтазам то 12.2020	ВМ, ВМҲИА, ВРИС	Аз хисоби маблағгузории чории иҷроқуна-ндағон	Нишондиҳа ндаҳои 38 ва 39	
Ҳамагӣ ҳарочоти барои Вазифаи 2.5. пешбинишаванда:					23 300,4	
Ҳамагӣ ҳарочоти барои Афзалияти 2 пешбинишаванда:					Версияи 1: 158 737,7 Версияи 2: 510 542,2	

Афзалияти 3. Такмилдихии танзими бозори меҳнат

Вазифаи 3.1. Баланд бардоштани самаранокии идоракунии бозори меҳнат

3.1.1. Такмилдихии қонунгузорӣ оид ба шуғл	<p>Қонунгузорӣ оид ба шуғл аз нуқтаи назари нигоҳ доштани танҳо он меъёрхое, ки ичрошавандаанд, мутобиқ гардонида шудааст.</p> <p>Ҷудокунии дақики функсияҳо байни таҳиягарони сиёсат ва мақомоти татбиқкундандаи он ҷорӣ карда шудааст.</p> <p>Қонунгузорӣ барои ҷалби бахши хусусӣ ба мусоидат намудан ба шуғл, таҳия гардидааст, агентиҳои хусусии шуғл рушд мейбанд.</p> <p>Барҳурдҳои нав дар сиёсати давлатӣ оид ба тақсимот ва истифодаи оқилонаи захираҳои меҳнатӣ, масъалаҳои кучонидани ихтиёри ҷаҳонӣ ва муҳочирияти экологӣ ба сиёсати шуғл ҳамроҳ карда шудаанд.</p>	12.2012 - 2020	ВМҲИА, ВМол, ВРИС	90 000,0	Нишондиҳа ндаи 40
3.1.2. Таҷдиди назар намудани принсипҳои ташкили кори ҲДША ва баланд бардоштани самаранокии кори он	<p>Аз зиммаи Агентии давлатии хифзи иҷтимоӣ, шуғли аҳолӣ ва муҳочирият масъалаҳои хизматрасонии иҷтимоӣ ҳориҷ карда шуда, ба зиммаи Агентии нави ҳамгирии иҷтимоӣ вогузор карда шудаанд.</p> <p>Кори ҲДША ба эҳтиёҷоти бекорон нигаронида шудааст, принсиپи "Рӯ ба мизоҷ" ҷорӣ карда шудааст, дастурамалҳои даҳлдор таҳия гардидаанд, омӯзонидани кормандон ташкил карда шудааст.</p> <p>Самаранокии кори ҲДША бо дарназардошти фикру ақидаҳои истифодабарандагони хизматрасонии он мунтазам арзёбӣ карда мешавад, мониторинги доимӣ ҷорӣ карда мешавад.</p> <p>Меъёрхое, ки қоунунгузорӣ оид ба шуғл барои бекорон пешбинӣ намудааст, бо маблағузорӣ таъмин карда мешаванд.</p> <p>Банақшагирии стратегии фаъолияти ҲДША ва мақомоти маҳаллии он ҷорӣ карда шудааст.</p> <p>Омӯзонидани кормандони мақомоти ҲДША дар маҳалҳо оид ба банақшагирии стратегӣ ташкил карда шудааст.</p> <p>Номгӯи хизматрасониҳои ҲДША васеъ карда мешавад ва бо дарназардошти эҳтиёҷоти мизоҷони он ва мусоидати бештар ба шуғл нав карда мешавад.</p> <p>Чорабиниҳо оид ба пешгирии бекорӣ таҳия ва татбиқ карда мешаванд.</p>	2011-2020	ВМҲИА, ВМол, мақомоти маҳалли ҳокимияти давлатӣ, бо ҷалби ШИ, ТГД	Версияи 1: 429 409,0 Версияи 2: 486 514,0	Нишондиҳа ндаҳои 41, 42, 43 ва 44

	<p>Хизматрасоний электронӣ барои мизочони ХДША ташкил карда шудаанд.</p> <p>Фехристи баҳисобигирӣ бекороне, ки дар ХДША ба қайд гирифта шудаанд, таъсис дода шудааст.</p>				
3.1.3. Навсозӣ ва таҷқизонии техникии мақомоти меҳнат ва шуғл	<p>Кори мақомоти меҳнат ва шуғл (ВМҲИА, Агентии ҳифзи иҷтимоӣ, шуғли ахолӣ ва муҳоҷират, Агентии сӯғуртai иҷтимоӣ ва нафақа, Ҳадамоти давлатии назорат дар соҳаи меҳнат, шуғл ва ҳифзи иҷтимоии ахолӣ ва Ҳадамоти давлатии ташхиси тиббию иҷтимоӣ) бо истифодাই имкониятҳои техникии мусоир ташкил карда шудааст.</p> <p>Фазои ягона ва фаъоли иттилоотӣ оид ба пешниҳод ва талабот ба кувваи корӣ ташкил карда шудааст.</p> <p>Фазои ягона ва фаъоли иттилоотӣ оид ба мубодилаи майлумотҳо байни соҳторҳои муҳталиф оид ба меҳнат ва шуғл, инчунин бо дигар идораҳои манфиатдор (кумитаи андоз, системаи маориф, ВРИС ва гайра) ташкил карда шудааст.</p>	Марҳила ба марҳила то 12.2020	ВМҲИА, ВМол, ВРИС, КА	61 842,3	
Ҳамагӣ хароҷоти барои Вазифаи 3.1. пешбинишаванд:					Версияи 1: 581 251,3 Версияи 2: 638 356,3
Вазифаи 3.2. Ташаккулдиҳии системаи таҳлил ва ояндабинии бозори меҳнат, таҳқими омори меҳнат					
3.2.1. Таъсис додани системаи дурнамои бозори меҳнат ва истифодাই пешгӯиҳо	Идораҳои барои ояндабинии миёнамӯҳлат ва дарозмӯҳлати бозори меҳнат масъулбуда муайян карда шудаанд. Омӯзонидани кормандон бо усулҳои истифодабарӣ ва таҳияи дурнамоҳои эҳтиёҷот ба кувваи корӣ ва тартибидии хисботҳо ташкил карда шудааст.	2013-2015	ВРИС, ВМол, ВМҲИА	1 065,0	
	Системаи дурнамои қӯтоҳмӯҳлати бозори меҳнат дар фаъолияти ХДША таҳия ва ҷорӣ карда шудааст. Дар ВМҲИА воҳиди соҳтории масъули таҳияи дурнамои демографӣ ва банакшагирии захираҳои инсонӣ таъсис дода шудааст.	12.2011 - 2020	ВМҲИА, ВМол, ВРИС	512,1	Нишондиҳа ндаи 45
	ХДША ҳар сол пурсиши корфармоёнро оид ба эҳтиёҷот ба кормандон ва қасбҳои зарурӣ доир менамояд ва таҳлили эҳтиёҷот дар бозори меҳнатро нашр менамояд.	Аз 01.2012 сар	ВМҲИА, ВМол, бо ҷалби	Аз ҳисоби маблағгузории ҷории иҷроқуна-	

	Барномаи омӯзонидани корчӯён ва бекорон, инчунин интихоби донишомӯзон барои системаи таҳсилоти ибтидой ва миёнаи касбӣ, дар асоси натиҷаҳои ояндабинии эҳтиёҷоти бозори меҳнат ташаккул ва тасҳех карда мешаванд.	карда, доимӣ	ИКЧТ	ндагон	
3.2.2. Такмилдиҳии баҳисобигрии омории шуғл	Баҳисобигрии омории ҳама шаклҳои шуғле, ки қонунгузорӣ пешбинӣ намудааст, ҷорӣ карда шудааст. Омори шуғл бо омори андозбанӣ ва сугуртаи иҷтимоӣ мунтазам муқоиса карда мешавад.	12,2013	АО, ВРИС, ВМҲИА , КА	Аз хисоби маблағгузории ҷории иҷроқунандағон	
3.2.3. Ҷорӣ намудани ТҚҚ-и мунтазам	Ҳар сол ТҚҚ бо фарогирии ҳатмии масъалаҳои муҳоҷирати меҳнатӣ ва таҳсили калонсолон доир карда мешаванд.	Аз соли 2014 сар карда, ҳар сол	АО, ВМҲИА , ВРИС, ВМол	3 150,0	
Ҳамагӣ ҳароҷоти барои Вазифаи 3.2. пешбинишаванда:		4 727,1			
Вазифаи 3.3. Такмилдиҳии системаи ҳифзи меҳнат барои ҳавасмандгардонии корфармоён ба иштироки фаъолона дар бозори меҳнат					
3.3.1. Ҷорӣ намудани барҳурдҳои нав дар системаи ҳифзи меҳнат, ки ба стандартҳои байналмилалӣ асос ёфтаанд	Концепсияи соҳтори нави миллии бехатарӣ ва ҳифзи меҳнат, аз он ҷумла барномаи миллии ҳифзи меҳнат таҳия шуда, қонунгузорӣ дар асоси стандартҳои ТБМ оид ба ҳифз ва бехатарии меҳнат такмил дода шудааст. Намуди нави сугуртаи иҷтимоии ҳатмӣ – сугуртаи иҷтимоӣ аз ҳодисаҳои ноҳуш дар ҷои кор ва бемориҳои касбӣ ҷорӣ карда шудааст. Иттилоотонии доимии корфармоён ва кормандон оид ба ҳифзи меҳнат ва шароити меҳнат доир карда мешавад. Дар Пажуҳишгоҳи илмию тадқиқотии меҳнат ва ҳифзи иҷтимоии аҳолӣ соҳтори илмӣ оид ба ҳифзи меҳнат таъсис дода шудааст. Чорабиниҳои ҳавасмандгардонии андозии истеҳсолкунандағони воситаҳои муҳофизати инфириодӣ муайян карда шудаанд.	2012-2020	ВМҲИА , бо ҷалби ШИ	908,6	Нишондиҳа ндаҳои 46 и 47
3.3.2. Таҳқими иқтидорҳои нозироти ҳифзи меҳнат	Ба зиммаи нозироти ҳифзи меҳнат танҳо функцияҳои назорат ва тафтиши давлатӣ, иҷрои қонунгузорӣ оид ба меҳнат, оид ба ҳифзи меҳнат ва шароити меҳнат, паст кардани сатҳи шуғли ба қайд гирифтана шуда ва истифодаи меҳнати кӯдакон voguzor карда шудаанд. Масъалаҳои назорати таъиноти нафақаҳо ба мақомоти сугурtaи иҷтимоӣ супурда шудаанд.	2015	ВМҲИА , ВМол	Аз хисоби маблағгузории ҷории иҷроқунандағон	Нишондиҳа ндаҳои 48 и 49

	<p>Иқтидорҳои нозирот бо роҳи ташкил намудани омӯзонидани кормандон ва такмили ихтисоси онҳо ва таҷхизонидани техниқӣ таҳқим баҳшида шудаанд.</p> <p>Миқдори тадқиқотҳо ва боздидҳо аз корхонаҳои дорои хавфи ба-ланди шуғли ба қайд гирифтанашуда буда, инчунин корхонаҳое, ки меъёрҳои хифзи меҳнатро вайрон мекунанд ва меҳнати кӯда-конро истифода менамоянд, зиёд карда шудааст.</p> <p>Амалияи санчишҳои мунтазами корхонаҳо оид ба ошкор намуда-ни далелҳои вайронкунии қонунгузории меҳнат нисбати занон ва ҷавонони то 18-сола, инчунин далелҳои табъиз бо нишонаи ҷинс ва синну сол ҷорӣ карда шудааст.</p> <p>Қоидаҳои ҳисоботдиҳии дастраси нозироти меҳнат оид ба натиҷаҳои фаъолияти ҳуд таҳия карда шудаанд.</p>			
3.3.3. Фаъолноксозии фаъолият оиди аз байн бурдани шаклҳои бадтарини меҳнати кӯда-кон	<p>Идораи давлатие, ки барои ҳалли проблемаҳои меҳнати кӯдақон масъул мебошад, муайян карда шудааст.</p> <p>Нақшай миллии амалиёт оиди аз байн бурдани шаклҳои бадтарини меҳнати кӯдақон дар Тоҷикистон таҳия гардидааст.</p>	12.2012	ВМҲИА, ВМол, ВРИС, ВМ, бо ҷалби ШИ, ТҒД	Аз ҳисоби маблағгу- зории ҷории иҷроқуна- ндағон
Ҳамагӣ ҳарочоти барои Вазифаи 3.3. пешбинишаванда:		908,6		
Вазифаи 3.4. Ҳифзи бозори меҳнати дохилӣ				
3.4.1. Такмилдиҳии қонунгузорӣ оид ба шуғл ва муҳоҷират дар масъалаҳои хифзи бозори меҳнати дохилӣ	<p>Принсипе ҷорӣ карда шудааст, ки ҷойҳои кории холӣ ба воситаи ҲДША ба қувваи кории маҳаллӣ пешниҳод карда мешаванд ва танҳо дар сурати талабот надоштани онҳо барои ҷалб намудани танҳо кормандони баландиҳтисоси хориҷӣ иҷозат дода мешавад.</p> <p>Меъёрҳои қонунгузорӣ оид ба ташкили фаъолияти соҳибкорӣ аз ҷониби шаҳрвандони хориҷӣ дар Тоҷикистон танҳо дар асоси шахси ҳукуқӣ қабул карда шудаанд.</p>	12.2011	ВМҲИА , ХМ	Аз ҳисоби маблағгу- зории ҷории иҷроқуна- ндағон
				Нишондиҳа ндаи 50

3.4.2. Муайян намудани меъёрҳо оид ба хифзи бозори меҳнати дохилӣ	<p>Меъёри ҳатмии забони давлатиро омӯхтани шаҳрвандони хориҷӣ, барои чунин соҳаҳои шуғл, ба монанди савдо ва хизматрасонӣ, тиб, педагогика ва дигар соҳаҳое, ки бо кор бо истеъмолгарон алоқаманданд, ҷорӣ карда шудааст.</p> <p>Шабакаи гуногуншоҳаи курсҳои кӯтоҳмуддати пулакии омӯзиши забони давлатӣ барои шаҳрвандони хориҷӣ ва аҳолии Тоҷикистон, ки забони давлатиро дар сатҳи кофӣ намедонанд, инчунин арзёбии донишҳои забонии ба забони давлатӣ гирифташуда ташкил карда шудааст.</p> <p>Меъёрии ҳатмии ба забони давлатӣ тавзеҳот доштани тамоми молҳои истифодаи умумӣ ба Тоҷикистон воридшаванда ҷорӣ карда шудааст.</p>	12.2012	ВМ, ВМҲИА , ХМ	Аз ҳисоби маблағгу- зории ҷории иҷроқуна- ндағон	
---	--	---------	----------------------	--	--

Ҳамагӣ ҳарочоти барои Вазифаи 3.4. пешбинишаванда:

-

Вазифаи 3.5. Баланд бардоштани нақши мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ дар рушди бозори меҳнат

3.5.1. Таъмин намудани иштироки мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ дар рушди шуғл дар сатҳи минтақавӣ	<p>Ба қонунгузорӣ оид ба шуғл дар қисмати баланд бардоштани сатҳи иштироки мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ дар рушди шуғл ва ҳалли проблемаҳои шуғл дар сатҳи минтақавӣ тағйирот ворид карда шудаанд.</p> <p>Маводҳои таълимӣ ва иттилоотӣ оид ба масъалаҳои иштироки мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ дар рушди шуғл дар сатҳи минтақавӣ таҳия карда шудаанд.</p> <p>Дар сатҳи маҳаллӣ барои таҳияи барномаҳои минтақавии мусоидат ба шуғл кӯмаки методӣ расонида шудааст.</p> <p>Дар заминаи Донишкадаи тақмили ихтисоси хизматчиёни давлатӣ курсҳо оид ба омӯzonидани кормандони мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ доир ба масъалаҳои рушди бозори меҳнат ва иштирок дар ташаккулдиҳии сиёсати шуғл таъсис дода шудаанд.</p>	2011-2020	ВМҲИА , ДТИХД, ВМ	10,0	Нишондиҳа ндаи 51
--	--	-----------	----------------------------	------	-------------------------

Ҳамагӣ ҳарочоти барои Вазифаи 3.5. пешбинишаванда:

10,0

Ҳамагӣ ҳарочоти барои Афзалияти 3 пешбинишаванда:

Версияи 1:
586 897,0
Версия 2: 644
002,0

Афзалияти 4. Рушди шарикӣ иҷтимоӣ ва ҷалби ҷомеаи шаҳрвандӣ ба ҳалли мушкилоти бозори меҳнат

Вазифаи 4.1. Баланд бардоштани нақши шарикони иҷтимоӣ дар рушди бозори меҳнат

4.1.1. Таъмин намудани ичрои созишномаҳои генералӣ	<p>Принсили баҳисобигирии ҳатмии фикру мулоҳизаҳои комиссияи сеҷониба оид ба танзими муносабатҳои иҷтимоӣ ҳангоми баррасии лоиҳаҳои қонунҳо ва барномаҳо аз ҷониби Ҳукумат ҷорӣ карда шудааст.</p> <p>Ҷаласаҳои комиссияи сеҷониба оид ба танзими муносабатҳои иҷтимоӣ-мехнатӣ дар сатҳи миллӣ мунтазам доир карда мешаванд.</p> <p>Масъалаи таъсиси шӯбай (ё баҳши) рушди шарикии иҷтимоӣ дар Дастигоҳи иҷроияи Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон баррасӣ шудааст, ки вазифаи котибот оид ба ташкили фаъолияти комиссияи сеҷониба оид ба танзими муносабатҳои иҷтимоию меҳнатиро иҷро қунад, кор бо шарикони иҷтимоӣ, иттиҳодияҳои касбӣ ва ташкилотҳои ғайрихукуматиро таъмин менамояд.</p>	2012	ҲҶТ, ВМҲИА, бо ҷалби ФИКМТ, ИҚҶТ	512,1	Нишондиҳандай 52
4.1.2. Ҷорӣ намудани принсили шарикии иҷтимоӣ оид ба ҳалли масъалаҳои шуғл	<p>Кори Кумитаи ҷумҳуриявии сеҷонибаи мусоидат ба шуғли аҳолӣ ташкил карда шудааст, ҳайати он бо дарназардошти талаботи иштироки баробари ҳамаи се тарафҳо таҷдиди назар карда шудааст.</p> <p>Кори қумитаҳои мусоидат ба шуғли аҳолӣ ва ҷорӣ намудани механизми ротатсияи раисон дар онҳо таҷдиди назар карда шудааст.</p>	2011	ВМҲИА, ВРИС, бо ҷалби ШИ	Аз хисоби маблаггу- зории ҷории иҷроқуна- ндағон	
4.1.3. Тақвиятбахшии иқтидорҳои шарикони сеҷониба	<p>Шарикони иҷтимоӣ сатҳи огоҳиашонро баланд бардоштаанд.</p> <p>Шӯбай рушди шарикии иҷтимоӣ дар ҳайати ВМҲИА мунтазам ба масъалаҳои ҳамоҳангсозии корҳо оид ба рушди шарикии иҷтимоӣ дар соҳаи меҳнат машғул аст.</p> <p>Омӯзондан ва иттилоотонии доимии мақомоти назоратӣ ва ташкилотҳои шарикони иҷтимоӣ дар таъмини муколамаи иҷтимоӣ ташкил карда шудааст.</p> <p>Сатҳи огоҳӣ ва омӯзонидани шарикони иҷтимоӣ оид ба шаклҳо ва афзалиятҳои муколамаи иҷтимоӣ, ташкили машваратҳо ва фаъолияти соҳибкорӣ, иштироки кормандон дар шартномаҳои колективӣ ва коммуникатсияҳо дар доҳили корхона баланд бардошта шудааст.</p> <p>Шарикони иҷтимоӣ имконият доранд бо афзалиятҳои ҷалб шудан ва иштироки коргарон – ҳамчун қадаме ба</p>	2012	ВМҲИА, ВРИС, бо ҷалби ШИ	10,0	

	<p>сӯи муносибатҳои меҳнатӣ шинос шаванд.</p> <p>Шарикони иҷтимоӣ, иттиҳодияҳои касбӣ, ташкилотҳои гайридавлатӣ ва баҳши ҳусусӣ иттилооти муҳталифро оид ба масъалаҳои меҳнат таҳия намудаанд ва аз тариқи воситаҳои муҳталиф паҳн мекунанд. Марказҳои иттилоотии Шарикони иҷтимоӣ кор мекунанд.</p> <p>Муқаррарот оид ба шартномаҳои колективӣ ҷорӣ карда шудааст ва механизми пешбуруди баҳисобигирии шартномаҳои колективӣ таъсис дода шудааст.</p> <p>Феҳристи баҳисобигирии шартномаҳои колективӣ таъсис дода шудааст.</p>				
Ҳамагӣ ҳароҷоти барои Вазифаи 4.1. пешбинишаванда:			522,1		
Вазифаи 4.2. Ҷалби ҳарчи васеътари ҷомеаи шаҳрвандӣ ба ҳалли мушкилоти бозори меҳнат					
4.2.1. Иттилоотонии аҳолӣ дар бораи вазъ дар бозори меҳнат ва дар бораи ҷорӣ-ниҳои амалишаванда, ҳам дар сатҳи миллӣ ва ҳам дар сатҳи минтақавӣ	<p>ХДША мунтазам аҳолиро дар бораи вазъ дар бозори меҳнат ва тадбирҳои андешидашаванда ҳабардор месозад.</p> <p>Ҳар сол ҳисобот оид ба вазъ дар бозори меҳнати Тоҷикистон бо тағриқакунии ҳатмии гендерии нишондиҳандаҳо оид ба масъалаҳои бекорӣ ва омӯзонидан нашр ҷорӣ мешаванд.</p>	2011-2020	ВМҲИА	Аз ҳисоби маблағгузории ҷории иҷроқунандагон	
4.2.2. Баланд бардоштани сатҳи ҳисботдиҳии мақомоти ҳокимиюти иҷроия дар назди ҷомеа	<p>Дар амалияи кори мақомоти ҳокимиюти иҷроия принципи ташкили иттилоотонии ҷомеа оид ба лоиҳаҳои ҳуҷҷатҳои нав, интишори ҳисботҳои мақомоти давлатии сатҳҳои муҳталиф дар назди ҷомеа оид ба кори анҷомдодашуда, оид ба сиёсати амалишаванда ва оид ба нақшҳо дар оянда ҷорӣ ҷарда шудааст.</p> <p>Механизми ҷамъоварии афкори умум оид ба сиёсати дар бозори меҳнат амалишаванда, ҳам дар сатҳи миллӣ ва ҳам дар сатҳи минтақавӣ ҷорӣ гардидааст.</p>	2012-2020	ДИПҶТ, ВМҲИА, бо ҷалби ШИ	Аз ҳисоби маблағгузории ҷории иҷроқунандагон	
Ҳамагӣ ҳароҷоти барои Вазифаи 4.2. пешбинишаванда:			-		
Ҳамагӣ ҳароҷоти барои Афзалияти 4 пешбинишаванда:			522,1		

Мониторинги татбиқи Стратегия					
1. Ба рох мондани ҳамоҳангсозӣ ва назорати иҷрои вазифаҳо ва ҷорабиниҳои Стратегия	Шӯрои Роҳбариқунанда барои таъмини назорати иҷрои вазифаҳо ва ҷорабиниҳо таъсис дода шудааст. Гурӯҳи кории машваратӣ барои омодасозии маводҳо оид ба ҷараёни иҷрои Стратегия, омодасозии пешниҳодҳо оид ба ворид намудани тағйирот ё иловаҳо ба Стратегия, омодасозии дарҳост барои маблағҳои буҷети давлатӣ, омодасозии ҳисоботи иттилоотӣ барои баррасӣ дар Ҳукумат таъсис дода шудааст.	06.2011	ВМҲИА, ҳамаи идораҳои ҷалбшуда, бо ҷалби ШИ	Аз ҳисоби маблағгу- зории ҷории иҷроқуна- ндағон	
2. Ташкил намудани ҷамъоварии маълумотҳо	Вазорату идораҳои масъул ба ҳамоҳангсоз оид ба ҷорӣ намудан ва назорати иҷрои Стратегия - (Вазири меҳнат ва хифзи иҷтимоии аҳолӣ) дар бораи ҷараёни иҷрои Стратегия иттилоот пешниҳод мекунанд.	Ҳар сол	Ҳамаи идораҳои ҷалбшуда, бо ҷалби ШИ	Аз ҳисоби маблағгу- зории ҷории иҷроқуна- ндағон	
3. Таҳия намудани ҳисботҳо оид ба иҷрои Стратегия	Гурӯҳи кории машваратӣ омодасозии ҳисботи фосилавии иҷрои Стратегияро баъди 5 соли татбиқи Стратегия (баъди соли 2015) ташкил менамояд. Гурӯҳи кории машваратӣ омодасозии ҳисботи хотимавии иҷрои Стратегияро баъди татбиқи Стратегия дар охири соли 2020 ташкил менамояд. Ду тадқиқот барои арзёбии иҷрои Стратегия ва омодасозии ҳисботи фосилавӣ ва ҳисботи хотимавӣ ташкил карда шудаанд.	06.2016 12.2020	Гурӯҳи кории ма- шваратӣ	80,0	
<u>Ҳамагӣ ҳарочоти барои мониторинг пешбинишаванда:</u>					80,0
<u>Ҳамагӣ ҳарочоти барои татбиқи Стратегия пешбинишаванда:</u>					Версияи 1: 852 810,4 Версияи 2: 1 261 719,9

Замимаи 2
ба Стратегияи давлатии ру-
щди бозори меҳнати
Ҷумҳурии Тоҷикистон то соли
2020

НАТИЧАҲОИ СИЁСАТ, НАТИЧАҲОИ АМАЛҲО ВА НИШОНДИҲАНДАҲОИ САМАРАБАҲШӢ

Марҳилаҳои татбиқи Стратегия:

1. Таҳия ва такмили қонунгузорӣ то соли 2013;
2. Таҳия намудани воситаҳои зарурии дастгирии ташаккулдихӣ ва таҳлили сиёсат то соли 2015;
3. Сармоягузорӣ намудан дар навсозии соҳторҳое, ки барои сиёсати меҳнат масъул мебошанд то соли 2016;
4. Пешбурди ислоҳоти мақсаднок, паст намудани шуғли ба қайд гирифтанашуда, фаъолсозии қисми ғайрифаъоли аҳолии қобили меҳнат то соли 2020.

Натиҷаи умумии ҷорӣ гардидан Стратегия:

- вазъи иҷтимоию иқтисодӣ беҳтар гардидааст;
- фаъолнокии иқтисодии аҳолӣ ва сатҳи шуғл баланд гардидааст;
- ҳаҷми шуғли ба қайд гирифтанашуда кам гардидааст;
- фасеҳии химояи бозори меҳнат бештар гардид;
- воситаҳои дастгирии таҳия ва таҳлили сиёсат ва манбаъҳои маълумоти иттилоотӣ (фехристҳо) таъсис дода шуданд;
- ҷорабинҳои фаъоли шуғл барои гурӯҳҳои муҳталифи мақсаднок вусъат баҳшида шуданд, ҷорабинҳои эҳтиётии ихтисори бекорӣ ҷорӣ карда шудаанд;
- соҳторҳои масъули таҳия ва ҷорӣ намудани сиёсати меҳнат, инчунин назорати риояи он такмил дода шуданд;
- нақши шарикӣ иҷтимоӣ баланд гардид ва ҷомеаи шаҳрвандӣ хабардор карда шудааст.

Натиҷаҳои амалҳо	Нишондигандагои самаранокӣ	
Таҳияи лоиҳаҳои қонунҳои нав ва тақмилдигарии қонунҳои мавҷудбуда таъмин карда шудааст	1. Ҳуҷҷатҳои меъёрии нав таҳия гардидаанд – қонунҳо, ҳуҷҷатҳои банақшагирии сиёсат, қарорҳои Ҳукумат. 2. Қонунҳо ва қарорҳои мавҷудбудаи Ҳукумат тақмил дода шудаанд.	1. Сатҳи умумии шуғл (дар гурӯҳи синнусолии 15-64-сола) дар соли 2020 то 62,5 фоиз, дар соли 2015 – то 55 фоиз афзоиш мейёбад. Сатҳи шуғл дар соли 2009 48,8 фоизро ташкил дод. Сатҳи шуғли занон дар соли 2015 то 38 фоиз, дар соли 2020 – то 42 фоиз афзоиш мейёбад. Сатҳи шуғли занон дар соли 2009 33,9 фоизро ташкил дод.
Иқтидорҳои соҳторҳои сиёсати меҳнат афзоиш дода шудааст	1. Кормандон омӯзонида шудаанд ва ихтисосашон мунтазам тақмил дода мешавад. 2. Ӯҳдадориҳои кормандон таҷдиди назар карда шудаанд ва миқдори онҳо зиёд карда шудааст. 3. Воситаҳои ояндабинӣ, таҳлил ва регистрҳо таъсис дода шудаанд. 4. Бо техника ва таъминоти барномавӣ, мебел ва дигар асбобҳо	2. Бо рушди соҳаҳои нав – туризм ва хизматрасониҳои тиҷоратӣ, вусъатёбии соҳаи иттилоотию технологӣ ва энергетика, соҳтмони роҳҳо, рушди соҳаҳои дорои арзиши иловашудаи баландтар, рушди хизматрасониҳои

	тачхизонида шудаанд.	
Хачми ма- благҳои молиявӣ барои таҳияи, ҷорӣ намудани сиёсати меҳнат ва назорати он зиёд гардидааст.	1. Кам гардидани ҳачми шугли ба қайд гирифтана шуда; 2. Баланд гардидани сатҳи шуғл; 3. Истифода гардидани профитси-ти буҷети давлатӣ.	иҷтимоӣ барои аҳолӣ – шумораи аҳолии дар соҳаҳои иқтисод машгули кор буда тағйир меёбад. 3. Дар натиҷаи татбиқи чорабиниҳои эҳтиёти ҷаҳонӣ ва тадбирҳои фаъол дар бозори меҳнат шумораи аҳолии аз ҷиҳати иқтисодӣ фаъол то соли 2020 72 фоиз меафзояд. Дар соли 2009 сатҳи фаъолнокии иқтисодии аҳолӣ дар гурӯҳи синнусолии 15-64-сола 50,2 фоизро ташкил дод. 4. Вусъатбахшии чорабиниҳои фаъоли бозори меҳнат барои гурӯҳҳои муҳталифи мақсаднок имкон медиҳад шахсони муддати тӯлонӣ бекорбуда фаъол гардонида шаванд ва шумораи шахсони муддати тӯлонӣ бекорбуда кам карда шавад. Шумораи қиёсии шахсони муддати тӯлонӣ бекорбуда (бештар аз 1 сол) то соли 2020 30 фоизро ташкил медиҳад (соли 2009 он 62,4 фоизро ташкил медод). 5. Бо беҳтар гардидани муҳити соҳибкорӣ, ба вучӯд омадани ҷойҳои кории нав ва сифатнок, шумораи муҳоҷирони меҳнатӣ то соли 2020 аз 13 фоизи аҳолии аз ҷиҳати иқтисодӣ фаъол зиёдтар намегардад.
Сиёсати мақсад-нок оид ба фаъолгардонии аҳолӣ, мусоидат ба шуғл, оид ба назорати риояи қонунгузории меҳнат, ҳамкорӣ бо тарафҳои манфиатдори ҷалбгардида татбиқ карда шудааст.	1. Чорабиниҳои фаъоли шуғл; 2. Таъсис додани ҷойҳои корӣ; 3. Чорабиниҳои эҳтиёти пешгирии бекорӣ; 4. Таълимӣ босифат; 5. Омӯзиш дар тӯли тамоми ҳаёт.	
1. Натиҷаҳои сиёсат. Идоракуни сиёсати иқтисодӣ ва молиявӣ беҳтар гардидааст ва алоқамандӣ бо сиёсати шуғл муқаррар карда шудааст. 1.1. Натиҷаҳои сиёсат. Воситаҳои баланд бардоштани самаранокии идоракунӣ таъсис дода шудаанд ва алоқамандӣ бо сиёсати шуғл муқаррар карда шудааст.		
Натиҷаҳои амалҳо	Нишондиҳандаҳои самаранокӣ	
1.1.1. Ташак-кулдиҳии иқтидорҳо барои мусоидат дар таҳияи сиёсати асос-ноки мақ-роиқтисодӣ ва соҳторӣ	Модел барои таҳияи дурнамоҳои макроиқтисодӣ дар ВРИС сохта шудааст. Ҳуҷҷати расмие, ки модел барои таҳияи дурнамоҳои макроиқтисодӣ дар ВРИС-ро тасдиқ мекунад, қабул карда шудааст. Системаи ояндабинии бозори меҳнат дар ояндаи миёнамӯҳлат ва дарозмӯҳлат таъсис дода шудааст. Воситаҳо ва таъминоти барномавӣ оид ба тартибдиҳии дурнамоҳо муҳайё карда шудаанд. Кормандон барои таҳияи дур-	20 нафар кормандони вазоратҳои масъул оид ба таҳияи дурнамоҳо ва

	намоҳои сиёсати макроиктисодию соҳторӣ ва сиёсати шуғл омӯзонида шудаанд.	истифодаи маълумотҳои ояндабинӣ омӯзонида шудаанд.
1.1.2. Баланд бардоштани самаранокии истифодаи маблағҳои буҷетӣ, ҷорӣ намудани банақшагирии миёнамӯҳлати маблағҳои буҷетӣ	<p>Барҳурди нави ташаккулдиҳии буҷети давлатӣ ҷорӣ карда шудааст. Кормандони ВМҲИА ва соҳторҳои тобеъ омӯзонида шудаанд.</p> <p>Бо дарназардошти вазъи демографӣ, барои соҳаи маориф, шуғл ва тандурустӣ маблағҳои бештар чудо карда шудаанд.</p>	<p>50 нафар кормандони ВМҲИА ва соҳторҳои зертобеъ оид ба банақшагирии буҷети миёнамӯҳлат омӯзонида шудаанд.</p> <p>Хароҷотҳои буҷети давлатӣ барои маблағгузории татбиқи сиёсати бозори меҳнат (чорабиниҳои фаъол ва файрифаъол) дар соли 2020-ум 0,07 – 0,09 фоизро аз ММД бояд ташкил диханд.</p>
1.1.3. Ҳамги-роии сиёсати шуғл дар сиёсати иқтисодии қишвар	<p>Ба барномаҳои таҳиягардидаи рушди иҷтимоию иқтисодии кишвар, минтақаҳо ва соҳаҳои алоҳида нишондиҳандаҳои арзёбии самаранокии барномаҳо, аз ҷумла шумораи ҷойҳои кории таъсисдо-дашаванда дохил карда шудаанд.</p> <p>Арзёбии дубораи ҳамаи барномаҳои қаблан қабулгардида доир карда шудааст.</p> <p>ВМҲИА ташхиси иҷтимоии масъалаҳои шугли ҳамаи барномаҳои қабулгардида ва амалкунандаро таъмин менамояд.</p> <p>Хуччати банақшагирии сиёсат оид ба ҳавасмандгардонӣ ва дастгирии сиёсати содирот таҳия шудааст ва татбиқи он оғоз гардидааст.</p>	<p>Дар ВМҲИА кормандони масъули (3 нафар) таъмини ташхиси иҷтимоӣ ва ташкили таҷдиди назар намудани барномаҳои қаблан қабулгардида ва арзёбии барномаҳои нав таъин карда шудаанд. Дар мавриди зарурат ВМҲИА коршиносони мустақилро ҷалб менамояд.</p> <p>То охири соли 2014 100 фоизи барномаҳои қаблан қабулгардидаи мӯҳлати амалашон то соли 2015 таҳти ташхиси иҷтимоӣ қарор дода мешаванд.</p> <p>Ҳиссаи барномаҳое, ки аз ташхиси иҷтимоӣ гузаштаанд, то соли 2020 100 фоизро ташкил медиҳад. Дар соли 2009 – 0 фоиз.</p> <p>Дастгирии давлатии ҳавасмандгардонии содирот. Барои мақсади мазкур хуччати стратегӣ бо муайян намудани ҳаҷми маблағгузорӣ аз буҷети давлатӣ (5 млн. сомонӣ ҳар сол, аз соли 2014 оғоз карда) қабул карда шудааст.</p>
1.1.4. Дастгирии навгониҳо (инноватсияҳо) дар иқтисод	Хуччатҳои банақшагирии сиёсате, ки дастгирии навгониҳоро дар иқтисод, ҷорӣ намудани техноло-гияҳои нав, истехсолоти илмталаб, истифодаи манбаъҳои гайрианъана-вии энергия ва истехсолоти таъмин-кунандай коркарди ашёи ҳоми маҳаллиро таъмин мекунад, таҳия гардидаанд, татбиқи онҳо оғоз гардидааст.	Дастгирии давлатии навгониҳо дар иқтисод, ҷорӣ намудани техноло-гияҳои нав, истехсолоти илмталаб, истифодаи манбаъҳои гайрианъана-вии энергия ва истехсолоти таъмин-кунандай коркарди ашёи ҳоми маҳаллиро таъмин мекунад. Барои мақсади мазкур хуччати стратегӣ бо муайян намудани ҳаҷми маблағгузорӣ аз буҷети давлатӣ (5 миллион сомонӣ ҳар сол, аз соли 2014 оғоз

		карда) қабул карда шудааст.
1.2. Натижаҳои сиёсат. Муҳити ҷолиби соҳибкорӣ ташкил карда шудааст, ки ба таъсис додани ҷойҳои корӣ мусоидат мекунад.		
<p>Натижаҳои амалҳо</p> <p>1.2.1. Беҳтар гардидани муҳити соҳибкорӣ, ки ба рушди иқтисод ва таъсиси ҷойҳои нави корӣ мусоидат мекунад.</p>	<p>Ба қонунгузорӣ тасҳехот оиди он, ки таъин ва пардоҳти нафақаҳо ва қӯмакпулиҳо вазифаи Агентии сугуртаи иҷтимоӣ ва нафақа мебошад, ворид карда шудаанд.</p> <p>Ҳар сол нақшай беҳтарсозии муҳити соҳибкорӣ таҳия ва татбиқ карда мешавад.</p> <p>Бо мақсади беҳтарсозии муҳити соҳибкорӣ ба қонунҳо тасҳехот ворид карда шудаанд.</p> <p>Хучҷатҳои банақшагирии сиёсати таъмини дастгирий ва ҳавасмандгардонии моддии соҳибкороне, ки барои омӯзонидани кормандон маблағҳо ҷудо мекунанд, корхонаҳои хурд ва миёна таъсис медиҳанд ва соҳаҳои истеҳсолиро тараққӣ медиҳанд, таҳия карда шудаанд.</p> <p>Тартиби соддагардидаи бақайдгирӣи фаъолияти хочагидорӣ дар шакли шахси ҳуқуқӣ, ки ба принсипи "равзанаи ягона" асос ёфтааст, ҷорӣ карда шудааст, ҳароҷотҳо ба ҳадди ақал расонида шудаанд.</p> <p>Барои соҳибкорон хизматрасонҳои электронӣ ташкил карда шудаанд.</p>	<p>Нишондиҳандаҳои самаранокӣ</p> <p>Шумораи кормандон дар Агентии сугуртаи иҷтимоӣ ва нафақаҳо барои иҷрои функсиияни нав оид ба таъин ва пардоҳтани нафақаҳо ва қӯмакпулиҳо аз соли 2015 зиёд карда мешавад (100 нафар).</p> <p>Ҷой дар рейтинги байнамилалии "Пешбуруди тиҷорат". То соли 2020 Тоҷикистон ба ҷумлаи 100 кишвари аввал дар рейтинги "Пешбуруди тиҷорат" доҳил мешавад. Даҳ соли 2009 ҷойи 182-юмро ишғол мекард. Даҳ охири соли 2010 – ҷойи 138-ум.</p> <p>Дастгирии давлатӣ ва ҳавасмандгардонии моддии соҳибкороне, ки барои омӯзонидани кормандон маблағҳо ҷудо мекунанд, корхонаҳои хурд ва миёна таъсис медиҳанд ва соҳаҳои истеҳсолиро тараққӣ медиҳанд. Баҳрои мақсади мазкур ҳучҷати стратегӣ бо муайян намудани ҳаҷмҳои маблағгузорӣ аз буҷети давлатӣ (2 млн. сомонӣ ҳар сол аз соли 2014 оғоз карда) таҳия карда мешавад.</p> <p>Омори афзоиши шумораи шахсони ҳуқуқӣ. То соли 2020 дар муқоиса бо соли 2009 афзоиш 100 фоизаро ташкил медиҳад.</p> <p>Шумораи қиёсии корхонаҳои нави таъсисдодашуда бо ғоиз аз шумораи умумии корхонаҳои фаъол.</p> <p>Ҷиҳати ташкил кардани хизматрасонҳои электронӣ барои соҳибкорон дар буҷети давлатӣ аз соли 2015 оғоз карда, ҳар сол ҷудо намудани 1,5 миллион сомонӣ ба нақша гирифта шудааст.</p> <p>50 ғоизи шумораи умумии соҳибкорон ва корфармоён дар соли ҷорӣ ҳангоми пардоҳти андозҳо ва пешниҳоди ҳисоботҳои оморӣ аз хизмат-</p>

	<p>Аҳолӣ мунтазам дар бораи аҳамият ва зарурати пешбурди тичорати худ ва рушди соҳибкорӣ иттилоот мегирад.</p>	<p>расониҳои электронӣ истифода ме-кунанд.</p> <p>Ҳар сол, аз соли 2016 оғоз намуда, шумораи корхонаҳое, ки аз хизматрасониҳои электронӣ истифода ме-кунанд, 10 фоиз зиёд мегардад, то соли 2020 бошад – 50 фоизи корхонаҳо аз хизматрасониҳои электронӣ истифода хоҳанд кард.</p> <p>Аҳолӣ мунтазам дар бораи аҳамият ва зарурати пешбурди тичорати худ ва рушди соҳибкорӣ аз рӯзномаҳо, барномаҳои телевизионӣ, аз тариқи радио ва аз веб-сайтҳо иттилоот мегирад, ва ҳароҷотҳо ҳарсола на камтар аз 79 ҳазор сомониро ташкил медиҳанд.</p>
1.2.2. Такмил додани идоракуни андоз	<p>Ба санадҳои қонунгузорӣ, бо мақсади соддагардонии пардоҳти андозҳо, тағиирот ворид карда шудаанд, тавсияҳои мукаммали меъёрҳои қонунҳо ворид карда шудаанд, инчунин мӯҳлатҳои воқеии эътибор пайдо кардани меъёрҳои нави қонунҳо муқаррар карда шудаанд.</p> <p>Соҳибкорон бо иттилоот ва омӯзонидан оид ба пардоҳти андозҳо, барасмиятдарории ҳисоботҳо ва пешбурди баҳисобигирий таъмин карда шудаанд.</p> <p>Феҳристи умумимиллии баҳисобигирии андозсупорандагон такмил ёфтааст ва дастрасии он ба мақомоти сугуртаи иҷтимоӣ ва шуғли аҳолӣ таъмин гардидааст.</p>	<p>Соҳибкорон бо иттилоот оид ба пардоҳти андозҳо, барасмиятдарории ҳисоботҳо ва пешбурди баҳисобигирий аз тариқи рӯзномаҳо, барномаҳои телевизионӣ, радио ва веб-сайтҳо таъмин карда шудаанд.</p> <p>То соли 2020 100 фоизи шумораи умумии соҳибкорон ва корфармоён дар бораи ҷанбаҳои гуногуни соҳибкорӣ ва масъалаҳои андозбандӣ бо иттилоот таъмин карда мешаванд.</p> <p>Соҳторҳои давлатӣ ва ҳусусӣ бо омӯзиш оид ба пардоҳти андозҳо, барасмиятдарории ҳисоботҳо ва пешбурди баҳисобигирий таъмин карда шудаанд.</p> <p>Ҳар сол 10 фоизи шумораи умумии соҳибкорон ва корфармоён дар ҷорабиниҳои омӯзиший иштирок мекунанд.</p> <p>Барои такмили Феҳристи умумимиллии баҳисобигирии андозсупорандагон аз бучети давлатӣ ҳар сол ҷудо намудани 7,64 миллион сомонӣ аз соли 2014 оғоз намуда ва то соли 2016 ба нақша гирифта мешавад.</p>
1.2.3. Такмил додани системаи сугуртаи давлатии иҷтимоӣ	<p>Ба санадҳои қонунгузорӣ, бо мақсади муқаррар намудани алоқамандии байни пардоҳти сугуртаи иҷтимоӣ ва маблағҳои аз</p>	<p>Ҳар соли 100 фоизи шумораи умумии иштироккунандагони системаи сугуртаи иҷтимоӣ аз Агентии давлатии сугуртаи иҷтимоӣ ва нафака дар</p>

	<p>суғуртаи иҷтимоӣ гирифташаванда, инчунин ба тартиби пардохтҳои суғуртаи иҷтимоӣ барои табақаҳои алоҳидаи аҳолӣ ва шахсоне, ки аз рӯи суғуртаи иҷтимоӣ қӯмакпулӣ мегиранд, тасҳехот ворид карда шудаанд.</p> <p>Ба ҳар як шаҳрванд ҳароҷотҳои иҷтимоӣ аз рӯи маблағҳои воқеии аз ҷониби он пардохтнамудаи андози иҷтимоӣ муайян карда шудаанд.</p> <p>Ба санадҳои қонунгузорӣ, бо мақсади муқаррар намудани меъёри пардохтҳои суғуртаи иҷтимоӣ аз рӯи намудҳои алоҳидаи суғурта тасҳехот ворид карда шудаанд.</p>	<p>Бораи пардохти суғуртаи иҷтимоӣ ва дар бораи ҳаҷми сармояи нафақаӣ иттилоот мегиранд.</p> <p>Афзоиши шумораи пардохткунандагони суғуртаи иҷтимоӣ дар муқоиса бо соли пеш, аз соли 2014 оғоз карда, ҳамасола 5 фоизро ташкил ҳоҳад дод.</p>
	<p>Санади нави меъёрий бо мақсади таъмин намудани ҳамроҳшавии ихтиёрий ба системаи суғуртаи давлатии иҷтимоӣ, аз ҷумла суғуртакунонии нафақа таҳия карда шудааст.</p> <p>Санади нави меъёрий бо мақсади таъмин намудани индексатсияи пасандозҳои инфириодӣ таҳия карда шудааст.</p> <p>Феҳристи умумимиллии баҳисобигрии шахсони дар системаи суғуртаи давлатии иҷтимоӣ суғурташуда таъсис дода шудааст.</p>	<p>Барои ҳар як намуди суғуртаи иҷтимоӣ буҷетҳои алоҳидаи маҳсус бо даромадҳо ва ҳароҷотҳои алоҳида, аз соли 2014 оғоз намуда, таъсис дода мешаванд.</p> <p>Ҳаҷми қиёсии маблағҳои суғуртаи иҷтимоие, ки барои маблағгузории чорабинҳои оид ба мусоидат ба шуғл ба ҳисоби миёна ҳар сол, аз соли 2013 оғоз намуда, 1 фоизи маблағҳои буҷети суғуртаи иҷтимоиро бояд ташкил дишад.</p> <p>Фоизи афзоиши аҳолие, ки ихтиёран ба системаи суғуртаи давлатии иҷтимоӣ ҳамроҳ шудааст, ҳамасола 5 фоизро ташкил ҳоҳад дод.</p>
	<p>Тибқи ҳучҷати меъёрии қабулгардида оид ба индексатсияи пасандозҳои инфириодӣ, то соли 2020 индексатсияи ҳарсолаи 100 фоизи пасандозҳои инфириодӣ таъмин карда мешавад.</p> <p>Барои таъсис додани системаи иттилоотии автоматиконидашудаи ҷумҳурияйӣ дар Агентии давлатии суғуртаи иҷтимоӣ ва нафақа, аз ҷумла таъсиси регистри умумимиллии баҳисобигрии шахсони дар системаи суғуртаи давлатии иҷтимоии андозсупорандагон суғурташуда, дар Буҷети давлатӣ ҷудо намудани 52,4 миллион сомонӣ, аз соли 2012 оғоз намуда ва то соли 2016 ба нақша ги-</p>	

		рифта мешавад. (ниг. ба 3.1.3.)
1.2.4. Ҳавасманд гардонидани иштирок дар системаи сугуртai давлатии ичтимой	<p>Ба санадҳои қонунгузорӣ, бо мақсади азnavтақсимикуни меърҳои сугуртаи иҷтимоӣ байни корманд ва корфармо, муқаррар намудани меърҳои тафриқаноки пардохтҳои сугуртаи иҷтимоӣ ба-рои категорияҳои гуногуни андоз-супорандагон тасҳехот ворид карда шудаанд.</p> <p>Иттилоотонии иштироккунандагони системаи сугуртаи иҷтимоӣ оид ба пардохтани пардохтҳои сугуртавӣ таъмин карда шудааст.</p>	<p>Меърҳои пардохтҳои сугуртавӣ байни корманд ва корфармо аз нав тақсим карда шудаанд.</p> <p>Тафриқаи меърҳои пардохтҳои сугуртаи иҷтимоӣ барои табақаҳои муҳталифи андозсупорандагон ва шумораи шахсони сугурташуда, ки ҳар сол 5 фоиз афзоиш меёбад, ҷорӣ карда шудааст.</p> <p>То соли 2020 100 фоизи иштироккунандагони системаи сугуртаи иҷтимоӣ ба иттилоот оид ба пардохтҳои сугуртавии пардохташуда ва оид ба андозаи сармояи нафақавии худ дастрасӣ ҳоҳанд дошт.</p> <p>Барои иттилоотонии аҳолӣ аз тариқи рӯзномаҳо, барномаҳои телевизионӣ, радио ва веб-сайтҳо, аз соли 2014 оғоз намуда, Агентии давлатии сугуртаи иҷтимоӣ ва нафақа ҳар сол на камтар аз 79 ҳазор сомонӣ сарф ҳоҳад кард.</p>
2. Натиҷаҳои сиёсат. Сатҳи фасехӣ ва дастрасии бозори меҳнат барои ҳама баланд бардошта шудааст.		
2.1. Натиҷаҳои сиёсат. Музди меҳнат барои батанзимдарории бозори меҳнат истифода мегардад.		
Натиҷаҳои амалҳо	Нишондиҳандаҳои самараноӣ	
2.1.1. Истифода намудани музди меҳнати ҳадди ақал ва ҳадди ақали андозбандинашавандай андоз аз даромад ҳамчун во-ситай воқеӣ барои таъмини даромади кафолатноки коргарон.	<p>Санади нави меърӣ бо мақсади муайян кардани тартиби таҷдиди назар намудани музди меҳнати ҳадди ақал ва ҳадди ақали андозбандинашавандай таҳия карда шудааст.</p> <p>Ҳар сол музди меҳнати ҳадди ақал ва ҳадди ақали андозбандинашавандай андоз аз даромад таҷдиди назар карда мешавад.</p>	<p>Дар соли 2020 андозаи қиёсии музди меҳнати моҳона 40 фоизи музди меҳнати миёнаи моҳонаро бояд ташкил дихад.</p> <p>Шумораи қиёсии гирандагони музди меҳнати ҳадди ақал аз миқдори умумии кормандон ҳар сол 5% кам мегардад.</p> <p>Таносуби музди меҳнати миёнаи моҳонаи мардҳо ва занон ба ҳисоби миёна то соли 2020 на зиёда аз 20 фоизро бояд ташкил дихад.</p>
2.1.2. Ҳалли проблемаи қарздории доимӣ аз рӯи пардохти музди меҳнат	<p>Инвентаризатсияи қарздорӣ аз рӯи пардохти музди меҳнат гузаронида шудааст.</p> <p>Муоина ва назорати бавучудоии қарздорӣ аз рӯи пардохти музди меҳнат ба роҳ монда шудааст.</p>	<p>То соли 2020 қарздорӣ аз рӯи пардохти музди меҳнат бо мӯҳлати зиёда аз 1 моҳ пурра бартараф карда мешвад.</p> <p>То соли 2020 қарздории ҷорӣ аз рӯи пардохти музди меҳнат аз 1 фоизи фонди пардохти музди меҳнат дар кишвар зиёд наҳоҳад шуд.</p>

	<p>Барои коргарон имконияти фавран муроҷиат кардан дар ҳолатҳои напардоҳтани музди меҳнат муҳайё карда шудааст.</p> <p>Санади нави меъёрӣ бо мақсади муайян намудани тартиби пардоҳти ҳатмии ҳармоҳаи музди меҳнат таҳия карда шудааст.</p>	
2.2. Натиҷаҳои сиёсат. Тағиیر додани самти таълиму тарбия барои дастгирӣ намудани ислоҳоти соҳторӣ дар иқтисод.		
2.2.1. Таъмини дастрасии ахолӣ ба омӯзиш дар тӯли тамоми ҳаёт	<p>Ба Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон "Дар бораи маориф" ва дигар санадҳои меъёрӣ бо мақсади чорӣ намудани принсипи "Омӯзиш дар тӯли тамоми ҳаёт" тасҳехот ворид карда шудаанд. Идораҳои масъул муайян карда шудаанд.</p> <p>Принсипи "Омӯзиш дар тӯли тамоми ҳаёт" ба ҳуҷҷатҳои барномавӣ ва стратегии соҳаи маориф доҳил карда шудааст.</p> <p>Баҳисобирӣ омории ҳама шаклҳои таҳсил анҷом дода мешавад.</p> <p>Шаклҳои гуногуни таҳсил, аз ҷумла таҳсили фосилавӣ, гоибона, шабона, таҳсил дар курсҳои кӯтоҳмуддат, таҳсили ғайрирасмӣ ва ғайра ба роҳ монда шудаанд.</p>	Нишондихандаҳои самаранокӣ
2.2.2. Боло бурдани сатҳи фасехии таҳсилот	<p>Санади нави меъёрӣ бо мақсади муайян намудани тартиби иштироки баҳши ҳусусӣ дар таъмини таҳсилот дар ҳама зинаҳо ва эътирофи донишу малакаҳо таҳия гардидааст.</p> <p>Барномаҳои омӯзишӣ бо дарназардошти эҳтиёҷоти бозори меҳнат таҳия карда мешаванд.</p> <p>Ҳангоми таҳияи барномаҳои омӯзишӣ иштироки ҳатмии корфармоён таъмин карда мешавад.</p> <p>Барномаҳои омӯзишӣ бо шарти мавҷуд будани тавсияҳои корфармоён тасдиқ карда мешаванд.</p> <p>Марказҳои имтиҳонгирӣ барои эътироф намудани донишу малакаҳо, ки дар доираи таҳсили ғайрирасмӣ гирифта шудаанд,</p>	<p>То соли 2020 шумораи қиёсии қалонсолон дар гурӯҳи синнусолии 25-64-сола, ки таҳсилоти расмӣ ё ғайрирасмӣ гирифтаанд, бояд 5 фоизро ташкил дихад.</p> <p>Шумораи қиёсии муассисаҳои таълимии ҳусусӣ дар миқдори умумии таълимгоҳҳо, аз ҷумла аз рӯи шаклҳои таҳсил, то соли 2020 30 фоизро ташкил хоҳад дод.</p> <p>То соли 2020 дар мактабҳои ибтидой, миёна ва таълимгоҳҳои олӣ марказҳои имтиҳонгирӣ барои эътироф намудани донишу</p>

	таъсис дода мешаванд.	малакаҳое, ки дар доираи таҳсили гайрирасмӣ гирифта шудаанд, таъсис дода мешаванд, на камтар аз 4 марказ.
2.2.3. Омода намудани ҷавонон ба гузариш аз таҳсил ба меҳнат	<p>Ба барномаи мактаби миёнаи асосӣ дар заминаи ҷамъбасти фаннҳои ҷамъиятӣ ғанни нав "Донишҳои иҷтимоӣ" ворид карда шудааст, барномаи таълимӣ таҳия шудааст, китобҳои дарсӣ нашр карда шудаанд, санчишҳо гузаронида шудаанд.</p> <p>Ба барномаи мактаби миёнаи асосӣ масъалаҳои интихоби касб ва таҳсилоти таҳассусӣ ворид карда шудаанд.</p>	<p>То соли 2020 100 фоизи хонандагони мактабҳои миёнаи асосӣ бо омӯзиши ғанни "Донишҳои иҷтимоӣ" бояд фаро гирифта шаванд.</p> <p>100 фоизи мактабҳо муаллимони дорои омодагии касбӣ аз ғанни "Донишҳои иҷтимоӣ" ва ба микдори зарурӣ китобҳои дарсӣ ҳоҳанд дошт.</p> <p>То соли 2020 100 фоизи талабагони синфҳои болоии мактабҳои миёнаи асосӣ аз хизматрасониҳо оид ба интихоби касб баҳраманд ҳоҳанд шуд.</p>
2.2.4. Тағиیر додани самти таҳсилоти касбӣ ба эҳтиёҷоти бозори меҳнат	<p>Таҳияи стандартҳои касбӣ, барномаҳои таълимӣ, ташкили таҷрибаомӯзӣ барои хонандагон, баҳодиҳии дониши ҳатмкунандагон дар ҳамкорӣ бо корфармоён анҷом дода мешавад.</p> <p>Талаботҳо нисбати омӯзонидани коргарон аз рӯи ихтисосҳое, ки бо хизматрасонӣ ба аҳолӣ алоқаманд мебошанд, муқаррар ва ҷорӣ карда шудаанд.</p> <p>Омӯzonидани роҳбарони ҳочагиҳои дехқонӣ ва соҳибкорони навтаҷриба ба роҳ монда шудааст.</p>	<p>Шумораи қиёсии донишомӯзоне, ки таълимгоҳҳои таҳсилоти ибтидоии касбиро ҳатм кардаанд, аз микдори умумии бекорон ҳар сол 5 фоиз кам мегардад.</p> <p>Дар соли 2020 шумораи қиёсии донишҷӯёне, ки дар корхонаҳои корфармоён таҷрибаомӯзӣ мекунанд, аз шумораи умумии донишҷӯён (аз ҷумла алоҳида аз рӯи таҳсилоти олӣ, миёна ва ибтидоии касбӣ) бояд на камтар аз 80 фоизро ташкил дихад.</p> <p>То соли 2020-ум 100 фоизи кормандони соҳаи хизматрасонӣ ба аҳолӣ ва нақлиёти ҷамъиятӣ донишҳои касбӣ мегиранд.</p> <p>То соли 2020 100 фоизи роҳбарони ҳочагиҳои фермерӣ ва соҳибкорони навтаҷриба бо омӯzonидан фаро гирифта мешаванд.</p>
2.3. Натиҷаҳои сиёsat. Санадҳои қонунгузории танзимкунандай муносибатҳои меҳнатӣ тақмил дода шудааст.		Нишондиҳандаҳои самаранокӣ
2.3.1. Санадҳои қонунгузории меҳнат бо дарназардошти шаклҳои муҳталифи шуғл тақмил дода шудааст	Ба Кодекси меҳнат ва дигар санадҳои меъёри бо мақсади аниқ намудани истилоҳоти (мағҳумҳои) соҳаи меҳнат, шуғл ва бозори меҳнат дар қисмати муайян намудани ҳадди дақиқ байни мақом дар бозори меҳнат тасҳехот ворид карда шудаанд.	<p>То соли 2020 100 фоизи кормандони кироя шартномаҳои (қарордодҳои) меҳнатии ҳаттӣ бояд дошта бошанд.</p> <p>Ҳар сол шумораи соҳибкороне, ки фаъолияти худро дар шакли шахси ҳуқуқӣ ба расмият даровардаанд, 5 фоиз меафзояд.</p>

	<p>Мукаррар карда шудааст, ки муносибатҳои меҳнатӣ дар ҳама шаклҳои шуғл ба таври хаттӣ ба расмият дароварда мешаванд, шаклҳои қонунии муносибатҳои меҳнатӣ ва гайра муайян карда шудаанд.</p> <p>Классификатори касбҳо/шуғлҳо тибқи стандартҳои ТБМ таҳия ва ҷорӣ карда шудааст.</p> <p>Санади нави меъёрий бо мақсади муайян намудани рӯйхати ба низом даровардашудаи касбҳо ва тартиби навсозии он таҳия гардидааст.</p>	<p>Дар соли 2020 шумораи қиёсии қувваи корие, ки дар хона ва/ё ҷойи кор компьютерҳои шахсӣ истифода мекунад, нисбати шумораи умумии қувваи корӣ 20 фоизро бояд ташкил дихад.</p>
2.3.2. Рушди муносибатҳои меҳнатӣ	<p>Ба Кодекси меҳнат ва дигар санадҳои меъёрий бо мақсади баланд бардоштани сатҳи фасехии бозори меҳнат ва мутобиқсозии он ба шароити воқеӣ тасҳехот ворид карда шудаанд.</p> <p>То соли 2020 ҳама шаклҳои шуғл дар доираи меъёрҳои қонунгузории меҳнат бояд ба танзим дароварда шаванд.</p> <p>Шаклҳои ҳисботдиҳии оморӣ барои доир намудани таҳлили муносибатҳои меҳнатӣ таҳия ва ҷорӣ карда шудаанд.</p> <p>ВМҲИА ва Хадамоти давлатии назорат дар соҳаи меҳнат, шуғл ва ҳифзи иҷтимоии аҳолӣ якҷоя бо шарикони иҷтимоӣ мунтазам омӯзонидан ва иттилоотонии корфармоён ва коргаронро оид ба меъёрҳои санадҳои қонунгузории меҳнат ва ҳуҷҷатҳои меъёрии оид ба мусоидат ба шуғл, идоракунии захираҳои инсонӣ доир мекунанд.</p>	<p>Дар соли 2020 шумораи қиёсии микдори умумии коргароне, ки az рӯи вақти кории давомнокиаш ихтисоршуда кор мекунанд ва/ё ба мӯҳлати номуайян қарордоди меҳнатӣ доранд (аз чумла барои иҷрои корҳои мавсимиӣ), инчунин когарони худиштиғол – дар шумораи умумии коргарон 25 фоизро бояд ташкил дихад.</p> <p>Фоизи созишиномаҳои дар сатҳи соҳавӣ таҳияшуда ва қабулгардида дар микдори соҳаҳо.</p> <p>Дар соли 2020 ҳиссаи корхонаҳое, ки шартномаҳои колективӣ ба имзо мерасонанд, бояд на камтар аз 60 фоизро ташкил дихад.</p> <p>Микдори соатҳои дар ҳафтаи пурраи корӣ коркардае, ки ба шумораи умумии коргарони вақти кории пурра коркарда тақсим карда шудааст.</p> <p>Шумораи қиёсии коргарони микдори соатҳои коркардаи вақти кориашон аз микдори муқаррарии соатҳои коркарда зиёд мебошад, барои он, ки соатҳои изофа аз меъёр кардаанд, дар микдори умумии коргарон, аз чумла аз рӯи ҷинс тақсимкардашуда.</p> <p>Иттилоотонӣ оид ба меъёрҳои қонунгузории меҳнат ва ҳуҷҷатҳои меъёрий оид ба мусоидат ба шуғл</p>

		бөхтар гардидааст, ва дар соли 2020 70 фоизи корфармоён ва коргарон иттилоотонида мешаванд, аз чумла 40 фоиз - хуб иттилоотонида шудаанд.
2.4. Натижаҳои сиёсат. Ҳачми шуғли ба қайд гирифтанашууда кам гардидааст.		
	Натижаҳои амалаҳо	Нишондиҳандаҳои самаранокӣ
2.4.1. Тахияи барномаи давлатӣ оид ба кам кардани ҳачми шуғли ба қайд гирифтанашууда/гайрирасмӣ	<p>Хучҷати банақшагирӣи сиёсати амалҳои идораҳои давлатӣ оид ба паст намудани шуғли ба қайд гирифтанашууда/гайрирасмӣ тахия гардидааст.</p> <p>Ба Кодекси ҳуқуқвайронкунии маъмурӣ, Кодекси ҷиноятӣ ва дигар санадҳои меъёрий бо мақсади пурӯр намудани ҷавобгарии маъмурӣ ва ҷиноятии корфармоён барои риоя накардани санадҳои қонунгузории меҳнат тасҳехот ворид карда шудаанд.</p> <p>Дар Ҳадамоти давлатии назорат дар соҳаи меҳнат, шуғл ва ҳифзи иҷтимоии аҳолӣ шӯъбаи пешгирии шуғли ба қайд гирифтанашууда/гайрирасмӣ таъсис дода шудааст.</p> <p>Барои сабук намудани назорат ва таҳлили шуғл дар соҳаҳои дорои ҳавфи бештари шуғли ба қайд гирифтанашууда ҷорабинҳои маҳсус тахия ва ҷорӣ карда шудаанд.</p> <p>Иттилоотонии доимӣ оид ба таъсири манғии шуғли ба қайд гирифтанашууда таъмин карда шудааст.</p>	<p>Шумораи қиёсии коргарони дар бахши гайрирасмӣ коркунанда бо фоиз аз шумораи умумии коргарон. Ҳар сол, аз соли 2014 оғоз намуда, тамоюли кам шудани шумораи коргарони дар бахши гайрирасмӣ машғулбуда ба мушоҳида мерасад.</p> <p>Шумораи қиёсии ҳолатҳои вайронкунии қонунгузорӣ оид ба муносибатҳои меҳнатӣ дар микдори умумии ҳолатҳои вайронкунии қонунгузории меҳнат. Ҳар сол тамоюли кам гардидани ҳодисаҳои вайронкунии қонунгузорӣ оид ба муносибатҳои меҳнатӣ ба мушоҳида мерасад.</p> <p>Афзоиши даромадҳои андозӣ баяди ошкор кардани ҳолатҳои шуғли ба қайд гирифтанашууда.</p> <p>Шумораи коргарон дар Ҳадамоти давлатии назорат дар соҳаи меҳнат, шуғл ва ҳифзи иҷтимоии аҳолӣ барои иҷрои вазифаҳои оид ба пешгирии шуғли ба қайд гирифтанашууда/гайрирасмӣ аз соли 2012 15 нафар зиёд карда мешавад.</p> <p>Барои иттилоотонии аҳолӣ аз тариқи рӯзномаҳо, барномаҳои телевизионӣ, радио ва веб-сайтҳо ҳар сол, аз соли 2012 оғоз карда, Ҳадамоти давлатии назорат дар соҳаи меҳнат, шуғл ва ҳифзи иҷтимоии аҳолӣ на камтар аз 79 ҳазор сомонӣ сарф ҳоҳад кард.</p>
2.4.2. Таҷдиди назар намудани бархурдҳо нисбати ташкили хочагиҳои	Ба санадҳои меъёрий бо мақсади муайян намудани тартиби нави бақайдгирии хочагиҳои дехқонӣ (фермерӣ) тасҳехот ворид карда шудаанд: фермерҳои инфириодӣ дар шакли хочагиҳои худшуғл,	То соли 2020 100 фоизи хочагиҳои фермерӣ дар мақомоти андоз ба қайд гирифта мешаванд ва бо системаи баҳисобгирӣ ва хисботдихӣ фаро гирифта мешаванд.

дехконӣ аз мавқеи қонунигардони шуғл дар онҳо	<p>оилавӣ, ва хоҷагиҳои колективии фермерӣ – дар шакли шахси ҳуқуқӣ ба қайд гирифта мешаванд.</p> <p>Мутобиқи меъёرҳои қонунгузории меҳнат системаи муносибатҳои меҳнатӣ дар хоҷагиҳои дехконӣ (фермерӣ) ташкил карда шудааст, пешбурии баҳисобирии шуғлдоштагон ва ҳаракати қувваи корӣ анҷом дода мешавад.</p>					
2.5. Натиҷаҳои сиёsat. Вусъатбашии ҷалби иҷтимоӣ барои табақаҳои аҳолии аз ҷиҳати иҷтимоӣ дарканормонда.						
2.5.1. Ташаккул-диҳии системаи ҳамгироии иҷтимоӣ	<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th style="text-align: center; padding: 5px;">Натиҷаҳои амалҳо</th><th style="text-align: center; padding: 5px;">Нишондиҳандаҳои самаранокӣ</th></tr> </thead> <tbody> <tr> <td style="padding: 10px;"> <p>Ба санадҳои меъёрӣ бо мақсади таҷдиди назар намудани гурӯҳҳои аҳолие, ки таҳти ҳавфи дарканормонии иҷтимоӣ қарор доранд ва барои онҳо дастгирӣ ба нақша гирифта мешавад, тасҳехот ворид карда шудаанд.</p> <p>Хизматрасониҳои нав ташкил карда шудаанд:</p> <ul style="list-style-type: none"> - омӯзонидани иловагии ҷавонон, бекорон ва корҷӯён аз рӯи фанҳои таълимие, ки барои идома додани таҳсил ва гирифтани касб (бартараф намудани камбуҷидҳо дар донишҳои пештара) зарур мебошанд; - омӯзонидани шахсони бесаводӣ аз 15-сола қалонтар ва ҳамгироии онҳо дар бозори меҳнат. <p>Агентии давлатии ҳамгироии иҷтимоӣ дар назди ВМҲИА таъсис дода шудааст, ки дар он, аз ҷумла, шароит барои таҳсилоти касбӣ, бозомӯзонӣ ва такмили ихтисоси занони маъюб, модарони кӯдакони маъюб, заноне, ки кӯдакони хурдсол доранд, муҳайё карда шудааст.</p> <p>Тадқиқотҳо оид ба масъалаҳои бегонашавӣ аз ҷомеа ва камбизоатӣ мунтазам доир карда мешаванд.</p> </td><td style="padding: 10px;"> <p>Афзоиши шумораи шахсон аз ҷумлаи шахсони осебпазир, ки ба ҷораби-ниҳои фаъоли шуғл ҷалб гардидаанд, аз рӯи гурӯҳҳои алоҳидаи аҳолӣ дар муқоиса бо соли пеш.</p> <p>Дар соли 2020 шумораи қиёсии шахсони синни 18-24-солае, ки таҳсилоти миёнаи асосӣ ё пасттар доранд ва таҳсилро идома намедиҳанд, аз шумораи умумии аҳолӣ дар гурӯҳи мазкурини синнусолӣ (18-24-сола), аз ҷумла аз рӯи ҷинс таксимкардашуда, 98 фоизро ташкил медиҳад.</p> <p>Сатҳи бекорӣ вобаста ба таҳсилоти дошта (ибтидой, миёнаи умумӣ, олий)</p> <p>Таъсисдиҳии Агентии давлатии ҳамгироии иҷтимоӣ дар назди ВМҲИА аз соли 2011 оғоз мегардад, вале ҷудо намудани маблағҳои иловагӣ аз буҷети давлатӣ аз соли 2014 ба нақша гирифта мешавад.</p> <p>Дар давраи мазкур доир намудани 3 тадқиқот оид ба масъалаҳои бегонашавии иҷтимоӣ ва камбизоатӣ ба нақша гирифта мешавад: дар солҳои 2013, 2016 ва 2019. Эҳтимол, зарурати муттаҳидсозии онҳо бо тадқиқот оид ба камбизоатӣ вуҷуд дошта бошад.</p> </td></tr> </tbody> </table>	Натиҷаҳои амалҳо	Нишондиҳандаҳои самаранокӣ	<p>Ба санадҳои меъёрӣ бо мақсади таҷдиди назар намудани гурӯҳҳои аҳолие, ки таҳти ҳавфи дарканормонии иҷтимоӣ қарор доранд ва барои онҳо дастгирӣ ба нақша гирифта мешавад, тасҳехот ворид карда шудаанд.</p> <p>Хизматрасониҳои нав ташкил карда шудаанд:</p> <ul style="list-style-type: none"> - омӯзонидани иловагии ҷавонон, бекорон ва корҷӯён аз рӯи фанҳои таълимие, ки барои идома додани таҳсил ва гирифтани касб (бартараф намудани камбуҷидҳо дар донишҳои пештара) зарур мебошанд; - омӯзонидани шахсони бесаводӣ аз 15-сола қалонтар ва ҳамгироии онҳо дар бозори меҳнат. <p>Агентии давлатии ҳамгироии иҷтимоӣ дар назди ВМҲИА таъсис дода шудааст, ки дар он, аз ҷумла, шароит барои таҳсилоти касбӣ, бозомӯзонӣ ва такмили ихтисоси занони маъюб, модарони кӯдакони маъюб, заноне, ки кӯдакони хурдсол доранд, муҳайё карда шудааст.</p> <p>Тадқиқотҳо оид ба масъалаҳои бегонашавӣ аз ҷомеа ва камбизоатӣ мунтазам доир карда мешаванд.</p>	<p>Афзоиши шумораи шахсон аз ҷумлаи шахсони осебпазир, ки ба ҷораби-ниҳои фаъоли шуғл ҷалб гардидаанд, аз рӯи гурӯҳҳои алоҳидаи аҳолӣ дар муқоиса бо соли пеш.</p> <p>Дар соли 2020 шумораи қиёсии шахсони синни 18-24-солае, ки таҳсилоти миёнаи асосӣ ё пасттар доранд ва таҳсилро идома намедиҳанд, аз шумораи умумии аҳолӣ дар гурӯҳи мазкурини синнусолӣ (18-24-сола), аз ҷумла аз рӯи ҷинс таксимкардашуда, 98 фоизро ташкил медиҳад.</p> <p>Сатҳи бекорӣ вобаста ба таҳсилоти дошта (ибтидой, миёнаи умумӣ, олий)</p> <p>Таъсисдиҳии Агентии давлатии ҳамгироии иҷтимоӣ дар назди ВМҲИА аз соли 2011 оғоз мегардад, вале ҷудо намудани маблағҳои иловагӣ аз буҷети давлатӣ аз соли 2014 ба нақша гирифта мешавад.</p> <p>Дар давраи мазкур доир намудани 3 тадқиқот оид ба масъалаҳои бегонашавии иҷтимоӣ ва камбизоатӣ ба нақша гирифта мешавад: дар солҳои 2013, 2016 ва 2019. Эҳтимол, зарурати муттаҳидсозии онҳо бо тадқиқот оид ба камбизоатӣ вуҷуд дошта бошад.</p>	
Натиҷаҳои амалҳо	Нишондиҳандаҳои самаранокӣ					
<p>Ба санадҳои меъёрӣ бо мақсади таҷдиди назар намудани гурӯҳҳои аҳолие, ки таҳти ҳавфи дарканормонии иҷтимоӣ қарор доранд ва барои онҳо дастгирӣ ба нақша гирифта мешавад, тасҳехот ворид карда шудаанд.</p> <p>Хизматрасониҳои нав ташкил карда шудаанд:</p> <ul style="list-style-type: none"> - омӯзонидани иловагии ҷавонон, бекорон ва корҷӯён аз рӯи фанҳои таълимие, ки барои идома додани таҳсил ва гирифтани касб (бартараф намудани камбуҷидҳо дар донишҳои пештара) зарур мебошанд; - омӯзонидани шахсони бесаводӣ аз 15-сола қалонтар ва ҳамгироии онҳо дар бозори меҳнат. <p>Агентии давлатии ҳамгироии иҷтимоӣ дар назди ВМҲИА таъсис дода шудааст, ки дар он, аз ҷумла, шароит барои таҳсилоти касбӣ, бозомӯзонӣ ва такмили ихтисоси занони маъюб, модарони кӯдакони маъюб, заноне, ки кӯдакони хурдсол доранд, муҳайё карда шудааст.</p> <p>Тадқиқотҳо оид ба масъалаҳои бегонашавӣ аз ҷомеа ва камбизоатӣ мунтазам доир карда мешаванд.</p>	<p>Афзоиши шумораи шахсон аз ҷумлаи шахсони осебпазир, ки ба ҷораби-ниҳои фаъоли шуғл ҷалб гардидаанд, аз рӯи гурӯҳҳои алоҳидаи аҳолӣ дар муқоиса бо соли пеш.</p> <p>Дар соли 2020 шумораи қиёсии шахсони синни 18-24-солае, ки таҳсилоти миёнаи асосӣ ё пасттар доранд ва таҳсилро идома намедиҳанд, аз шумораи умумии аҳолӣ дар гурӯҳи мазкурини синнусолӣ (18-24-сола), аз ҷумла аз рӯи ҷинс таксимкардашуда, 98 фоизро ташкил медиҳад.</p> <p>Сатҳи бекорӣ вобаста ба таҳсилоти дошта (ибтидой, миёнаи умумӣ, олий)</p> <p>Таъсисдиҳии Агентии давлатии ҳамгироии иҷтимоӣ дар назди ВМҲИА аз соли 2011 оғоз мегардад, вале ҷудо намудани маблағҳои иловагӣ аз буҷети давлатӣ аз соли 2014 ба нақша гирифта мешавад.</p> <p>Дар давраи мазкур доир намудани 3 тадқиқот оид ба масъалаҳои бегонашавии иҷтимоӣ ва камбизоатӣ ба нақша гирифта мешавад: дар солҳои 2013, 2016 ва 2019. Эҳтимол, зарурати муттаҳидсозии онҳо бо тадқиқот оид ба камбизоатӣ вуҷуд дошта бошад.</p>					

2.5.2. Тачдиidi назар намудани квотакунонии чойҳои корӣ барои табақаҳои аз ҷиҳати иҷтимоӣ осебпазири аҳолӣ	<p>Хучҷати банақшагирии сиёсат, ки дастгирии соҳобкоронеро, ки барои табақаҳои аз ҷиҳати иҷтимоӣ осебпазири аҳолӣ чойҳои корӣ таъсис медиҳанд, таҳия гардидааст.</p> <p>Барои табақаҳои аз ҷиҳати иҷтимоӣ осебпазири аҳолӣ чойҳои махсуси корӣ таъсис дода мешаванд.</p>	<p>Миқдори ҷойҳои кории нав таъсисдода шуда барои табақаҳои аз ҷиҳати иҷтимоӣ осебпазири аҳолӣ дар соли ҷорӣ.</p> <p>Ҳар сол тамоюли зиёдшавии миқдори ҷойҳои кории нав таъсисдода шуда ба муҳоҳида мерасад.</p> <p>Дастгирии давлатии соҳибкороне, ки барои табақаҳои аз ҷиҳати иҷтимоӣ осебпазири аҳолӣ чойҳои корӣ таъсис медиҳанд. Барои ин мақсад дар буҷети давлатӣ ҳар сол, аз соли 2016 оғоз намуда, ҷудо кардани 5 млн. сомонӣ ба накӯша гирифта мешавад.</p>
2.5.3. Вусъатбахшии имкониятҳо барои занон ҷиҳати ба ҳам омехтани кори оила ва фаъолияти меҳнатӣ	<p>Шабакаи муассисаҳои томактабӣ рушд ёфтааст, имкониятҳои таълиму тарбияи иловагӣ барои кӯдакон фароҳам оварда шудаанд, имкониятҳои рӯзи давомдор дар мактабҳо барои таъмини нигоҳубини кӯдакон вусъат бахшида шудаанд.</p> <p>Шабакаи марказҳои оғиятбахшӣ барои кӯдакони маъюб, барои баланд бардоштани сатҳи фаъолнокии иқтисодии волидони онҳо, дар навбати аввал модарони онҳо рушд ёфтааст.</p>	<p>Натиҷаҳои самаранокӣ дар доираи Стратегияи миллии рушди маориф то соли 2020 муайян карда мешаванд.</p> <p>Дар соли 2020 фарогирии кӯдакони маъюб (аз 1 то 18-сола) бо ҷойҳо дар марказҳо ва муассисаҳои оғиятбахшӣ бо фоиз аз шумораи умумии кӯдакони маъюб (аз 1 то 18-сола) 80 фоизро ташкил медиҳад.</p>
3. Натиҷаҳои сиёсат. Батанзимдарории бозори меҳнат беҳтар карда шудааст.		
3.1. Натиҷаҳои сиёсат. Самаранокии идорақунии бозори меҳнат баланд бардошта шудааст.		
	Натиҷаҳои амалҳо	Нишондиҳандаҳои самаранокӣ
3.1.1. Такмил-диҳии қонунгузорӣ оид ба шуғл	<p>Ба Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон "Дар бораи мусоидат ба шуғли аҳолӣ" тасҳехот ворид карда шудаанд ва дигар санадҳои меъёрий бо мақсади муайян намудан ва ба қонун ворид кардани таҳо он меъёрхое, ки ичрошаванда мебошанд ва муқаррар намудани ҳадди ҷақики функсияҳо байни таҳиягарони сиёсат ва хадамот/агентиҳои татбиқкунандай он, таҳия карда шудаанд.</p> <p>Санади нави меъёрий бо мақсади фароҳам овардани шароит барои</p>	<p>Фоизи меъёрҳои воқеан ичрошавандаи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон "Дар бораи мусоидат ба шуғли аҳолӣ".</p> <p>То соли 2020 100 фоизи меъёрҳои қонунгузорӣ ичрошаванда мегарданд.</p> <p>Дар соли 2020 шумораи агентиҳои хусусии шуғл на камтар аз 10 ададро</p>

	<p>рушди агентиҳои хусусии шуғл таҳия карда шудааст.</p> <p>Дар сиёсати давлат бархурдҳои нав оид ба тақсимот ва истифодай оқилонаи захираҳои меҳнатӣ муайян карда мешаванд. Усулҳои ташкили раванди муҳочирати ихтиёрий ва экологӣ таҷdi назар карда шудаанд.</p>	<p>ташкил медиҳад, ва дар ҳар як минтақа на камтар аз 2 агентии хусусӣ оид ба шуғл ва бокортаъминкуниӣ ҳам дар дохили кишвар ва ҳам хориҷ аз он амал ҳоҳад кард.</p> <p>Ҳар сол 2000 оила тибқи барномаи муҳочирати ихтиёрий ва экологӣ ба таври муташаккилона ба ҷойҳои нави истиқоматии дори шароити зарурии зисти пешакӣ ободкардашуда ва бидуни проблемаҳои бокортаъминкуниӣ кӯҷонида мешаванд.</p>
3.1.2. Таҷдиidi назар намудани принсипҳои ташкили кори ҲДША ва баланд бардоштани самаранокии кори он	<p>Аз ҳайати Агентии давлатии ҳифзи иҷтимоӣ, шуғли аҳолӣ ва муҳочират масъалаҳои хизматрасонии иҷтимоӣ, ки ба Агентии нави ҳамгироии иҷтимоӣ супурда шудаанд, хориҷ карда шудаанд.</p> <p>Ба Низомномаи ҲДША ва ба дигар санадҳои меъёрий бо мақсади таҷдиidi назар намудани ташкили кор ва рушди хизматрасониҳои нав тасҳехот ворид карда шудаанд.</p> <p>Санадҳои нави меъёрии дохилӣ бо мақсади батанзимдарории кор ҲДША таҳия гардидаанд.</p> <p>Кори ҲДША ба эҳтиёҷоти бекорон нигаронида шудааст, принсиپи "Рӯ ба мизоҷ" ҷорӣ карда шудааст.</p> <p>Омӯзонии кормандон ба таври доимӣ ташкил карда шудааст.</p> <p>Банақшагирии стратегии фаъолияти ҲДША ва мақомоти маҳаллии он ҷорӣ карда шудааст.</p> <p>Тартиби арзёбии самаранокии кори ҲДША таҳия гардидааст ва</p>	<p>Қисми ҷавонон/калонсолони ба кор машгулнабудае, ки дар моҳи X бекор мондаанд ва то ба ҳол дар моҳи X+6/12 ба кор машғул нестанд, ва бъяди мусоидати Агентӣ дар расонидани кӯмак дар ҷустуҷӯи кор ба натиҷаҳои мусбӣ ноил нагардидаанд. Ҳар сол тамоюли 5% кам гардидани онҳо ба мушоҳида мерасад.</p> <p>Микдори қиёсии иштироккунандагоне, ки ҷораҳои фаъоли шуғл гирифтаанд ва дар бозори меҳнат ворид шудаанд (дар тӯли 3-6 моҳи бъяди иштирок дар ҷорабиниҳо) аз шумораи умумии иштироккунандагоне, ки ҷораҳои фаъоли шуғл гирифтаанд, аз ҷумла аз рӯи ҷинс тақсимшуда.</p> <p>Ҳар сол тамоюли 5 фоиз афзоиш ёфтани он ба мушоҳида мерасад.</p> <p>Шумораи қиёсии бекороне, ки ба ҷорабиниҳои фаъоли шуғл ҷалб карда шудаанд, аз шумораи умумии бекорон, аз ҷумла аз рӯи ҷинс тақсимшуда.</p> <p>Ҳар сол тамоюли 5 фоиз афзоиш ёфтани он ба мушоҳида мерасад.</p> <p>Арзёбии дараҷаи таъсири ҷорабиниҳои ҲДША ба вазъи бозори меҳнат.</p> <p>Микдори бекорон ба як корманди ҲДША дар як моҳ.</p> <p>Шумораи фикру мулоҳизаҳои мусбӣ</p>

	<p>мониторинги доимӣ гузаронида мешавад.</p> <p>Ҳаҷми маблағҳои молиявӣ барои ҷорабиниҳои эҳтиёти оид ба пешгирии бекорӣ ва ҷорабиниҳои фаъол оид ба шуғл.</p> <p>Хизматрасонии нав барои корҷӯён ва бекорон ҷорӣ карда шудаанд. Хизматрасонии электронӣ барои мизочони ҲДША ташкил карда шудаанд.</p> <p>Феҳристи баҳисобигирии бекорон ва корҷӯяндагоне, ки дар ҲДША ба қайд гирифта шудаанд, таъсис дода шудааст.</p> <p>Иттилоотонии доимӣ оид ба хизматрасониҳои ҲДША таъмин карда шудааст.</p>	<p>нишбати кори ҲДША аз тариқи шабакаи Интернет ва пурсишҳои афкори умум.</p> <p>На камтар аз 60 фоизи маблағҳои ҲДША барои ҷорабиниҳои эҳтиёти оид ба пешгирии бекорӣ ва ҷорабиниҳои фаъол оид ба шуғл сарф карда мешаванд.</p> <p>Ҷараёни инкишофи ҷойҳои кории озод ба як бекор аз рӯи солҳо.</p> <p>Барои ташкил намудани хизматрасонии электронӣ дар Бучети давлатӣ дар солҳои 2017-2018 30 ҳазор сомонӣ ба нақша гирифта мешавад.</p> <p>Барои таъсиси Феҳристи баҳисобигирии бекорон ва корҷӯяндагони аз бучети давлатӣ ҳар сол, аз соли 2012 то 2014 1,723 million сомонӣ чудо карда мешавад.</p> <p>Барои иттилоотонии аҳолӣ аз тариқи рӯзномаҳо, барномаҳои телевизионӣ, радио ва веб-сайтҳо аз соли 2014 оғоз намуда, Агентии ҳифзи иҷтимоӣ, шуғли аҳолӣ ва муҳоҷирat ҳар сол на камтар аз 555,774 ҳазор сомонӣ сарф ҳоҳад кард.</p>
3.1.3. Модернизатсия ва таҷхизонии техникии соҳторҳои оид ба меҳнат ва шуғл	<p>Барои модернизатсия ва таҷхизонидани техникии ВМҲИА супориши техниқӣ таҳия карда шудааст.</p> <p>Барои модернизатсия ва таҷхизонидани техникии Агентии давлатии ҳифзи иҷтимоӣ, шуғли аҳолӣ ва муҳоҷирat супориши техниқӣ таҳия карда шудааст.</p> <p>Барои модернизатсия ва таҷхизонидани техникии Агентии давлатии сугуртаи иҷтимоӣ ва нафақа супориши техниқӣ таҳия карда шудааст.</p> <p>Барои модернизатсия ва таҷхизонидани техникии Агентии давлатии сугуртаи иҷтимоӣ ва нафақа дар Бучети давлатӣ чудо намудани 52,41 million сомонӣ ба нақша гирифта мешавад.</p>	<p>Барои модернизатсия ва таҷхизонидани техникии ВМҲИА дар Бучети давлатӣ аз соли 2012 оғоз карда, чудо намудани 858 ҳазор сомонӣ ба нақша гирифта мешавад.</p> <p>Барои модернизатсия ва таҷхизонидани техникии Агентии давлатии ҳифзи иҷтимоӣ, шуғли аҳолӣ ва муҳоҷirat дар Бучети давлатӣ аз соли 2014 оғоз карда, чудо намудани 6,27 million сомонӣ ба нақша гирифта мешавад.</p> <p>Барои модернизатсия ва таҷхизонидани техникии Агентии давлатии сугуртаи иҷтимоӣ ва нафақа дар Бучети давлатӣ чудо намудани 52,41 million сомонӣ ба нақша гирифта мешавад.</p>

	<p>нидани техникии Хадамоти давлатии назорат дар соҳаи меҳнат, шуғл ва ҳифзи иҷтимоии аҳолӣ супориши техникӣ таҳия карда шудааст.</p> <p>Барои модернизатсия ва таҷхизонидани техникии Хадамоти давлатии ташхиси таббию иҷтимоӣ супориши техникӣ таҳия карда шудааст.</p>	<p>нидани техникии Хадамоти давлатии назорат дар соҳаи меҳнат, шуғл ва ҳифзи иҷтимоии аҳолӣ дар Буҷети давлатӣ аз соли 2014 оғоз карда, ҷудо намудани 820,8 ҳазор сомонӣ ба нақşa гирифта мешавад.</p> <p>Барои модернизатсия ва таҷхизонидани техникии Хадамоти давлатии ташхиси таббию иҷтимоӣ дар Буҷети давлатӣ аз соли 2015 оғоз карда, ҷудо намудани 1,482 ҳазор сомонӣ ба нақsha гирифта мешавад.</p>
--	---	--

3.2. Натиҷаҳои сиёсат. Системаи таҳлил ва дурнамои бозори меҳнат таъсис дода шудааст, омори меҳнат такмил дода шудааст.

Натиҷаҳои амалҳо	Нишондиҳандаҳои самаранокӣ
<p>3.2.1. Таъсис додани системаи дурнамои бозори меҳнат ва истифодай он</p> <p>Санади нави меъёрий бо мақсади муайян намудани идораҳои масъул барои дурнамои миёнамӯҳлат ва дарозмӯҳлати бозори меҳнат таҳия гардидааст.</p> <p>Системаи дурнамои миёнамӯҳлат ва дарозмӯҳлати бозори меҳнат таъсис дода шудааст.</p> <p>Омӯзонидани кормандон оид ба истифодабарӣ ва таҳияи дурнамоҳои ҳарсолаи эҳтиёҷот ба қувваи корӣ ташкил карда шудааст.</p> <p>Ҳар сол ҳисоботҳо оид ба дурнамои эҳтиёҷот ба қувваи корӣ таҳия карда мешаванд.</p> <p>Иқтидорҳои ВМҲИА оид ба масъалаҳои дурнамо тақвият баҳшида шудаанд.</p> <p>Системаи дурнамои миёнамӯҳлат ва дарозмӯҳлати бозори меҳнат таҳия ва дар фаъолияти ҲДША ҷорӣ карда шудааст.</p> <p>ҲДША ҳар сол пурсишҳои корфармоёнро оид ба эҳтиёҷот ба кормандон ва ихтисосҳои зарурӣ доир мекунад ва таҳлили эҳтиёҷот дар бозори меҳнатро интишор менамояд.</p> <p>Барномаҳои омӯзонидани корҷӯён</p>	<p>Дар ВМҲИА шӯба бо 3 корманде, ки ба масъалаҳои дурнамои бозори меҳнат ва дурнамоҳои демографӣ аз соли 2012 машгул мешаванд, таъсис дода шудааст.</p> <p>Барои таъсиси системаи дурнамои миёнамӯҳлат ва дарозмӯҳлати бозори меҳнат дар Буҷети давлатӣ аз соли 2013 оғоз намуда, ҷудо карданӣ 1,065 миллион сомонӣ ба нақша гирифта мешавад.</p> <p>Шумораи қиёсии бекороне, ки тибқи дарҳостҳои корфармоён тарбия ва бо кор таъмин карда шудаанд, аз шумораи умумии бекорон.</p> <p>Ҳар сол тамоюли зиёдшавии</p>

	ва бекорон, инчунин интихоби донишомӯзон ба системаи таҳсилоти ибтидой ва миёнаи касбӣ дар асоси натиҷаҳои ояндабинии эҳтиёҷот таҳия ва такмил дода мешаванд.	шумораи бекороне, ки тибқи дарҳостҳои корфармоён тарбия ва бо кор таъмин карда шудаанд, ба микдори на камтар аз 500 нафар ба мушиҳид мерасад. Дар соли 2020 фоизи бекороне, ки тибқи дарҳостҳои корфармоён тарбия ва бо кор таъмин карда мешаванд, на камтар аз 80 фоизро бояд ташкил диҳад.
3.2.2. Такмилдиҳии баҳисобгирии омории шуғл	Баҳисобгирии омории ҳама шаклҳои шуғле, ки қонунгузорӣ пешбинӣ намудааст, ҷорӣ карда шудааст. Омори шуғл бо омори андозбандӣ ва сугуртаи иҷтимоӣ мувофиқ карда шудааст.	То соли 2020 100 фоизи субъектҳои хочагидорӣ (соҳибкорони инфиридорӣ, тиҷорати хурд ва миёна, тиҷорати бузург, хочагиҳои дехқонӣ ва ф.) бо системаи баҳисобгирии омори меҳнат фаро гирифта мешаванд.
3.2.3. Ҷорӣ намудани Тадқиқоти мунтазами қувваи корӣ (ТҚҚ)	Ҳар сол ТҚҚ бо фарогирии ҳатмии масъалаҳои муҳоҷирати меҳнатӣ ва таҳсили калонсолон гузаронида мешавад.	ТҚҚ ҳарсола, аз соли 2014 оғоз карда, гузаронида мешаванд ва ҳар сол дар буҷети давлатӣ чудо намудани 450 ҳазор сомонӣ ба нақша гирифта мешавад.
3.3. Натиҷаҳои сиёsat. Системаи ҳифзи меҳнат барои ҳавасмандгардонии корфармоён ба иштироки фаъолона дар бозори меҳнат такмил дода шудааст.		
Натиҷаҳои амалҳо		Нишондиҳандаҳои самаранокӣ
3.3.1. Такмилдиҳии системаи ҳифзи меҳнат барои ҳавасмандгардонии корфармоён ба иштироки фаъолона дар бозори меҳнат	Тағйироти даҳлдор ба Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон "Дар бораи ҳифзи меҳнат" ва дигар санадҳои меъёрий бо мақсади ҷорӣ намудани стандартҳои байналмилалӣ ва принципҳои идоракуни ҳифзи меҳнат таҳия гардидаанд. Қонуни нав "Дар бораи сугурtaи иҷтимоӣ аз ҳодисаҳои ноҳуш дар ҷои кор ва бемориҳои касбӣ" ва дигар санадҳои меъёрий бо мақсади ҷорӣ намудани намуди нави сугурtaи ҳатмии иҷтимоӣ ва баланд бардоштани сатҳи ҳифзи кормандон таҳия гардидаанд.	Зудии рӯйдиҳии ҳодисаҳои ноҳуш дар ҷои кор, ки микдори ҳодисаҳои ноҳушро дар ҷои кор ба 100 000 корманд муайян мекунад. Тамоюлҳои тағйирёбии микдори бемориҳои касбӣ. То соли 2020 100 фоизи кормандон, тибқи талаботи қонун, бо сугурtaи иҷтимоӣ аз ҳодисаҳои ноҳуш дар истеҳсолот фаро гирифта мешаванд.
	Ба Кодекси андоз ва дигар санадҳои меъёрий бо мақсади муқаррар намудани ҷораҳои ҳавасмандгардонии истеҳсолкунандагони воситаҳои ҳимояи инфиридорӣ тасҳеҳот ворид карда шудаанд. Дар Пажуҳишгоҳи меҳнат ва ҳифзи иҷтимоии аҳолӣ соҳтори	Фоизи афзоиши корхонаҳое, ки воситаҳои ҳимояи инфиридорӣ истеҳсол мекунанд. Соҳтори илмӣ дар Пажуҳишгоҳи

	<p>илмӣ оид ба ҳифзи меҳнат таъсис дода шудааст.</p> <p>Иттилоотонии доимии корфармоён ва кормандон оид ба ҳифзи меҳнат ва шароити меҳнат доир карда мешавад.</p>	<p>меҳнат ва ҳифзи иҷтимоии аҳолӣ оид ба меҳнат бо на камтар аз 3 корманд, ки аз соли 2015 оғоз намуда, ба тадқиқоти омилҳои муҳталифи ба муҳити меҳнат таъсиррасонанда ва хавфҳо, анҷомдихии ченкуниҳо, ба масъалаҳои ҳифзи меҳнат ва гайра машғул мешаванд, таъсис дода шудааст.</p> <p>Барои иттилоотонии аҳолӣ аз тариқи рӯзномаҳо, барномаҳои телевизионӣ, радио ва веб-сайтҳо ҳар сол, аз соли 2015 оғоз намуда, ВМҲИА ва Ҳадамоти давлатии назорат дар соҳаи меҳнат, шуғл ва ҳифзи иҷтимоии аҳолӣ на камтар аз 79,4 ҳазор сомонӣ сарф хоҳанд кард.</p>
3.3.2. Тақвиятбахшии иқтидорҳои нозирот оид ба ҳифзи меҳнат	<p>Ба Низомномаи Ҳадамоти давлатии назорат дар соҳаи меҳнат, шуғл ва ҳифзи иҷтимоии аҳолӣ ва ба дигар санадҳои меъёрий бо мақсади таҷдиdi назар намудани вазифаҳо ва муқаррар намудани масъулият барои анҷомдихии назорати давлатӣ, иҷрои қонунгузорӣ оид ба меҳнат, оид ба ҳифзи меҳнат ва шароити меҳнат, паст кардани сатҳи шуғли ба қайд гирифтанашуда ва сустифоди меҳнати кӯдакон тасҳехот ворид карда шудаанд. Масъалаҳои назорати таъини нафақаҳо ба Агентии сугуртаи иҷтимоӣ ва нафақа супурда шудаанд.</p> <p>Иқтидорҳои нозирот бо роҳи ташкил намудани омӯзонии кормандон ва баланд бардоштани сатҳи таҳассуси онҳо, таҷхизонии техникӣ тақвият бахшида шудаанд, шумораи кормандон васеъ карда мешавад.</p> <p>Амалияи санчишҳои мунтазами корхонаҳо оид ба ошкор намудани далелҳои вайронкунии қонунгузории меҳнат нисбати занон ва ҷавонони то 18-сола, инчунин далелҳои табъиз бо нишонаи ҷинс ва синну сол ҷорӣ карда шудааст.</p>	<p>Шумораи қиёсии корхонаҳои тадқиқотшуда, аз ҷумла дорои хавфи зиёд дар шумораи умумии корхонаҳо.</p> <p>Фоизи кормандон дар корхонаҳое, ки амалан дар бораи омилҳои вуҷудоштаи хавф дар муҳити меҳнатӣ ва усулҳои боэътиමод ва ҳимоятии кор иттилоотонида шудаанд ва ба онҳо дастурҳо дода шудаанд.</p> <p>Миқдори тадқиқотҳо ва боздиҳҳо аз корхонаҳои дорои хавфи зиёди шуғли ба қайд гирифтанашуда, инчунин корхонаҳое, ки меъёриҳои ҳифзи меҳнатро вайрон мекунанд ва меҳнати кӯдаконро истифода мекунанд зиёд карда шудааст.</p>

	Қоидаҳои ҳисоботдиҳии дастрасии умумии нозироти меҳнат оид ба натиҷаҳои фаъолияти худ таҳия карда шудаанд.	Ҳар сол миқдори тадқиқотҳо ва бозидҳо аз корхонаҳо 2 фоиз зиёд мегардад.
3.3.3. Фаъолноксозии фаъолият оиди аз байн бурдани шаклҳои бадтарини меҳнати кӯдакон	Идораи давлатие, ки барои ҳалли мушкилоти меҳнати кӯдакон масъул мебошад, муайян карда шудааст. Нақшай миллии амалиёт оиди аз байн бурдани шаклҳои бадтарини меҳнати кӯдакон таҳия гардидааст.	To соли 2020 на бештар аз 1 фоизи кӯдакони синни 12-14-сола ҳафтае зиёда аз 20 соат кор мекунанд. Дар соли 2009 ин рақам 10 фоизро ташкил медод.
3.4. Натиҷаҳои сиёсат. Ҳифзи бозори доҳилии меҳнат беҳтар гардидааст.		
3.4.1. Такмилдиҳии қонунгузорӣ оид ба шуғл ва муҳоҷират дар масъалаҳои ҳифзи бозори доҳилии меҳнат	Ба қонунгузорӣ бо мақсади чорӣ намудани принсиби: ҷойҳои кории холӣ ба воситаи ҲДША ба кувваи кории маҳаллӣ пешниҳод карда мешаванд ва танҳо дар сурати талабот надоштани онҳо барои ҷалб намудани танҳо кормандони баландиҳтисоси хориҷӣ иҷозат дода мешавад, тасҳехот ворид карда шудаанд. Ба қонунгузорӣ бо мақсади он, ки ташкили фаъолияти соҳибкорӣ аз ҷониби шаҳрвандони хориҷӣ дар Тоҷикистон танҳо дар асоси шахси ҳуқуқӣ сурат мегирад, тасҳехот ворид карда шудаанд.	Шумораи қиёсии муҳоҷирони хориҷии коркунанд, аз ҷумла тибқи иҷозатномаҳои меҳнатии додашуда ва квотаҳои муқарраргардида аз шумораи умумии шуғлдоштагон. To соли 2020 0 фоизи шаҳрвандони хориҷӣ ба соҳибкории инфириодӣ машғул мебошанд.

<p>3.4.2. Муайян намудани меъёрҳо оид ба ҳифзи бозори меҳнати дохилий</p>	<p>Санадҳои нави меъёрӣ бо мақсади ҷорӣ намудани меъёрҳои ҳатмии забони давлатиро омӯхтани кормандони маҳаллӣ ва инчунин шаҳрвандони хориҷӣ, барои чунин соҳаҳои шуғл, ба монанди савдо ва хизматрасонӣ, тиб, педагогика ва дигар соҳаҳое, ки бо кор бо мизочон алоқаманданд, таҳия карда шудаанд.</p> <p>Санади нави меъёрӣ бо мақсади муайян намудани сатҳи дониши забони давлатӣ, ки барои иҷроӣ ӯҳдадориҳои қасбӣ ва мансабӣ зарур мебошад, тартиби гузаронидани арзёбии донишҳо таҳия гардидаанд ва соҳторҳои масъул таъин карда шудаанд.</p> <p>Талаботҳо нисбати сатҳи дониши забони давлатӣ барои қасбҳо ва мансабҳо таҳия гардидаанд ва тартиби гузаронидани арзёбии донишҳо муқаррар карда шудааст.</p> <p>Шабакаи гуногуншоҳаи курсҳои кӯтоҳмуддати омӯзиши забони давлатӣ, аз он ҷумла пулакӣ, барои шаҳрвандони хориҷӣ ва аҳолии Тоҷикистон, ки забони давлатиро дар сатҳи кофӣ намедонанд, инчунин арзёбии донишҳои забонии ба забони давлатӣ гирифташуда ташкил карда шудааст.</p> <p>Меъёри ҳатмии ба забони давлатӣ тавзехот доштани тамоми молҳои истифодаи умумӣ ба Тоҷикистон воридшаванда ҷорӣ карда шудааст.</p>	<p>Фоизи фарогирии кормандони маҳаллӣ ва шаҳрвандони хориҷӣ бо омӯzonидани забони давлатӣ дар сатҳҳои муҳталиф.</p> <p>То соли 2020 90 фоизи кормандони дар соҳаи хизматрасонӣ машғулбуда забони давлатиро дар сатҳи лозимӣ меомӯзанд.</p>
--	--	--

3.5. Натиҷаҳои сиёsat. Нақши мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ дар рушди бозори меҳнат баланд бардошта шудааст.

Натиҷаҳои амалҳо	Нишондиҳандаҳои самараноӣ
<p>3.5.1. Иштироки мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ дар</p>	<p>Ба қонунгузорӣ бо мақсади баланд бардоштани сатҳи иштироки мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ дар рушди шуғл ва ҳалли проблемаҳои шуғл дар сатҳи минтақавӣ тағйирот</p> <p>Фоизи барномаҳои таҳиягардида ва тасдиқгардидаи мусоидат ба шуғл, ки аз ҷониби мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ таҳия гардидаанд.</p> <p>Ҳар сол тамоюли афзоиш ба му-</p>

рушди шуғл дар сатҳи минтақавӣ таъмин карда шудааст	<p>ворид карда шудаанд.</p> <p>Маводҳои таълимиӣ ва иттилоотӣ оид ба масъалаҳои иштироки мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ дар рушди шуғл дар сатҳи минтақавӣ таҳия карда шудаанд.</p> <p>Дар сатҳи маҳаллӣ барои таҳияи барномаҳои минтақавии мусоидат ба шуғл кӯмаки методӣ расонида шудааст.</p> <p>Дар заминаи Донишкадаи тақмили ихтисоси хизматчиёни давлатӣ курсҳо оид ба омӯzonidani kormandoni maqomoti iҷroiai mahallii ҳokimiyati давлатӣ doir ba masъalaҳoи rushdi bозori mehnat va iшtirok dар tashakkuldi сiёsati shuғl taъsис doda shudaand.</p>	<p>шоҳида мерасад ва то соли 2020 100 фоизро ташкил медиҳад.</p> <p>Барои ташкил намудani omӯzonidani kormandoni maqomoti iҷroiai mahallii ҳokimiyati давлатӣ oид ба masъalaҳoи rushdi bозori mehnat va iшtirok dар tashakkuldi сiёsati shuғl ҳar sol az buҷeti давлатӣ 1 ҳazor somonӣ ҷudo karda meshavad. To soli 2020-um 2 kormand az maqomoti iҷroiai mahallii ҳokimiyati давлатии viloyatҳo, shaҳrҳo va noҳiyaҳo bo taҳsил faro girifta meshavand.</p>
---	---	---

4. Натиҷаҳои сиёсат. Шарикии иҷтимоӣ таҳқим баҳшида шудааст ва ҷомеаи шаҳрвандӣ дар ҳалли проблемаҳои бозори меҳнат фаъолонатар иштирок мекунад.

4.1. Натиҷаҳои сиёсат. Нақши шарикони иҷтимоӣ баланд бардошта шудааст ва ба муколамаи иҷтимоӣ дар бозори меҳнат таҳқим баҳшида шудааст.

Натиҷаҳои амалҳо	Нишондиҳандаҳои самараноӣ
<p>4.1.1. Таъмин намудани иҷрои созишинаҳои генералӣ</p> <p>Принсили баҳисобигирии ҳатмии фикру мулоҳизаҳои комиссияи сеҷониба оид ба танзими муносибатҳои иҷтимоӣ ҳангоми баррасии лоиҳаҳои қонунҳо ва барномаҳо аз ҷониби Ҳукумат ҷорӣ карда шудааст.</p> <p>Ҷаласаҳои комиссияи сеҷониба оид ба танзими муносибатҳои иҷтимоӣ-меҳнатӣ дар сатҳи миллӣ мунтазам доир карда мешаванд.</p> <p>Дар Дастгоҳи иҷроияи Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон Шӯъбаи (ё баҳш) рушди шарикии иҷтимоӣ таъсис дода шудааст, ки функсияи</p>	<p>Фоизи фикру мулоҳизаҳои баррасишуда ва аз Шарикони иҷтимоӣ оид ба лоиҳаҳои қонунҳо гирифташуда аз миқдори умумии қонунҳои қабулгардида.</p> <p>Ҷаласаҳои комиссияи сеҷониба оид ба танзими муносибатҳои иҷтимоӣ-меҳнатӣ дар сатҳи миллӣ ба қадри зарурат ташкил карда мешаванд, вале на камтар аз як маротиба дар ним сол.</p> <p>Дар Дастгоҳи иҷроияи Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз соли 2012 оғоз намуда, Шӯъбаи (ё баҳш) рушди шарикии иҷтимоӣ иборат аз на камтар аз 3 нафар таъсис дода</p>

	<p>котибот оид ба ташкили фаъолияти комиссияи сечониба оид ба танзими муносибатҳои иҷтимоӣ меҳнатиро ичро мекунад, кор бо шарикони иҷтимоӣ, иттиҳодияҳои касбӣ ва ташкилотҳои гайрихӯкуматиро таъмин менамояд.</p>	мешавад.
4.1.2. Чорӣ намудани принсипи шарикии иҷтимоӣ оид ба ҳалли масъалаҳои шуғл	<p>Кори Кумитаи чумхураниявии сечонибаи мусоидат ба шуғли аҳолӣ ташкил карда шудааст, ҳайати он бо дарназарадошти талаботи иштироки баробари ҳамаи се тарафҳо таҷдиdi назар карда шудааст.</p> <p>Кори кумитаҳои мусоидат ба шуғл ва чорӣ намудани механизми ротатсияи раисон дар онҳо таҷдиdi назар карда шудааст.</p>	<p>Фоизи барномаҳои таҳиягардида ва тасдиқгардидаи мусоидат ба шуғл, ки дар ҳамкорӣ бо Шарикони иҷтимоӣ дар минтақаҳо таҳия гардидаанд.</p> <p>Ҳар сол тамоюли афзоиш ба мушиҳида мерасад ва то соли 2020 90 фоизро ташкил медиҳад.</p>
4.1.3. Тақвият-бахшии иқтидорҳои шарикони сечониба	<p>Шарикони иҷтимоӣ сатҳи огоҳиашонро баланд бардоштаанд.</p> <p>Шӯъбай рушди шарикии иҷтимоӣ дар ҳайати ВМҲИА мунтазам ба масъалаҳои ҳамоҳангсозии корҳо оид ба рушди шарикии иҷтимоӣ дар соҳаи меҳнат машғул аст.</p> <p>Омӯзонидан ва иттилоотонии доимии мақомоти назоратӣ ва ташкилотҳои шарикони иҷтимоӣ дар таъмини муколамаи иҷтимоӣ ташкил карда шудааст.</p> <p>Сатҳи огоҳӣ ва омӯзонидани шарикони иҷтимоӣ оид ба шаклҳо ва афзалиятҳои муколамаи иҷтимоӣ, ташкили машваратҳо ва фаъолияти соҳибкорӣ, иштироки кормандон дар шартномаҳои колективӣ ва коммуникатсияҳо дар доҳили корхона баланд бардошта шудааст.</p> <p>Шарикони иҷтимоӣ имконият доранд бо афзалиятҳои ҷалб шудан ва иштироки коргарон – ҳамчун қадаме ба сӯи муносибатҳои меҳнатӣ шинос шаванд.</p>	<p>Ҳар сол на камтар аз 5 фоиз намояндагони шарикони иҷтимоӣ омӯzonида мешаванд.</p>

	<p>Шарикони ичтимоӣ, иттиҳодияҳои касбӣ, ташкилотҳои гайридавлатӣ ва бахши хусусӣ иттилооти муҳталифро оид ба масъалаҳои меҳнат таҳия намудаанд ва аз тариқи воситаҳои муҳталиф паҳн мекунанд.</p> <p>Марказҳои иттилоотии Шарикони ичтимоӣ кор мекунанд.</p> <p>Баҳисобигирии омории шартномаҳои колективӣ ҷорӣ карда шудааст.</p> <p>Муқаррарот оид ба шартномаҳои колективӣ ҷорӣ карда шудааст.</p> <p>Регистри баҳисобигирии шартномаҳои колективӣ таъсис дода шудааст.</p>	<p>Фоизи баҳисобигирии шартномаҳои колективӣ. То соли 2020 фоизи шартномаҳои колективии ба ҳисоб гирифташуда на камтар аз 90 фоиз мешавад.</p> <p>Барои таъсис додани Феҳристи баҳисобигирии шартномаҳои колективӣ аз буҷети давлатӣ 10 ҳазор сомонӣ чудо карда шудааст.</p>
--	---	--

4.2. Натиҷаҳои сиёсат. Ҷомеаи шаҳрвандӣ ба ҳалли проблемаҳои бозори меҳнат васеътар ҷалб карда шудааст.

Натиҷаҳои амалҳо	Нишондиҳандаҳои самаранокӣ
<p>4.2.1. Иттилоотонии аҳолӣ дар бораи вазъи бозори меҳнат ва ҷорӣ ҷадидниҳои амалишаванд, ҳам дар сатҳи миллӣ ва ҳам дар сатҳи минтақавӣ</p>	<p>ХДША мунтазам ахолиро дар бораи вазъи бозори меҳнат ва тадбирҳои андешидашаванд ҳабардор месозад.</p> <p>Ҳар сол ҳисбот оид ба вазъ дар бозори меҳнати Тоҷикистон бо тафриқакунии ҳатмии гендерии нишондиҳандаҳо оид ба масъалаҳои бекорӣ ва омӯзонидан нашр карда мешаванд.</p>
<p>4.2.2. Баланд бардоштани сатҳи ҳисботдиҳии мақомоти ҳокимиюти иҷроия дар назди ҷомеа</p>	<p>Дар амалияни кори мақомоти ҳокимиюти иҷроия принсипи ташкили иттилоотонии ҷомеа оид ба лоиҳаҳои ҳучҷатҳои нав, интишори ҳисботҳои мақомоти давлатии сатҳҳои муҳталиф дар назди ҷомеа оид ба кори анҷомдодашуда, оид ба сиёсати амалишаванд ва оид ба нақшаҳо дар оянда ҷорӣ карда шудааст.</p> <p>Механизми ҷамъоварии афкори умум оид ба сиёсати дар бозори меҳнат амалишаванд, ҳам дар сатҳи миллӣ ва ҳам дар сатҳи минтақавӣ.</p>

Натиҷаҳои Мониторинг. Арзёбии татбиқи Стратегия

Натиҷаҳои амалҳо

Нишондиҳандаҳои самаранокӣ

<p>1. Ҳамоҳангсозӣ, назорати иҷрои вазифаҳо ва ҷорабиниҳои Стратегия</p>	<p>Шӯрои Роҳбариқунанда барои таъмини назорати иҷрои вазифаҳо ва ҷорабиниҳо таъсис дода шудааст.</p> <p>Гурӯҳи кории машваратӣ барои омодасозии маводҳо оид ба ҷараёни иҷрои Стратегия, омодасозии пешниҳодҳо оид ба ворид намудани тағйирот ё иловаҳо ба Стратегия, омодасозии дарҳост барои маблагҳои буҷети давлатӣ, омодасозии ҳисоботи иттилоотӣ барои баррасӣ дар Ҳукумат таъсис дода шудааст.</p>	<p>Шӯрои Роҳбариқунанда соле на камтар аз ду маротиба ҷамъ мешавад.</p> <p>Гурӯҳи кории машваратӣ соле на камтар аз ду маротиба ҷамъ мешавад.</p>
<p>2. Ташкил намудани ҷамъоварии маълумотҳо</p>	<p>Вазорату идораҳои масъул ба ҳамоҳангсоз оид ба ҷорӣ намудан ва назорати иҷрои Стратегия - (Вазири меҳнат ва ҳифзи иҷтимоии аҳолӣ) дар бораи ҷараёни иҷрои Стратегия иттилоот пешниҳод мекунанд.</p>	<p>Вазорату идораҳои масъул ҳар сол ба ҳамоҳангсози татбиқи Стратегия ва назорати татбиқи он (Вазири меҳнат ва ҳифзи иҷтимоии аҳолӣ) дар бораи ҷараёни иҷрои Стратегия иттилоот пешниҳод мекунанд.</p>
<p>3. Таҳия намудани ҳисботкӯҳо оид ба иҷрои Стратегия</p>	<p>Гурӯҳи кории машваратӣ омодасозии ҳисботи фосилавии иҷрои Стратегияро баъди 5 соли татбиқи Стратегия (баъди соли 2015) ташкил менамояд.</p> <p>Гурӯҳи кории машваратӣ омодасозии ҳисботи хотимавии иҷрои Стратегияро баъди татбиқи Стратегия дар охири соли 2020 бояд ташкил намояд.</p> <p>Ду тадқиқот барои арзёбии иҷрои Стратегия ва омодасозии ҳисботи фосилавӣ ва ҳисботи хотимавӣ ташкил карда шудаанд.</p>	<p>Барои ташкили тадқиқот, арзёбии иҷрои Стратегия ва омодасозии ҳисботкӯҳои фосилавӣ ва хотимавӣ дар Буҷети давлатӣ дар соли 2015 ҷудо намудани 30 ҳазор сомонӣ ва дар соли 2020 – 50 ҳазор сомонӣ ба нақша гирифта мешавад.</p> <p>Барои мониторинги Стратегия ҷудо намудани 80 ҳазор сомонӣ зарур мебошад.</p>

ба Стратегияи давлатии ру-
щди бозори меҳнати
Чумхурии Тоҷикистон то соли
2020

НИШОНДИҲАНДАҲОИ МОНИТОРИНГ БАРОИ СТРАТЕГИЯИ РУШДИ БОЗОРИ МЕҲНАТ ТО СОЛИ 2020

№ ва номи нишон- диҳанда	Шарҳи нишондиҳанда	Алоқамандии нишондиҳанда бо самти ама- ли сиёsat
1. Миқдори қиёсии корчӯён	Миқдори қиёсии корчӯён нисбати шумораи аҳолии аз ҷиҳати иқтисодӣ фаъол (аз рӯи чинс тақсимкардашуда)	Мақсадҳои умумии Стратегия. Ҷанбаҳои ген- дерӣ
2. Сатҳи шуғл	Миқдори қиёсии шуғлдоштагон аз шумораи аҳолии синну соли қобили меҳнат (15-64- сола) Сатҳи умумии шуғл (дар гурӯҳи синнусолии 15-64 сола) бо тақсимот аз рӯи чинс ва шумо- раи қиёсии занони шуғлдошта	Мақсадҳои умумии Стратегия. Ҷанбаҳои гендерӣ
3. Сатҳи шуғл ҳамчун эквиваленти вақти кории пурра	Миқдори умумии соатҳои кории коркарда, ки ба миқдори миёнаи соатҳои коркардаи як корманде, ки вақти кории пурра кор мекунад, тақсим карда шудааст – миқдори қиёсӣ дар гурӯҳи синнусолии 15-64-сола	Мақсадҳои умумии Стратегия
4. Тағйирёбии шумо- раи шуғлдоштагон	Тағйирёбии шумораи аҳолии шуғлдошта дар тӯли сол дар маҷмӯъ ва дар соҳаҳои иқтисод	Мақсадҳои умумии Стратегия
5. Сатҳи фаъолнокии иқтисодӣ	Шумораи қиёсии аҳолии аз ҷиҳати иқтисодӣ фаъол (гурӯҳи синнусолии 15-64-сола) дар шумораи умумии аҳолии гурӯҳи синну соли даҳлдор	Мақсадҳои умумии Стратегия. Ҷанбаҳои гендерӣ
6. Шумораи муҳочироне, ки зиёда аз як сол дар хориҷа кор мекунанд	Тағйирёбии шумораи муҳочироне, ки зиёда аз як сол дар хориҷа кор мекунанд, дар шумораи умумии аҳолии гурӯҳи синнусолии 15-64-сола, аз ҷумла аз рӯи чинс тақсимкардашуда	Мақсадҳои умумии Стратегия. Ҷанбаҳои гендерӣ
7. Миқдори қиёсии бекорони дароз- мӯҳлат (зиёда аз 1 сол)	Миқдори қиёсии бекорони дарозмӯҳлат (12 моҳ ва зиёда аз он кор мечӯянд) дар шумораи аҳолии аз ҷиҳати иқтисодӣ фаъол (аз рӯи чинс тақсимкардашуда)	Мақсадҳои умумии Стратегия. Ҷанбаҳои гендерӣ
8. Сатҳи фаъолгардии бекорони дароз- мӯҳлат (зиёда аз 1 сол)	Шумораи бекорони дарозмӯҳлати ба қайд гирифташудае, ки дар ҷорабинҳои фаъоли шуғл иштирок кардаанд, мутаносибан нисба- ти шумораи одамони шуғлнадошта, ҷамъи шумораи бекорони дарозмӯҳлати ба қайд ги-	Мақсадҳои умумии Стратегия. Ҷанбаҳои ген- дерӣ

	рифташуда (шумораи миёнаи солона), ки аз рӯи намудҳои чорабинихои фаъоли шуғл ва ҷинс тақсим карда шудаанд.	
9. Шумораи қиёсии бекороне, ки дар ҷорабинихои фаъоли шуғл давраи муайяни вақт иштирок накардаанд	Як қисми ҷавонон/калонсолони шуғлнадоштае, ки дар моҳи X бекор шудаанд ва то ба ҳол дар моҳи X+6/12 шуғл надоранд, ва ба онҳо дар доираи ҷорабинихои фаъоли шуғл имкониятҳои нав пешниҳод карда нашудаанд (тарбия ва бозомӯзонии қасбӣ, мусоидат дар фаъолияти инфиридорӣ, дастгирии фаъолияти корхонаҳои хурд ва миёнаи соҳибкорӣ).	Максадҳои умумии Стратегия
10. Ҳарочоти Бучети давлатӣ барои маблағгузории татбиқи сиёсати бозори меҳнат (ҷорабинихои фаъол ва гайрифаъол) бо фоиз аз ММД	Ҳарочоти Бучети давлатӣ барои маблағгузории татбиқи сиёсати бозори меҳнат (ҷорабинихои фаъол ва гайрифаъол) бо фоиз аз ММД	1.1.2.
11. Афзоиши солонаи Маҷмӯи Маҳсулоти Доҳилий	Афзоиши солонаи Маҷмӯи Маҳсулоти Доҳилий дар муқоиса бо соли пеш	1.1.4.
12. Таъсиси корхонаҳои нав	Шумораи қиёсии корхонаҳои нави таъсисдошуда бо фоиз аз шумораи умумии корхонаҳои фаъол	1.2.1.
13. Шумораи истифодабарандагони хизматрасонихои электронӣ	Фоизи соҳибкорон ва корфармоёне, ки ҳангоми пардохти андозҳо ва пешниҳод кардани ҳисоботҳои оморӣ аз хизматрасонихои электронӣ истифода мекунанд, аз шумораи умумии соҳибкорон ва корфармоён дар соли ҷорӣ	1.2.1.
14. Афзоиши шумораи пардохткунандагони пардохтҳои сугуртаи иҷтимоӣ	Афзоиши шумораи пардохткунандагони пардохтҳои сугуртаи иҷтимоӣ дар муқоиса бо соли пеш	1.2.3.
15. Ҳаҷми қиёсии маблағҳои бучети сугуртаи иҷтимоие, ки барои маблағгузории ҷорабинихо оид ба бекорӣ равона карда шудаанд.	Ҳаҷми қиёсии маблағҳои бучети сугуртаи иҷтимоие, ки барои маблағгузории ҷорабинихо оид ба бекорӣ равона карда шудаанд.	1.2.3.
16. Андозаи қиёсии музди меҳнати ҳадди ақал дар музди меҳнати миёнаи моҳона	Андозаи қиёсии музди меҳнати ҳадди ақал дар музди меҳнати миёнаи моҳона	2.1.1.
17. Шумораи қиёсии гирандагони музди меҳнати ҳадди ақал	Шумораи қиёсии гирандагони музди меҳнати ҳадди ақал аз шумораи умумии коргарон	2.1.1.
18. Таносуби музди меҳнати мардон ва занон	Таносуби музди меҳнати миёнаи моҳонаи мардон ва занон дар соҳаҳои иқтисод	2.1.1. Чанбаҳои гендерӣ
19. Иштироки калон-	Шумораи қиёсии калонсолоне (дар гурӯҳи	

солон дар таҳсил дар тӯли тамоми хаёт	синнусолии 25-64-сола), ки дар соли чорӣ таҳсилоти расмӣ ва ғайрирасмӣ гирифтаанд, аз шумораи умумии гурӯҳии синнусолии 25-64-сола	2.2.1.
20. Афзоиши шумораи шахсоне, ки таҳсилоти касбӣ гирифтаанд	Афзоиши шумораи шахсоне (аз ҷумла заноне), ки таҳсилоти касбӣ (олӣ, миёна ва ибтидой) гирифтаанд, дар муқоиса бо соли пеш.	2.2.2.
21. Шумораи қиёсии таълимгоҳҳои хусусӣ нисбати шумораи умумии муассисаҳои таълимӣ, аз ҷумла аз рӯи шаклҳои таҳсил	Шумораи қиёсии таълимгоҳҳои хусусӣ нисбати шумораи умумии муассисаҳои таълимӣ, аз ҷумла аз рӯи шаклҳои таҳсил	2.2.2.
22. Гузариш аз таҳсил ба меҳнат	Шумораи қиёсии донишшомӯзоне, ки муассисаҳои таълимии таҳсилоти ибтидоии касбиро ҳатм кардаанд, нисбати шумораи умумии бекорон.	2.2.4.
23. Шумораи қиёсии донишҷӯёне, ки дар корхонаҳои корфармоён таҷрибаомӯзӣ мекунанд, нисбати шумораи умумии донишшомӯзон.	Шумораи қиёсии донишшомӯзоне, ки дар корхонаҳои корфармоён ҳар сол таҷрибаомӯзӣ мекунанд, нисбати шумораи умумии донишшомӯzon (аз ҷумла алоҳида аз рӯи таҳсилоти ибтидой, миёна ва олии касбӣ).	2.2.4.
24. Истифодаи компьютерҳои шахсӣ (инфиродӣ)	Шумораи қиёсии қувваи корие, ки дар хона ва/ё дар ҷойи кор барои эҳтиёҷоти корӣ компьютерҳои шахсӣ истифода мекунанд, нисбати шумораи умумии қувваи корӣ.	2.3.1
25. Гуногуншаклии шартномаҳо ва созишномаҳои меҳнатӣ	Шумораи қиёсии миқдори умумии кормандоне, ки аз рӯи вақти кории давомнокиаш иҳтисоршуда кор мекунанд ва/ё ба мӯҳлати номуайян қарордоди меҳнатӣ доранд (аз ҷумла барои иҷрои корҳои мавсимиӣ), ҷамъи шахсони худишиғол, нисбати шумораи умумии кормандон.	2.3.2.
26. Миқдори созишномаҳои генералии таҳияшуда ва қабулгардида	Фоизи созишномаҳои генералии таҳияшуда ва қабулгардида дар сатҳи соҳавӣ дар миқдори соҳаҳо	2.3.2.
27. Миқдори шартномаҳои колективии таҳияшуда ва қабулгардида	Фоизи шартномаҳои колективии таҳияшуда ва қабулгардида нисбати шумораи умумии корхонаҳо	2.3.2.
28. Вақти корӣ	Миқдори соатҳои дар ҳафтаи пурраи корӣ коркардае, ки ба шумораи умумии коргарони вақти кории пурра коркарда тақсим карда шудааст.	2.3.2
29. Соатҳои кории зиёда аз вақти муқаррарӣ	Шумораи қиёсии коргарони миқдори соатҳои коркардаи вақти кориашон аз миқдори муқаррарии соатҳои коркарда зиёд мебошад, барои он, ки соатҳои изофа аз меъёр кардаанд, нисбати миқдори умумии коргарон, аз ҷумла аз рӯи ҷинс тақсимкардашуда.	2.3.2 Чанбаҳои гендерӣ

30. Ҳаҷми бахши ғайрирасмӣ	Шумораи қиёсии коргарони дар бахши ғайрирасмӣ коркунанда бо фоиз аз шумораи умумии коргарон	2.4.1.
31. Шумораи ҳолатҳои вайронкуни қонунгузорӣ оид ба муносибатҳои меҳнатӣ	Шумораи қиёсии ҳолатҳои вайронкуни қонунгузорӣ оид ба муносибатҳои меҳнатӣ дар миқдори умумии ҳолатҳои вайронкуни қонунгузории меҳнат.	2.4.1.
32. Афзоиши даромадҳои андозӣ баъди ошкор кардани ҳолатҳои шуғли ба қайд гирифтанишуда	Афзоиши даромадҳои андозӣ баъди ошкор кардани ҳолатҳои шуғли ба қайд гирифтанишуда	2.4.1.
33. Афзоиши шумораи шахсон аз ҷумлаи шахсони осебпазир, ки ба ҷорабиниҳои фаъоли шуғл ҷалб гардидаанд.	Афзоиши шумораи шахсон аз ҷумлаи шахсони осебпазир, ки ба ҷорабиниҳои фаъоли шуғл ҷалб гардидаанд, аз рӯи гурӯҳҳои алоҳидаи аҳолӣ дар муқоиса бо соли пеш.	2.5.1.
34. Шумораи шахсоне, ки таҳсилоти пасттар аз таҳсилоти миёна доранд, ва таҳсилро идома намедиҳанд.	Шумораи қиёсии шахсони синни 18-24-солае, ки таҳсилоти миёнаи асосӣ ё пасттар доранд, ва таҳсилро идома намедиҳанд, нисбати шумораи умумии аҳолии гурӯҳи синнусолии мазкур (18-24-сола), аз ҷумла аз рӯи ҷинс тақсимкардашуда.	2.5.1. Чанбаҳои гендерӣ
35. Сатҳи бекорӣ вобаста ба таҳсилоти мавҷудбуда (ибтидой, миёнаи умумӣ, олий)	Сатҳи бекорӣ вобаста ба таҳсилоти мавҷудбуда (ибтидой, миёнаи умумӣ, олий)	2.5.1.
36. Шумораи шахсоне, ки таҳсилоти пасттар аз таҳсилоти миёна доранд, ва таҳсилро идома намедиҳанд.	Шумораи қиёсии шахсони синни 18-24-солае, ки таҳсилоти миёнаи асосӣ ё пасттар доранд, ва таҳсилро идома намедиҳанд, нисбати шумораи умумии аҳолии гурӯҳи синнусолии мазкур (18-24-сола), аз ҷумла аз рӯи ҷинс тақсимкардашуда.	2.5.1. Чанбаҳои гендерӣ
37. Шумораи ҷойҳои корӣ барои табақаҳои осебпазири аҳолӣ	Шумораи ҷойҳои кории нави дар соли ҷорӣ барои табақаҳои осебпазири аҳолӣ таъсисдодашуда	2.5.2.
38. Фарогирии қӯдакон бо муассисаҳои томактабӣ	Фарогирии қӯдакони синни 1-6-сола бо муассисаҳои томактабӣ бо фоиз нисбати шумораи умумии қӯдакони 1-6-сола.	2.5.3.
39. Фарогирии қӯдакони маъюб бо ҷойҳо дар марказҳои оғиятбахшӣ бо фоиз нисбати шумораи қӯдакони маъюб (1-18-сола)	Фарогирии қӯдакони маъюб (1-18-сола) бо ҷойҳо дар марказҳои оғиятбахшӣ бо фоиз нисбати шумораи қӯдакони маъюб (1-18-сола)	2.5.3.
40. Агентиҳои хусусии шуғл	Шумораи агентиҳои хусусии шуғл	3.1.1.
41. Шумораи шахсони бе натиҷаҳои мусбӣ баъди мусоидати ҲДША дар расонидани қӯмак дар ҷустуҷӯи кор	Қисми ҷавонон/калонсолони ба кор машғулнабудае, ки дар моҳи X бекор мондаанд ва то ба ҳол дар моҳи X+6/12 ба кор машғул нестанд, ва баъди мусоидати ҲДША дар расонидани қӯмак дар ҷустуҷӯи кор ба натиҷаҳои мусбӣ ноил нагардидаанд.	3.1.2.

42. Сатхи ҳамгироии бекорон дар бозори меҳнат	Микдори қиёсии иштироккунандагоне, ки чораҳои фаъоли шуғл гирифтаанд ва дар бозори меҳнат ҳамгироӣ шудаанд (дар тӯли 3-6 моҳи баъди иштирок дар чорабинихо) нисбати шумораи умумии иштироккунандагоне, ки чораҳои фаъоли шуғл гирифтаанд, аз ҷумла аз рӯи ҷинс тақсимшуда.	3.1.2. Чанбаҳои гендерӣ
43. Шумораи қиёсии бекороне, ки ба чорабинихои фаъоли шуғл ҷалб карда шудаанд	Шумораи қиёсии бекороне, ки ба чорабинихои фаъоли шуғл ҷалб карда шудаанд, нисбати шумораи умумии бекорон, аз ҷумла аз рӯи ҷинс тақсимшуда.	3.1.2. Чанбаҳои гендерӣ
44. Ҷойҳои кории озод (холӣ) барои як бекор	Ҷараёни инкишофи ҷойҳои кории озод ба як бекор аз рӯи солҳо.	3.1.2
45. Шумораи бекороне, ки тибқи дарҳостҳои корфармоён тайёр ва бо кор таъмин карда шудаанд.	Шумораи қиёсии бекороне, ки тибқи дарҳостҳои корфармоён тарбия ва бо кор таъмин карда шудаанд, нисбати шумораи умумии бекорон.	3.2.1.
46. Тамоюлҳои ҳодисаҳои ноҳуш дар ҷойи кор (аз ҷумла ҳалокшудагон)	Зудии рӯйдигии ҳодисаҳои ноҳуш дар ҷойи кор, ки микдори ҳодисаҳои ноҳушро дар ҷойи кор ба 100 000 корманд муайян мекунад.	3.3.1.
47. Тамоюлҳои бемориҳои қасбӣ	Тамоюлҳои бемориҳои қасбӣ	3.3.1.
48. Шумораи корхонаҳои тадқиқотшуда	Шумораи қиёсии корхонаҳои тадқиқотшуда, аз ҷумла дорои ҳавфи зиёд нисбати шумораи умумии корхонаҳо.	3.3.2.
49. Ҳолати риояи талаботҳои санадҳои меъёрий дар корхонаҳо беҳтар гардидааст.	Фоизи кормандон дар корхонаҳое, ки амалан дар бораи омилҳои вучуддоштаи ҳавф дар муҳити меҳнатӣ ва усулҳои боэътиҳод ва ҳимоятии кор иттилоотонида шудаанд ва ба онҳо дастурҳо дода шудаанд.	3.3.2.
50. Шумораи муҳочирони ҳориҷии коркунанда	Шумораи қиёсии муҳочирони ҳориҷии коркунанда, аз ҷумла тибқи иҷозатномаҳои меҳнатии додашуда ва қвотаҳои муқарраргардида нисбати шумораи умумии шуғлдоштагон.	3.4.1.
51. Шумораи барномаҳои минтақавии мусоидат ба шуғл	Фоизи барномаҳои таҳиягардида ва тасдиқгардидаи мусоидат ба шуғл, ки дар ҳамкорӣ бо Шарикони иҷтимоӣ дар минтақаҳо таҳия гардидаанд.	3.5.1.
52. Баланд бардоштани нақши Шарикии иҷтимоӣ	Фоизи фикру мулоҳизаҳои баррасишуда ва аз Шарикони иҷтимоӣ оид ба лоиҳаҳои қонунҳо гирифташуда аз микдори умумии қонунҳои қабулгардида.	4.1.1.

Нақшай молиявии татбиқи Стратегияи давлатии рушди бозори меҳнати
Ҷумҳурии Тоҷикистон то соли 2020

Афзалияти 3. Такмилдихии танзими бозори меҳнат

Нишондод	2011 пешгӯй	2012 пешгӯй	2013 пешгӯй	2014 пешгӯй	2015 пешгӯй	2016 пешгӯй	2017 пешгӯй	2018 пешгӯй	2019 пешгӯй	2020 пешгӯй	Ҳамагӣ, сомонӣ
Вазифаи 3.1. Баланд бардоштани самаранокии идоракуни бозори меҳнат											

3.1.1.

Барномаи муҳоҷирати иҳтиёрӣ ва экологӣ, со- монӣ		10000000	10000000	10000000	10000000	10000000	10000000	10000000	10000000	10000000	90000000
--	--	----------	----------	----------	----------	----------	----------	----------	----------	----------	----------

3.1.2.

Чорабиниҳои фаъоли мусоидат ба шуғл, со- монӣ	21222600	21396300	21560700	23307200	28123600	31714000	34141600	39860000	43035400	46303200	310664600
---	----------	----------	----------	----------	----------	----------	----------	----------	----------	----------	-----------

Чорабиниҳои ғайри- фаъоли мусоидат ба шуғл – дар мавриди музди меҳнати ҳадди ақал 20% (шакли 1), со- монӣ,	5157636	6024018	6787737	7918856	9302247	11397386	13414579	15721024	18658244	22053841	116435568
---	---------	---------	---------	---------	---------	----------	----------	----------	----------	----------	-----------

Чорабиниҳои ғайри-фаъоли мусоидат ба шуғл – дар мавриди музди меҳнати ҳадди ақал 20% - 40% (шакли 2), сомонӣ	5157636	6024018	6787737	8732944	11430727	15517979	20028712	25546664	32730104	41584107	173540629
--	---------	---------	---------	---------	----------	----------	----------	----------	----------	----------	-----------

Барои ташкили хизматра- сонии электронӣ барои ми- зочони ХДША, сомонӣ							20000	10000			30000
---	--	--	--	--	--	--	-------	-------	--	--	-------

Барои таъсиси Фехристи баҳисобигирии бекорони дар ХДША ба қайд гирифта шуда, сомонӣ		500000	500000	723000							1723000
---	--	--------	--------	--------	--	--	--	--	--	--	---------

3.1.3.

Барои навсозӣ ва таҷхизо- ни техникии ВМҲИА, сомонӣ		58000	200000	200000	200000	200000					858000
---	--	-------	--------	--------	--------	--------	--	--	--	--	--------

Таъсиси системаи иттилоотии автоматикуноНидашудаи чумхуриявии АДСИН , сомонӣ		18905600	21056000	5196800	4211200	3041900					52411500
--	--	----------	----------	---------	---------	---------	--	--	--	--	----------

Барои навсозӣ ва таҷӯҳизонии техникии ХДНСМШҲИА, сомонӣ				20800	100000	200000	200000	300000			820800
--	--	--	--	-------	--------	--------	--------	--------	--	--	--------

Барои навсозӣ ва таҷӯҳизонии техникии Хадамоти давлатии ташхиси тиббию иҷтимоӣ, сомонӣ						82000	200000	200000	300000	300000	400000	1482000
--	--	--	--	--	--	-------	--------	--------	--------	--------	--------	---------

Хамагӣ, Вазифаи 3.1. (шакли 1), сомонӣ	26380236	56883918	60104437	47716052	53098443	57832682	59055576	67270420	73073040	79836437	581251242
Хамагӣ, Вазифаи 3.1. (шакли 2), сомонӣ	26380236	56883918	60104437	48530140	55226923	61953276	65669708	77096060	87144900	99366704	638356303

Вазифаи 3.2. Ташаккулдихий системаи таҳлил ва ояндабинии бозори меҳнат, таҳқими омори меҳнат

3.2.1.

Барои таъсиси системаи ояндабинии миё- намӯҳлат ва дароз- мӯҳлати бозори меҳнат, сомонӣ			65000	500000	500000						1065000
---	--	--	-------	--------	--------	--	--	--	--	--	---------

<p>Барои таъсиси системаи дурнамои кӯтоҳмӯҳлати бозори меҳнат</p> <p><i>Маблағузорӣ дар доирави буҷети тасдиқшуудаи мақомоти матассадӣ амалӣ мегардад.</i></p>
--

<p>3.2.2.</p> <p><i>Маблағузорӣ дар доирави буҷети тасдиқшуудаи мақомоти матассадӣ амалӣ мегардад.</i></p>
--

Барои гузаронидани ТКК-и ҳарсола, сомонӣ				450000	450000	450000	450000	450000	450000	450000	3150000
--	--	--	--	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	---------

Ҳамагӣ, Вазифаи 3.2., сомонӣ	0	87300	118100	1003100	1003100	503100	503100	503100	503100	503100	4727100
------------------------------	---	-------	--------	---------	---------	--------	--------	--------	--------	--------	---------

<p>Вазифаи 3.3. Такмилдиҳии системаи хифзи меҳнат барои ҳавасмандгардонии корфармоён ба иштироки фаъолона дар бозори меҳнат</p>

<p>3.3.1.</p> <p><i>Иттилодиҳии аҳолӣ аз ҷониби ХДНСМШХИА, сомонӣ</i></p>

Дар Институти илмī-тадқиқотии меҳнат ва ҳифзи иҷтимоии аҳолӣ таъсис додани сохтори илмī оид ба ҳифзи меҳнат 3 наф., сомонӣ					87300	53100	53100	53100	53100	53100	352800
Таъсис, сомонӣ					34200						34200
Нигоҳдорӣ, сомонӣ					53100	53100	53100	53100	53100	53100	318600

3.3.2.

Маблағузорӣ дар доирави буҷети тасдиқшуудаи мақомоти матассадӣ амалӣ мегардад.

3.3.3.

Маблағузорӣ дар доирави буҷети тасдиқшуудаи мақомоти матассадӣ амалӣ мегардад.

Ҳамагӣ, Вазифаи 3.3., сомонӣ	0	0	0	79396,3	166696,3	132496,3	132496,3	132496,3	132496,3	132496,3	908574,1
------------------------------	---	---	---	---------	----------	----------	----------	----------	----------	----------	----------

Вазифаи 3.4. Ҳифзи бозори меҳнати дохиљӣ

3.4.1.

Маблағузорӣ дар доирави буҷети тасдиқшуудаи мақомоти матассадӣ амалӣ мегардад.

3.4.2.

Маблағузорӣ дар доирави буҷети тасдиқшуудаи мақомоти матассадӣ амалӣ мегардад.

Ҳамагӣ, Вазифаи 3.4., сомонӣ											
---------------------------------	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Вазифаи 3.5. Баланд бардоштани нақши мақомоти маҳаллии ҳокимият дар рушди бозори меҳнат

3.5.1.

Омӯзонии кормандони мақомоти маҳаллии ҳокимияти давлатӣ, со- монӣ	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	10000
--	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	-------

Ҳамагӣ, Вазифаи 3.5., сомонӣ	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	10000
---------------------------------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	-------

ҲАМАГӢ Афзалияти 3. (шакли 1), сомонӣ	26381236	56972218	60223537	48799549	54269239	58469279	59692172	67907017	73709637	80473033	586896916
ҲАМАГӢ Афзалияти 3. (шакли 2), сомонӣ	26381236	56972218	60223537	49613637	56397720	62589872	66306305	77732657	87781497	100003300	644001977

Аз он чумла:

Бучети давлатӣ, сомонӣ	1000	10646300	10819100	12376693	12632193	12315993	12135993	12325993	12015993	12115993	107385248
Бучети суғуртаи иҷтимоӣ (шакли 1), сомонӣ	26380236	46325918	49404437	36422856	41637047	46153286	47556179	55581024	61693644	68357041	479511668
Бучети суғуртаи иҷтимоӣ (шакли 2), сомонӣ	26380236	46325918	49404437	37236944	43765527	50273879	54170312	65406664	75765504	87887307	536616729

